

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Petra Seemanová

**Struktura odborového tisku v letech
1945 – 1948**

Bakalářská práce

Praha 2010

Autor práce: **Petra Seemanová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2010**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

SEEMANOVÁ, Petra. Struktura odborového tisku v letech 1945 - 1948. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010, 104 s. Vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Anotace

Bakalářská práce „Struktura odborového tisku v letech 1945 – 1948“ je zaměřena na období od května 1945 – 25. října 1948.

První část práce se soustřeďuje zejména na popsání dobové situace. Nejdříve z hlediska politiky, posléze z hlediska utváření Ústřední rady odborů (ÚRO) a Revolučního odborového hnutí (ROH). V práci jsou stručně představeni vrcholní funkcionáři ÚRO, kteří měli vliv na utváření odborového tisku, zejména je pak vyzdvížena postava šéfredaktora tisku ÚRO a dobového předsedy Svazu českých novinářů Otakara Wünsche. Na jeho příkladu je zde ukázán vliv KSČ na členy jiných politických stran. Práce se taktéž snažila poukázat na propojení odborů s politikou, konkrétně s politikou komunistické strany a jejich ovlivňování poválečného tisku. Dále jsou zmíněny také problémy, které počátky vydávání tisku provázely. Týkaly se především nedostatku kvalifikovaných redaktorů, ekonomické situace jednotlivých periodik i jejich čtenářů.

Ve druhé části je pak popsána samotná struktura tisku. Tisk je rozdělen do základních kategorií: denní tisk, funkcionářské časopisy, odborné časopisy, populární a všeodborové časopisy. Pro úplnost je dále zmíněn také svazový tisk a závodní tisk.

Práce je pak shrnuta v závěru.

Annotation

This diploma thesis „Structure of Trade-Unionstical Press Between 1945-1948“ is focused on the period from May 1945 till 25th October 1948.

The first part is mainly concentrated on the situation within this period. At first it was needed to mention the political background and afterwards the proces of the formation of „ROH“ (Revolutional Trade-Unions) itself. There are introduced the heads of „ÚRO“ (Central Council of the Trade-Unions), who had influence in shaping the trade press. In particular there is noted the charakter of Otakar Wunsch - editor URO and President of the Association of Czech contemporary journalists. On his example

here is shown the influence of KSČ (Communist Party) on the members of another political parties going through Trade-Union as well. This work is also trying to highlight the links with trade union politics, specifically the policy of the Communist Party and their influence on post-war press. The following are mentioned as well the problems that accompanied the beginnings of print publishing of trade press. They concerned mainly the lack of qualified journalists, the economic situation of individual journals and their readers.

The second part describes the structure of the Trade Union's press. The press was divided into basic categories: newspapers, press for officers, professional journals, popular and "all-union-trade" journals

For completeness it was needed to mention the press of unions within ROH and the press written mostly by non-journalists in the factories.

Klíčová slova

Odborové hnutí, odborář, politika, komunistická strana, Otakar Wunsch, tisk, časopis.

Keywords

Trade-Union, trade-union-member, policy, Communist Party, Otakar Wunsch, press, journal.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.
3. Vlastní text práce bez anotací a příloh má s poznámkovým aparátem celkem 136 274 znaků s mezerami, tj. 59 normostran.

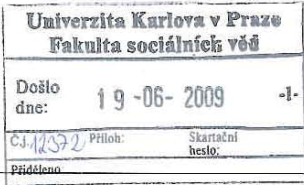
V Praze dne 30. 4. 2010

Petra Seemanová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Lenislavě Fenckové za veškerý čas a obětavou pomoc, kterou mi věnovala při mé badatelské činnosti v archivu Českomoravské komory odborových svazů (ČMKOS). Dále děkuji vedoucí mé práce paní Doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc.

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT:	
Příjmení a jméno diplomanta: Petra Seemanová	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomanta: 2007	
E-mail diplomanta: petrascemanova@centrum.cz	
Studijní program/studijní obor: Kombinované studium/Mediální studia	
Předpokládaný název práce v češtině: Struktura odborového tisku v letech 1945-1948	
Předpokládaný název práce v angličtině: Structure of Trade-Unionist Press Between 1945-1948	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012): (diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezi, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012) LS 2009/2010	
Jedná se o téma (zakřížkujte platnou odpověď): navrhované studentem ☐ z nabídky IKSŽ ☒ Příjmení a jméno pedagoga, který téma vypsal: Doc. PhDr. Köpplová Barbara, Csc.	
Pedagog, s nímž byly teze konzultovány (příjmení, jméno, pracoviště – vzor: Bednářová, Petra, KŽ IKSŽ UK FSV): Doc. PhDr. Barbara Köpplová, Csc., UK FSV	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Cílem práce je zmapovat strukturu odborového tisku v letech 1945-1948. Zaměřím se na osobnosti řídící tehdejší odborový tisk a na úlohu, kterou odborový tisk ve své době sehrál. V úvodu práce bude stručně nastíněno politické pozadí let 1945 - 1948 s tím, jak se situace odrážela v odborovém hnutí. Práce bude zacílena především na šéfredaktora odborového tisku Otakara Wünsche, zmíněny však budou i další osobnosti, které se podíleli na podobě odborových tiskovin, přímo o nich rozhodovali a také do nich svými články přispívali. Je nezbytné zmínit provázanost odborových periodik s politikou KSČ, která se odrážela v jejich obsahu. V práci bude charakterizována taktéž čtenářská obec. Tato práce nejen, že přiblíží širokou a dobře organizovanou formu propagace státní ideologie, jakou odborový tisk bezpochyby byl, ale taktéž jeho strukturu zasadí do kontextu dobových událostí.	
Zdůvodnění výběru tématu práce, včetně stručného popisu řešení nejvýznamnějších otázek vztahujících se k tématu v odborné literatuře oboru (rozsah max. 1000 znaků): Téma bylo zvoleno po konzultaci s Doc. PhDr. Barbarou Köpplovou, Csc. Ráda bych v průběhu své práce zmapovala rozdělení dobového odborového tisku. Budu soustředit na roli těchto periodik v rámci šíření ideologie KSČ. Chtěla bych zodpovědět otázku, proč bylo pro vládnoucí garnituru užitečné podporovat vydávání odborového tisku. Jaká byla jeho ideologická úloha. Kdo byli lidé, kteří stáli v pozadí vydávání odborových periodik. Kdo byli jejich čtenáři.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): 1. Úvod - seznámení s tématem, zdůvodnění práce 2. Historické pozadí událostí v letech 1945-1948 - zaměření na poválečný politický vývoj 2.1. Vznik a činnost ÚRO a ROH	

<p>- okolnosti vzniku ÚRO, ustavující sjezd ROH v r. 1946</p> <p>3. Vůdčí osobnosti odborového tisku</p> <p>- Otakar Wunsch, František Koktán, Václav Cipro, a další</p> <p>4. Úloha odborového tisku</p> <p>4.1. Úloha odborového tisku v propagaci státní ideologie</p> <p>4.2. Čtenářská obec</p> <p>5. Struktura tisku ROH</p> <p>5.1. Nakladatelství Práce</p> <p>5.2. Noviny vydávané ÚRO</p> <p>5.3. Časopisy vydávané ÚRO</p> <p>5.3.1. Funkcionářské časopisy</p> <p>5.3.2. Odborné a technické časopisy</p> <p>5.3.3. Populární časopisy</p> <p>5.4. Členský tisk ROH</p> <p>6. Charakteristika jednotlivých periodik</p> <p>7. Shrnutí práce</p> <p>- závěrečné resumé</p>
<p>Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období, za které bude analyzován) a postup (technika) při jeho zpracování:</p> <p>Archivní materiály archivu ČMOS, Národního archivu a fondu Národní knihovny za období 1945 - 1948: např. ÚRO, Práce, Technická práce, Fotografie, Bilance a daně, ÚRO, Květen, Dikobraz, Ruch v tělesné výchově, Československý horník, Demokratická správa, Distribuce, Dům a domácnost, Finance, Justiční služba, Lučebník, Národní bezpečnost, Naše zájmy, Polygrafia, Potravinář, Pracovník umělecké a kulturní služby, Sklářství a keramika, Spoj, Stavebník, Studentské listy Školství a osvěta, Zaměstnanec, Zaměstnanec v dřevopřůmyslu, Zaměstnanec v kovopřůmyslu, Zaměstnanec v peněžnictví a pojišťovnictví, Zaměstnanec v textilu, oděvu a kožařství, Zdravotnická politika.</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):</p> <p>STRNADOVÁ, Mária PhDr.: Vývin a štruktura odborovej tlače v rokoch 1945 - 1966. Praha, Institut ROH, 1969.</p> <p>Publikace shrnující strukturu odborového tisku. Zaměřuje se na jednotlivé tituly, jejich charakterizaci. Významná část práce je věnována slovenskému tisku.</p> <p>PRÁCE: 1945-1955, 10 let činnosti odborového deníku - vydavatelstva a nakladatelství Práce, Praha, Práce 1955.</p> <p>Publikace vydaná nakladatelstvím Práce se zabývá se funkcí odborového tisku, jeho rozdělením a obšírně popisuje práci vydavatelství a nakladatelství Práce.</p> <p>KAPLAN, Karel: Pět kapitol o Únoru. Brno, Doplněk, 1997. ISBN 80-85765-73-X.</p> <p>Analytická studie věnovaná mocensko-politické strategii KSČ v únoru 1948.</p> <p>Vychází z archivních pramenů uvolněných po r. 1989. Nejdůkladnější materiálová studie k dané problematice, která vyšla po r.1989.</p> <p>RUPNIK, Jacques, Dějiny komunistické strany Československa. Praha, Academia, 2002. ISBN 80-200-0957-4.</p> <p>Dějiny KSČ a teoretické úvahy o obecných zdrojích a specifických rysech čs. komunistického hnutí, čs. politice a politické kultuře jako takové. České a československé socialistické a komunistické hnutí nahlíží v širším evropském kontextu, ale současně se všemi jeho odlišnostmi a zvláštnostmi.</p> <p>TOMEŠ a kol., Český biografický slovník XX. století, díl 3. Praha a Litomyšl, Paseka 1999.</p> <p>Encyklopedie uvádí více než 12 000 biografických hesel. Jsou věnovány osobnostem, které se zapsaly do českých dějin 20. stol. ve všech oblastech lidské činnosti. Významný projekt české encyklopedistiky. Navazuje na Československý biografický slovník (1990-1992).</p> <p>TÉHLE, Jaroslav a kol.: Přehled dějin československého odborového hnutí. Praha, Práce 1984.</p>

<p>Podrobné zpracování historie odborového hnutí od jeho vzniku. BEDNAŘÍK, Petr: Český tisk v letech 1945–1948 . In Končelík, Jakub – Köpplová, Barbara – Prázová, Irena – Vykoukal, Jiří (eds.): Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia. Praha, Matfyzpress, 2004, s. 132–144. ISBN 80-86732-35-5. Publikace přináší výsledky seminářů z konference Rozvoj české společnosti v EU konané ve dnech 21.-23. 10. 2004. Mediální sekce se věnovala hlavnímu integrujícímu tématu Média jako zdroj poznání a byla rozdělena do dvou tématických okruhů, žurnalistického a mediálního. JIRAK, Jan, KÖPPLOVÁ Barbara: Média a společnost. Praha, Portál 2007. ISBN 978-80-7367-287-4. Učebnice přibližuje některé aspekty vlivu masových sdělovacích prostředků na společnost. Shrnutí poznatků o podstatě mediální komunikace coby institucionalizované interakce mezi veřejností, masmédií a společenskými souvislostmi. JACZ, L'udovít: Malé encyklopédia žurnalistiky. Bratislava, Obzor, 1982. SÚKK 1790/I-80. Populárně naučný slovník seznamuje s konkrétní náplní žurnalistických pojmů a současně plní poslání pedagogické i osvětové. Fondy Knihovny archivu ČMOS, fondy Knihovny Národního archivu, fondy Národní knihovny Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let) Pospíšil: Vznik, vývoj, zaměření a význam Kulturní práce (ROH), Hz 2190, 1989 Špinglová, Zuzana: Význam a vývoj odborového tisku se zaměřením na časopisy, Hz 1706, 1985 Datum / Podpis studenta</p>
<p>10.6.2009 <i>Petra Španálová</i></p>

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT **VYTIŠTĚNÉ** (včetně části, kterou vyplňuje institut!), **PODEPSANÉ** A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY UK FSV. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TUTO ČÁST VYPLŇUJE INSTITUT:			
Vyjádření IKSŽ: Vedení IKSŽ teze projednalo na svém zasedání dne s tímto výsledkem:		Schváleno ☐	
		Neschváleno ☐	
Důvody případného neschválení práce		Téma je již zpracované ☐	
		Špatně formulované téma a cíl ☐	
		Špatně zvolená metoda práce ☐	
		Nedostatečná rešerše literatury ☐	
		Nevhodně zvolené prameny ☐	
		Nedostačující úroveň tezí ☐	
		Jiné	
		
		
Navržený vedoucí práce	Souhlas vedoucího práce navrženého vedením institutu	Příjmení a jméno	Datum /Podpis
	
Návrhy na konzultanty (v případě, že takové návrhy z jednání vedení IKSŽ vyloučily)		Příjmení a jméno	Příjmení a jméno
	
Schválené teze převzal/a student/ka		Příjmení a jméno	Datum /Podpis
	
Návrhy na oponenta: Vedení IKSŽ na svém zasedání dne navrhlo, aby předloženou práci oponoval/a:		Příjmení a jméno	
		

Obsah

ÚVOD	12
1. HISTORICKÉ POZADÍ UDÁLOSTÍ V LETECH 1945 - 1948	14
1.1 VZNIK A ČINNOST ÚRO A ROH	16
1.2 PROVÁZANOST POVÁLEČNÉHO TISKU S ODBORY	19
2. VŮDČÍ OSOBNOSTI ODBOROVÉHO TISKU	21
2.1 OTAKAR WÜNSCH.....	22
3. ÚLOHA ODBOROVÉHO TISKU	24
3.1 ÚLOHA ODBOROVÉHO TISKU V PROPAGACI STÁTNÍ IDEOLOGIE	24
3.1.1 <i>Archivace</i>	27
4. PROBLÉMY SPOJENÉ S VYDÁVÁNÍM ODBOROVÉHO TISKU	27
4.1 REDAKTOŘI	28
4.2 HOSPODÁŘSKÁ BILANCE.....	30
4.3 ČTENÁŘSKÁ OBEC	32
5. STRUKTURA TISKU ROH (KVĚTEN 1945 - 25. ÚNOR 1948)	33
5.1 NAKLADATELSTVÍ PRÁCE	34
5.2 NOVINY VYDÁVANÉ ÚRO	36
5.2.1 <i>Práce</i>	36
5.3 ČASOPISY VYDÁVANÉ ÚRO.....	37
5.3.1 <i>Funkcionářské časopisy</i>	38
5.3.2 <i>Odborné a technické časopisy</i>	42
5.3.3 <i>Populární a všeodborové časopisy</i>	51
6. SVAZOVÉ ČASOPISY	60
6.1 SEZNAM SVAZOVÝCH ČASOPISŮ.....	61
7. ZÁVODNÍ ČASOPISY	64
ZÁVĚR	66
SUMMARY	68
POUŽITÉ ZDROJE	69
LITERATURA:	69
ELEKTRONICKÉ ZDROJE:	71
ZDROJE ARCHIVU ČESKOMORAVSKÉ KOMORY ODBOROVÝCH SVAZŮ	71
<i>Bulletiny</i> :	71
<i>Časopisy a noviny</i> :	72
<i>Dokumenty</i> :	72
ZDROJE NÁRODNÍHO ARCHIVU V PRAZE	74
ZDROJE NÁRODNÍ KNIHOVNY V PRAZE.....	75
<i>Časopisy</i>	75
<i>Listkové katalogy</i>	77
SEZNAM PŘÍLOH	78

Úvod

Cílem této práce je ukázat strukturu odborového tisku v letech 1945 – 1948. Autorka práce se po konzultaci rozhodla soustředit se pouze na odborový tisk v českých zemích a sledované období specifikovat na dobu od května 1945 až po 25. únor 1948. V této době se poválečný odborový tisk začínal utvářet, a byly pokládány základy pro jeho další vývoj.

Vzhledem k úzkému propojení odborového hnutí s politikou, pokládá autorka práce za nezbytné zprvu popsat základní historická fakta a politickou situaci daného období, také dále nastínit propojení odborového hnutí a tisku. Vydávání tisku s sebou neslo i rozličné problémy, s nimiž bylo třeba se vypořádat, a které měly vliv na další činnost odborů ve vydávání periodik. S počátkem poválečného odborového tisku je úzce spjata jméno novináře Otakara Wünsche. Jeho práce pro odborový tisk i tajná spolupráce s komunistickou stranou je přímo ukázkový dobový příklad jednoho osudu, který tato práce přiblíží. Jeho činnost jako předsedy Svazu českých novinářů, vzhledem k celkovému zaměření práce, ponechávám nezpracovanou.

V poválečné době, kdy se celý systém odborového tisku teprve ustavoval, vznikala celá řada listů. Autorka se pokusila o vytvoření seznamu všech odborových periodik, která v daném období vznikla, zanikla či dále vycházela. K jejich kategorizaci byla v základu použita struktura vytvořená v publikaci Márie Strnadové z roku 1969¹. Periodika jsou tedy rozdělena na denní tisk, funkcionářské časopisy, odborné časopisy, populární a všeodborové časopisy, svazové časopisy a závodní časopisy.

Mimo již zmíněné publikace a literatury zabývající se daným obdobím, čerpala autorka převážně z primárních pramenů, které poskytl archiv Českomoravské komory odborových svazů, fondy Národního archivu v Praze a Národní knihovny v Praze. Mezi tyto prameny patří především dobová korespondence, výroční zprávy, svázané výtisky jednotlivých periodik uchovávané ve výše zmíněných institucích.

Při psaní práce se autorka v několika případech odchýlila od původně zamýšlených tezí. Jak již bylo uvedeno, soustředila se na tisk odborů v českých zemích a zúžila sledované období na dobu od května 1945 po 25. únor 1948. Do kapitoly 1. Historické pozadí událostí v letech 1945 – 1948 byla přidána podkapitola 1.2 Provázanost poválečného tisku s odbory, neboť je potřeba poukázat na tento aspekt, který má s tématem přímou

¹STRNADOVÁ, Mária. *Vývin a struktura odborovej tlače 1945 - 1966*. Praha, 1969. Institut ROH: kabinet dějin odborů. Archiv Českomoravské komory odborových svazů, fond KDO, karton K, inv. j. 53.

souvislost. Pro větší přehlednost byla v kapitole 2. Vůdčí osobnosti odborového tisku vytvořena samostatná podkapitola Otakar Wunsch. K podkapitole 3.1 Úloha odborového tisku v propagaci státní ideologie byla přidána samostatná podkapitola 3.1.1 Archivace - ROH si přálo zdokumentovat veškerou svou činnost pro budoucí generace. Vzhledem k vazbám ROH na KSČ, a tak potažmo i na vládu, považovala autorka za opodstatněné zmínit důvody pro založení archivu právě u této kapitoly. Oproti původním tezím byla přidána kapitola 4. Problémy spojené s vydáváním odborového tisku, neboť při bádání bylo nalezeno tolik podkladů, že autorka usoudila zmínit se o tomto tématu samostatně. Do této kapitoly byla včleněna taktéž podkapitola Čtenářská obec, která byla původně součástí kapitoly Úloha odborového tisku v propagaci státní ideologie. Kapitola 6. Charakteristika jednotlivých periodik byla zcela zrušena, neboť periodika jsou charakterizována přímo v rámci jednotlivých kapitol a podkapitol, k nimž tematicky přísluší. Původně zamýšlená kapitola 5.4. Členský tisk ROH byla nahrazena dvěma samostatnými kapitolami – 6. Svazové časopisy a 7. Závodní časopisy. V důsledku výše uvedeného došlo také ke změnám v číslování jednotlivých kapitol a podkapitol.

1. Historické pozadí událostí v letech 1945 - 1948

Základním principem poválečného politického života měla být národní jednota.² Již na konci II. světové války byl vytvořen politický orgán nazvaný Národní fronta Čechů a Slováků, v němž byli zastoupeni představitelé politických stran, „...*kteřé se směly vrátit na poválečnou politickou scénu.*“³ – národní socialisté (ČSNS), sociální demokraté (ČSD), lidovci (ČSL), slovenská Demokratická strana a Komunistická strana. Je třeba doplnit, že díky koalici komunistů a socialistů získala KSČ převahu. Úkolem Národní fronty bylo především řešení stávajících a vznikajících problémů. Avšak mohla také rozhodovat o tom, kterým dalším stranám by mohla být povolena činnost, a kterým nikoliv. Politické strany jako například Agrární strana či Národní demokracie byly zakázány,⁴ čímž došlo k likvidaci politické opozice.

V dubnu 1945 byl přijat Košický vládní program, u jehož zrodu stála komunistická strana. Tímto všechny „*politické strany v podstatě akceptovaly koncepci přechodu k socialismu.*“⁵

V prvních poválečných měsících nahrazovaly zákonodárnou moc prezidentské dekrety, například Znárodňovací, Velký retribuční dekret, Malý retribuční dekret. Znárodňováním, trestáním kolaborantů a odsunem Němců se pak výrazně měnily poměry ve státě.⁶ Zejména díky působení KSČ.

Díky ovládnutí klíčových ministerstev (zemědělství, informací a vnitra) si komunistická strana stále více upevňovala svůj rozhodující vliv.⁷ To se projevilo zejména při osídlování pohraničí, kdy ministerstva a úřady řízené KSČ prosadily, aby byl majetek po odsunutých Němcích rozdělen mezi sociálně nejslabší. Tím se jí podařilo toto území politicky ovládnout⁸ a získala tak novou potencionální voličskou základnu na venkově. Také ve znárodněných průmyslových centrech její vliv vzrůstal, zejména mezi dělnictvem. V neposlední řadě pak i ve státním aparátu. Mimo již

² BĚLINA, Pavel a kol. Dějiny zemí Koruny české. 3. vyd. Díl 2. Praha: Paseka, 1995. ISNB 80-7185-006-3. Hlava 6, Léta 1945 – 1970: Nástup a důsledky stalinismu v Československu, s. 251.

³ ČAPKA, František, Dějiny zemí Koruny České v datech. Praha, Libri, 1999. ISNB 80-7277-000-4, s. 707

⁴ Bělina, s. 249, 252

⁵ RUPNIK, Jacques. Dějiny komunistické strany Československa. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. ISNB 80-200-0957-4. Kapitola 7, „Pražský převrat“: 1945, nebo 1948?, s. 192.

⁶ Bělina, s. 252

⁷ KOCIAN, Jirí. Poválečný vývoj v Československu 1945 – 1948. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993. ISNB 80-04-26312-7. Kapitola 1, Možnosti demokratické obnovy, s. 11.

⁸ KOCIAN, Jirí. Poválečný vývoj v Československu 1945 – 1948. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993. ISNB 80-04-26312-7. Kapitola 2, Změny ve společnosti a spektrum politických sil, s. 22.

zmíněných ministerstev si také zajistila silnou pozici na místní i celonárodní úrovni prostřednictvím sítě národních výborů.⁹

Na konci května 1946 proběhly první poválečné volby, ve kterých v celonárodním měřítku zvítězila Komunistická strana.¹⁰ V čele nové vlády stanul Klement Gottwald.¹¹ Krátce po volbách se mezi KSČ a nekomunistickými stranami začaly svádět boje zejména v oblasti hospodářské politiky. Aby KSČ prosadila své požadavky, neváhala se uchýlit k různým nátlakovým akcím, jako byly například stávky v podnicích. Při těchto akcích jí významně pomáhaly sjednocené odbory. Komunistům se podařilo ovládnout zpravodajský a bezpečnostní aparát (mimo jiné ministerstvo informací, vnitra, obrany atd.).¹² Jejich agenti pak pronikali do nekomunistických stran a zde organizovali nejrůznější provokace, známou se stala například mostecká aféra.¹³

V roce 1947 nastala politická a hospodářská krize. Rozpory uvnitř Národní fronty se nadále vyhrocovaly. V zemi sílila nespokojenost, kterou způsoboval nepříznivý hospodářský vývoj, zásobování obyvatelstva vážlo a situaci ještě zhoršovaly následky mimořádného sucha. V červenci téhož roku pak vláda odmítla, na doporučení SSSR, přijmout Marshallův plán.¹⁴

Začátkem února 1948 se v koalici vystupňovalo napětí až tak, že to téměř ochromilo činnost vlády. Komunisté trvali na nutnosti přijetí nových sociálních reforem (například další znárodňování či pozemkové reformy), umírněné strany se naopak snažily zaměřit na otevřeně politické, týkající se povahy režimu (například debata o Ústavě či předčasné volby). Dne 20. února podali ministři národně socialistické strany, lidové strany a demokratické strany demisi.¹⁵ 25. února prezident Beneš demisi demokratických ministrů přijal a jmenoval novou vládu, složenou téměř výhradně z komunistů a jejich spojenců.¹⁶

⁹ Rupnik, s. 209

¹⁰ Bělina, s. 258

¹¹ KOCIAN, Jiří. Poválečný vývoj v Československu 1945 – 1948. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993. ISBN 80-04-26312-7. Kapitola 3, Cesta k monopolu moci, s. 57.

¹² Rupnik, s. 209

¹³ Bělina, s. 259

¹⁴ Bělina, s. 261-262

¹⁵ Rupnik, s. 237

¹⁶ Bělina, s. 264

1.1 Vznik a činnost ÚRO a ROH

Tradice odborového hnutí v českých zemích sahá již do druhé poloviny 19. století. Po vzniku Československa bylo odborům umožněno zasahovat do všech oblastí sociální péče a ochrany dělnictva. Zesílení veřejnoprávní role odborů a jejich postavení přinesl v polovině 20. let zejména tzv. gentský systém, přenášející na odborové organizace zodpovědnost za vyplácení podpor v nezaměstnanosti.¹⁷

Po vypuknutí II. světové války byly tzv. protektorátní vládou vytvořeny dvě organizace - Národní odborová ústředna zaměstnanecká (NOÚZ) a Ústředna veřejných zaměstnanců (ÚVZ), do kterých postupně začlenily všechny ostatní odborové svazy a sdružení, neboť jejich samostatná činnost by byla jinak nelegální.¹⁸ Nacisté usilovali o to, aby NOÚZ kontrolovala dělnictvo a zároveň jej motivovala v jeho pracovním úsilí. V rámci této organizace vzniklo například oddělení nazvané Radost a práce, které mělo za úkol „pečovat o duševní a fyzickou výchovu českého pracujícího člověka.“ Toto oddělení pořádalo například sportovní akce či zotavovací pobyty pro pracující.¹⁹ Nicméně i v rámci NOÚZ vznikaly „ilegální buňky“ protiněmeckého odboje.²⁰ „*Dělníci otevřeně označovali NOÚZ za agenta okupantů. Na druhé straně nelze ovšem přehlížet, že se půdy odborů zčásti využívalo i pro odbojovou činnost. Zejména komunisté vyzývali k podzemní činnosti v odborech. Odborová organizace se měla prostřednictvím bojů za denní cíle přeměnit ve zbraň za konečné cíle. Činnost strany měla zesílit ve stranických buňkách v závodních výborech.*“²¹

V období mezi létem 1943 a zimou 1944 došlo k tajným jednáním, na základě kterých byla vytvořena ústřední rada odborů (ÚRO). Její předsednictvo bylo jmenováno počátkem roku 1945 a úzce spolupracovalo s KSČ a nově vytvořenou Českou národní radou (ČNR).²² Po osvobození došla existence ÚRO právního potvrzení ministerstvem vnitra a to dne 19. května 1945 jako „*právní nástupce dosavadních odborových organizací, zejména NOÚZ a ÚVZ*“²³

¹⁷ POKORNÝ, Jiří. Historie odborů. [online]. 21.10.2007 12:10. [cit. 2010-2-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.cmkos.cz/o-nas/historie/158-3>>.

¹⁸ HRDLIČKA, Otakar. K dějinám odborového hnutí v Čechách, na Moravě a na Slovensku. Praha, Global, 1992. s. 25.

¹⁹ ČAPKA, František, Odbory v českých zemích v letech 1918-1948. Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4797-6, s. 149.

²⁰ Hrdlička, str. 25

²¹ TĚHLE, Jaroslav a kol. Přehled dějin československého odborového hnutí. 1. vyd. Praha: Práce, 1984. 680 s. Kapitola 7, Odborové hnutí v letech národně osvobozenického boje československého lidu (září 1938-9. květen 1945), s. 295.

²² Hrdlička, s. 29

²³ Čapka, s. 172

Z období první republiky si československé dělnické hnutí neslo dvojí odborářskou tradici, a sice účast na řízení prostřednictvím podnikových výborů, do kterých dělníci volili své zástupce a také stranický pluralismus napříč odborovými organizacemi. Po osvobození se odboráři rozhodli vytvořit jednu odborovou centrálu, tedy Revoluční odborové hnutí, jehož základními jednotkami měly být závodní rady v každém podniku. Výzvu k zakládání závodních rad vydala ÚRO již 12. května 1945.²⁴ „...*Větší aktivita se začala projevovat v ilegálních odborech až po ustavení IV. ilegálního vedení KSČ v prosinci 1944... Již v té době se ujasnily některé aspekty koncepce jednotlivých odborů, které měly být budovány na základě principu jeden závod – jedna odborová organizace.*“ „*Revoluční závodní výbory přeměněné na konci okupace jen v názvu na revoluční závodní rady dělníci považovali za významný orgán ve výrobě, analogický národním výborům, za orgán lidové státní moci...*“²⁵ Brzy se ale hnutí závodních rad v rámci ÚRO stává nezávislou politickou silou, která ovšem začala překážet v mocenské hře politických stran.²⁶

Paralelně s budováním závodních rad byla budována i struktura všeodborových orgánů. Byly vytvořeny krajské odborové rady (KOR). V sídlech jednotlivých politických okresů byly zřízeny okresní odborové rady (OOR). Dále se podle potřeb KOR zřizovaly místní odborové rady (MOR). Při KOR a MOR se ustavovaly komise pro otázky zaměstnanců. Ke konci roku 1945 bylo jako pomocné orgány ÚRO vybudováno 21 ústředních výborů odborových svazů, které seskupovaly zaměstnance dle hospodářského odvětví a veřejné správy.²⁷

V létě roku 1945 nastoupil do čela ÚRO Antonín Zápotocký, který začal zavádět novou organizační strukturu odborů postavenou na odborových skupinách a usilující o oslabení vlivu závodních rad. Nové strukturální uspořádání odpovídalo pojetí KSČ a usnadňovalo komunistům pronikání do odborů a získávání si kontroly. V říjnu téhož roku byl pak schválen dekret, podle kterého už rady nebyly definovány jako „základní orgány a představitelé odborů“, tato úloha přešla na odborové skupiny. Odborové skupiny získaly také právo sestavovat kandidátky pro volby rad. Tímto získaly kontrolu nad závodními radami, které tak zcela ztratily nezávislost politické a odborové síly

²⁴ Rupnik, s. 212, 213

²⁵ Těhle, s. 317 - 318

²⁶ Rupnik, s. 212 - 213

²⁷ Čapka, s. 173

a orgánu samosprávy.²⁸ K ovládnutí odborů komunisty přispěl i fakt, že mezi zástupci nekomunistických stran ve vedoucích funkcích v odborech převažovali příznivci bezvýhradné spolupráce s KSČ (například sociální demokrat Evžen Erban, národní socialisté Otakar Wünsch či František Koktán).²⁹ Tak se ROH stalo významnou oporou politických záměrů komunistů a jejich „převodovou pákou k masám“.³⁰

Odborové hnutí přejalo mnohé ze struktury NÓUZ a ÚVZ, především centralismus, avšak formálně se jeho jednota zakládala na organizačním principu demokratického centralismu.³¹ Ve dnech 11. – 13. ledna 1946 se v Praze konala I. celostátní všeodborová konference. „...zaujala jednoznačné stanovisko k boji za socialismus a přijala rezoluci, zdůrazňující význam jednoty odborů v tomto boji. Potvrdila a schválila dosavadní činnost odborů od května 1945, postavila se za znárodněnou výrobu, odsoudila rozbití odborové jednoty a potvrdila nepřipustnost tříštění ROH na samostatné cechařské svazy a ústupy od demokratického centralismu.“³²

I. všeodborový sjezd se konal v Praze ve dnech 19. - 22. dubna 1946. Odboráři se na něm mimo jiné vyslovili pro zásadu dobrovolného členství a schválili centralizovanou organizační strukturu ROH. Nejvyšším orgánem se stal všeodborový sjezd, řídicím orgánem pak byla ustanovena ÚRO (četala 120 členů). Počet jednotlivých svazů se stanovil na konečných 22.³³ Dne 16. května 1946 byl schválen zákon č. 144/46 Sb. o jednotné odborové organizaci, který stanovil její název na Revoluční odborové hnutí – ROH.³⁴ „Prosazením a legalizací jednoty zákonem o jednotném Revolučním odborovém hnutí...se odborová jednota v Československu stala skutkem.“³⁵

ROH významně ovlivňovala nejen oblast sociální, ale také ekonomickou

²⁸ Rupnik, s. 214, 215

²⁹ KOCIAN, Jiří. *Poválečný vývoj v Československu 1945 – 1948*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993. ISBN 80-04-26312-7. Kapitola 2, Změny ve společnosti a spectrum politických sil, s. 44.

³⁰ Čapka, s. 161

³¹ Tamtéž, s. 162

³² TĚHLE, Jaroslav a kol. *Přehled dějin československého odborového hnutí*. 1. vyd. Praha: Práce, 1984. 680 s. Kapitola 8, Revoluční odborové hnutí v boji za upevnění a rozšíření moci dělnické třídy. Únorové vítězství pracujícího lidu (1945 – 1948), s. 348.

³³ Těhle, s. 351, 352

³⁴ ROZEHNAL, A. *Odborové hnutí v Československé republice [Trade Unions in the Czech Republic]*. New York. Research and Publications Service. Archiv Českomoravské komory odborových svazů. Neutříděný fond. S. 58.

³⁵ Těhle, s. 352

a politickou a to především od poloviny roku 1947.³⁶ Velké pravomoci, které ROH získalo, i značný neformální vliv v masách pracujících, zajistilo vedení ROH velkou moc, kterou - ač šlo o formálně nadstranickou organizaci - využívalo v prospěch KSČ.³⁷

1.2 Provázanost poválečného tisku s odbory

Po II. světové válce došlo v českém tisku k zásadním změnám. Ještě v květnu 1945 prohlásila konference zástupců tisku v rámci České národní rady noviny a časopisy za národní majetek. Z tohoto důvodu již nebylo možné, aby zůstávaly i nadále předmětem výdělečného podnikání ať jednotlivců či skupin. „*Vycházelo se ze zásady, že tisk nebude ponechán rozvoji bez státního dohledu, protože organizace a regulace novin a časopisů měla sloužit k zajištění podmínek pro fungování tisku jako činitele veřejného života.*“³⁸

Systém liberálního vydávání tisku v době první republiky byl kritizován, protože umožňoval, aby tisk sloužil individuálním cílům jednotlivců. V dubnu 1945 rozhodli představitelé Národní fronty, že nezávislý tisk nebude v poválečném Československu povolen, neboť právě sledováním soukromých zájmů výrazně přispěl k politické krizi před válkou. Zcela zakázáno bylo pak vydávání bulvárního tisku.³⁹

Veškeré záležitosti tisku spadaly nyní pod ministerstvo informací řízené komunistou Václavem Kopeckým. Ministerstvo prosazovalo pozici tisku jako „nositelů názorů“ a „služebníka“ politických stran a organizací Národní fronty. K pohledu na tisk jako na majetek národa a tedy i státu nahrávala celková atmosféra ve společnosti, obzvláště poté, co došlo ke znárodnění všech klíčových odvětví československého průmyslu.⁴⁰

„Povolení k vydávání periodik mohly od ministerstva dostat kromě státem uznaných politických stran, státních a veřejnoprávních institucí jenom korporace celonárodního významu, tedy masové organizace, které prokázaly na vydávání veřejný

³⁶ Kocián, s. 41

³⁷ POKORNÝ, Jirí. Historie odborů. [online]. 21.10.2007 12:10. [cit. 2010-2-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.cmkos.cz/o-nas/historie/158-3>>.

³⁸ Bednařík, s.132

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ Tamtéž, s. 133

*zájem.*⁴¹ Ministerstvo si taktéž vyhrazovalo pravomoc rozhodovat o nákladu, rozsahu, rozměru a periodicitě každého titulu. Významným nástrojem v regulaci tisku se pak stalo přidělování papíru, kterého byl všeobecně velký nedostatek. Jeho distribuce spadala opět do kompetence ministerstva informací, které za tímto účelem zřídilo zvláštní komise pro věci tisku a papíru.⁴² Pouze státem a později KSČ podporované instituce měly určitý přísun papíru zajištěn.

V květnu 1946 změnilo ministerstvo informací komisi pro věci tisku a papíru na Sbor pro věci periodického tisku. Jeho členy byli kromě zástupců politických stran a členů organizací spadající do Národní fronty také zástupci ÚRO.⁴³

V období protektorátu sdružoval žurnalisty Národní svaz novinářů, který se po osvobození přejmenoval na Svaz českých redaktorů a v červnu 1945 změnil název na Svaz českých novinářů. Jeho valná hromada v březnu 1946 zvolila výbor českých novinářů, v jehož čele stanul Otakar Wunsch, v té době již šéfredaktor tisku ÚRO.⁴⁴ O jeho osobnosti bude více řečeno v podkapitole 2. 1.

Již před konáním valné hromady došlo mezi tímto svazem a ÚRO k jednání, ve kterém padl návrh, aby odborové záležitosti řešila ÚRO a všechny ostatní svaz novinářů. Avšak vzhledem k tomu, že v této době ještě nebyl zákon o ROH schválen, bylo dohodnuto, že svaz bude prozatím řešit i otázky odborové. Vztah svazu a odborů se řešil v podstatě až do února 1948. Ještě během roku 1947, po schválení příslušných zákonů, však bylo ustanoveno, že se redaktoři stanou „*přímými členy ROH v závodních odborových skupinách podle místa svého zaměstnání...*“⁴⁵, přesně podle již zmíněné zásady: „jeden závod, jedna odborová organizace“. Svaz českých novinářů sice i nadále bral v potaz fakt dobrovolného členství o odborech, nicméně dal jasně najevo, že pokud se redaktoři členy odborů nestanou, nebudou již nadále zastupováni v otázkách odborových.⁴⁶

Zákon č. 101/1947 Sb. o postavení redaktora svazu novinářů byl schválen v květnu 1947. Tento zákon kromě jiného nařizoval všem redaktorům povinné členství ve svazech, s tím, že pouze jejich členové mohli i nadále provozovat novinářskou

⁴¹ Bednařík, s. 134

⁴² Tamtéž, s. 135

⁴³ Tamtéž, s. 137

⁴⁴ Tamtéž, s. 139

⁴⁵ HUDEC, V. a kol. Z historie naší novinářské organizace (1877 – 1987). Olomouc: Novinář, 1987.

Studijní knihovna fakulty žurnalistiky Univerzity Karlovy, sign: NI-1699b, inv.č. 157/90. S. 81

⁴⁶ Tamtéž, s. 81

profesi. Na základě tohoto zákona byl také zřízen Ústřední svaz československých novinářů. Tato organizace sdružovala Svaz českých novinářů a Svaz slovenských novinářů. Na přípravě svazu pracoval od května 1946 přípravný výbor pod Wünschovým vedením. Po jeho smrti (září 1947) se stal vedoucím činitelem svazu Vojtěch Dolejší, redaktor Rudého práva.⁴⁷

Provázanost tisku s Ústřední radou odborů je tedy patrná. Členové ÚRO se již od počátku podíleli na regulaci tisku v poválečném Československu, tím, že její představitelé byli členy Sboru pro věci periodického tisku a dále, šéfredaktor tisku ÚRO zastával úlohu vedoucího představitele Svazu československých novinářů, jehož odborové záležitosti spadaly do kompetence ROH.⁴⁸ Vstup novinářů do ROH byl definitivně vyřešen dohodou, která vstoupila v platnost 1. 1. 1948.⁴⁹

2. Vůdčí osobnosti odborového tisku

V rámci ÚRO působila tzv. Ústřední propagační komise, jejímž úkolem bylo řešit veškeré záležitosti týkající se odborového tisku, propagace a rozhlasu. Pod Ústřední propagační komisí spadala činnost tiskové komise, která se starala výhradně o věci tisku.

Z dochovaných záznamů schůzí Ústřední propagační komise a prezidia Ústřední rady odborů vyplývá, že jejími nejaktivnějšími členy především byli: Evžen Erban⁵⁰ (generální tajemník ÚRO), František Koptán⁵¹ (předseda Tiskové komise a člen prezidia ÚRO), Václav Cipro⁵² (předseda Sociálně politické komise, člen prezidia ÚRO),

⁴⁷ Bednařík, s. 139, 140

⁴⁸ Bednařík - Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 35, inv.j. 42/ 1-6/42a, Návrh dohody o zapojení redaktorů do ROH.

⁴⁹ Hudec, s. 81

⁵⁰ **Evžen Erban** (*18. 6. 1912 Vsetín, † 26. 7. 1994 Praha), odborový pracovník, sociálnědemokratický, později komunistický politik. V letech 1940-45 zastával post tajemníka NOÚZ. V letech 1945-50 působil jako generální tajemník ÚRO. Po Únoru 1948 se stal ministrem sociální péče. V červnu téhož roku byl jedním z hlavních organizátorů „sloučení“ sociální demokracie s KSC. V politice zůstal činný až do roku 1989. Na jaře 1990 se pokusil zúčastnit se sjezdu obnovené sociální demokracie, v čemž mu bylo zabráněno. (Churáň, s. 135)

⁵¹ **František Koptán** (*23. 12. 1901 Nová Cerekev, † 30. 6. 1975 Benešov), odborový pracovník již před II. světovou válkou, v letech 1929 – 38 a od 1945 člen ČSNS, 1940-42 redaktor NOÚZ, od roku 1943 činný v ilegality. 1944-45 redaktor nakladatelství Lidé práce (např. odborný časopis Technická praxe). V letech 1945-49 člen předsednictva ÚRO, 1945-50 předseda tiskové komise ÚRO. (Knapík, s. 133)

⁵² **Václav Cipro** (23. 10. 1895, †?), odborový pracovník, člen ČSNS. Do odborů vstoupil již v r. 1913. Působil jako funkcionář, dílenský důvěrník a člen závodních výborů. V odborech působil i v době II. světové války. Stál u zrodu ilegální ÚRO. Po válce byl za svou ilegální činnost vyznamenán válečným křížem 1939 a medailí za zásluhy I. stupně. Po válce byl činným členem prezidia ÚRO. Ministrem

František Jungmann⁵³ (předseda Ústřední kulturní komise, člen presidia ÚRO) či Josef Kolský (předseda Ústřední organizační komise, člen presidia ÚRO), kteří se však věnovali především záležitostem spojeným s organizační stránkou, dodržováním ideologického programu, finanční stránce či hospodaření. Nicméně také jejich jména jsou spojena s mnohými články publikovanými v tisku ÚRO.

2.1 Otakar Wunsch

Šéfredaktorem ústředního časopisu odborové organizace „ÚRO“ a zároveň představitelem odborového tisku jako takového byl Otakar Wunsch. Na této pozici působil od roku 1945 až do své smrti v roce 1947. Právě o jeho osobě si tato práce klade za cíl podrobněji se zmínit.

Otakar Wunsch se narodil 26. 5. 1893 v Rokycanech.⁵⁴ Jako novinář pracoval již před II. světovou válkou. V letech 1919 – 1939 působil na pozici vedoucího redaktora Československých železničních listů. Na počátku německé okupace se stal aktivistou odbojové organizace Petiční výbor „Věrní zůstaneme“ a zároveň byl i jedním z redaktorů ilegálního časopisu „V boj“. Jeho činnost v ilegálních organizacích byla ukončena zatčením v listopadu 1939.⁵⁵

Vězněn byl pak až do konce války, prošel vězením gestapa v Praze na Pankráci a Karlově náměstí, poté pobýval v Terezíně a Mnichově. V květnu 1943 jej tzv. lidový soud ve Štuttgartu odsoudil k 10 letům žaláře za velezradu. Tento trest si odpykával ve věznici Straubing nedaleko Řezna. V dubnu 1945 byla věznice evakuována před postupující americkou armádou a poté prodělal šestidenní „pochod smrti“ do Dachau. Osvobozen byl 1. května 1945 Američany. Do Československa se vrátil 17. května 1945.⁵⁶

V letech 1945 – 1946 působil jako poslanec Prozatímního Národního shromáždění za Národní socialistickou stranu.⁵⁷ Mezi lety 1946 - 1947 vykonával funkci

průmyslu byl jmenován členem předsednictva hospodářské skupiny železa a kovů. (jmenná kartotéka archivu ČMKOS)

⁵³ **František Jungmann** (*?, † 1968), odborový pracovník. V letech 1945 – 1948 předseda Kulturní komise ÚRO, 1947-48 Ústřední propagační komise ÚRO. (Knapík, s. 122)

⁵⁴ TOMEŠ a kol., Český biografický slovník XX. století, díl 3. Praha a Litomyšl, Paseka 1999.S. 534 – 535.

⁵⁵ Národní archiv, fond ČSNS, kart. 564b

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Tomeš, s. 534 - 535

předsedy Svazu českých novinářů, do této funkce byl zvolen na sjezdu novinářů 17. března 1946.⁵⁸

Tato práce se již zmínila o skutečnosti, že KSČ infiltrovala jiné politické strany za účelem „rozložit je zevnitř“. Otakar Wunsch a jeho působení je vzorovým příkladem této aktivity komunistů. Již během svého pobytu v koncentračním táboře se Wunsch setkal s Antonínem Zápotockým a toto setkání mělo mít na Wünschovo levicové smýšlení zcela zásadní vliv.⁵⁹ Po svém návratu z vězení v květnu 1945 chtěl přestoupit do komunistické strany, nicméně byl komunisty přemluven, aby zůstal v ČSNS a stal se spolupracovníkem a informátorem KSČ.⁶⁰ Ačkoliv byl tedy i nadále členem své původní strany, neskryval svůj radikalismus. Svědčí o tom stížnosti „bratřů“ (spolustraníků) na Wünschovo jednání na veřejnosti, které bylo v rozporu s oficiální politikou ČSNS a mohlo poškozovat stranu v očích veřejnosti. „*Není možné, aby br. posl. Wunsch dělal odchylnou politiku, než kterou zastává předsednictvo a celá naše strana...*“⁶¹ Člověk s profilem bývalého politického vězně a navíc národní socialista byl pro komunisty naprosto ideálním představitelem zdánlivě neutrálního a nestranického odborového tisku.

Po Wünschově smrti (6. 10. 1947)⁶² se stal šéfredaktorem časopisu ÚRO Josef Kovařík. Na místě funkcionáře v prezidiu ÚRO jej nahradil František Dlouhý, do té doby člen soukromozaměstnanecké komise ÚRO.⁶³

⁵⁸ BEDNAŘÍK, Petr: Český tisk v letech 1945–1948. In Končelík, Jakub – Köpplová, Barbara – Prázová, Irena – Vykoukal, Jiří (eds.). *Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia*. 1. vyd. Praha, Matfyzpress, 2004, s. 132–144. ISBN 80-86732-35-5. S. 139.

⁵⁹ KLÁTIL, F. *Republika nad stranami: O vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické 1897 – 1948*. 1. vyd. Praha, Melantrich, 1992. ISBN 80-7023-117-3. Kapitola 4, Národní socialisté a komunisté, s. 270

⁶⁰ KAPLAN, Karel. *Pět kapitol o Únoru*. 1. vyd. Brno, Doplněk, 1997. 560 s. ISBN 80-85765-73-X. Kapitola 1, Komunistické zpravodajství v koaličních stranách, s. 13 – autor cituje ze zprávy komunistického funkcionáře Bruna: „... (asi Bruno Köhler) 14. června 1945 uváděl: „Máme spojení s některými levě orientovanými nám blízkými nár. soc. vedoucími funkcionáři. Winš, vůdce železničářů po návratu z koncentračního tábora chtěl přestoupit k nám a na naši radu zůstal v nár. soc. straně.““

⁶¹ Národní archiv, fond ČSNS, kart. 564b, 1946-1947 Vnitrostranické stížnosti na radikalismus bratra Otakara Wünsche

⁶² Tomeš, s. 534

⁶³ Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. *Věstník ROH*. Č 4 (30. leden 1948), r. 2. Praha: Práce, 1948.

3. Úloha odborového tisku

V poválečném Československu v roce 1945 představoval tisk masově dostupné médium. Sjednocené odborové hnutí si od samého začátku tuto skutečnost zřetelně uvědomovalo. Tisk pojímalo jako činitele, který mu pomůže proniknout mezi masy dělníků a zaměstnanců a může významně pomoci při ovlivňování veřejného mínění.⁶⁴ Vycházelo přitom ze zkušeností a tradice odborového tisku z předválečného období.

„Musíme v našich shromážděních a v našem tisku učit myslet členstvo ROH a pracující lid politicky, nikoliv stranicky.“⁶⁵ Myšlenka o politických, nikoliv stranických odborech byla velmi silná. O nadstranickost odborového hnutí i jeho tisku se oficiálně zasazovali všichni vedoucí představitelé ÚRO. Nicméně projevy sympatií k politice jedné (vývoj ukázal, že komunistické) strany byly patrné a ÚRO za ně čelila kritice: *„...roste záplava kritiků činnosti a personálního složení ÚRO...mezi jinými nevěcnými výtkami bývá i tvrzení, že ÚRO je v moci jedné politické strany a že všechny sociálně hospodářské pohutky z ÚRO vycházející slouží výlučně jen stranicko-politickým cílům...“⁶⁶*, na kterou reagovala: *„...v ÚRO mají všechny strany své stoupence, takže o nějaké totální přesile jedné z nich nelze vůbec mluvit...“⁶⁷* Nicméně na pozadí odkrytých dějinných událostí dnes víme, že kritici nebyli daleko od pravdy.

3.1 Úloha odborového tisku v propagaci státní ideologie

Význam tisku při působení na obyvatelstvo si v poválečném Československu uvědomovaly všechny strany. Avšak již od počátku bylo ministerstvo informací, které rozhodovalo prakticky o všech záležitostech týkajících se tisku od distribuce papíru až po povolení k vydávání novin či časopisů, zcela v rukách KSČ. Ostatní strany Národní fronty tak měly omezené možnosti pro šíření svých názorů, a postupně o ně přicházely.

Snahou ÚRO bylo odstranit jakékoliv názorové stranické rozdíly z řad členů odborů, o to samé usilovala i KSČ na celospolečenské úrovni. V odborářském tisku se proto od samého začátku objevovaly články vyzývající k názorové jednotě

⁶⁴ Archiv Českomoravské komory odborových svazů, fond SEKR. II, kart. 3, inv.j. 27. Přednáška soudruha Wünsche na školení krajských a svazových tajemníků 30. září 1946 v Jevanech., s. 1.

⁶⁵ Tamtéž, s. 4

⁶⁶ Archiv ČMKOS, fond Zpravodajská služba ÚRO. ÚRO a politika. Zpravodajská služba ÚRO. Č. 68/47 (prosinec 1947), s. 1. Praha: ÚRO, 1947.

a vyzdvihující tuto jednotu, jako jedinou celospolečenskou sílu v boji proti kapitalismu.

Encyklopedie žurnalistiky vydaná ještě v 80. letech definuje odborový tisk jako: „*Periodika organizací, ve kterých se sdružují pracující podle oboru práce. Jeho vznik je spjat s procesem třídního uvědomění a politického sdružování proletariátu na základě odborové činnosti dané dělbou práce. Odborový tisk vychází jako tisk odborových svazů, anebo všeodborových organizací, které jsou ideově a politicky ovlivněny příslušnou politickou stranou.*“⁶⁸ Mluvíme-li o situaci mezi lety 1945-48, můžeme říci, že zprvu, alespoň oficiálně, existovalo určité ideové sepětí odborů se všemi stranami Národní fronty. Přinejmenším tomu tak nasvědčovalo složení presidia ÚRO. Avšak postupně, nejspíše díky převaze přívrženců KSČ ve všech řídicích složkách odborů, již pouze s komunistickou stranou. Odboroví funkcionáři přesto i nadále při každé příležitosti zdůrazňovali, že odbory jsou nadstranické.

Komunisté tisk pojali jako jeden z hlavních nástrojů pro šíření své ideologie. Již Lenin zmínil, že: „*noviny jsou nejenom kolektivním propagátorem, kolektivním agitátorem, nýbrž i kolektivním organizátorem.*“⁶⁹

Přesně v duchu Leninova citátu bylo úkolem odborového tisku ukazovat pracujícímu lidu směr a cestu vpřed. Všechny odborový tisk měl usilovat o to, být bojovným, „*strhávat pracující k nadšené a obětavé práci na výstavbě socialismu a účinně napomáhat k rychlejšímu růstu hmotné a kulturní úrovně lidu.*“⁷⁰

Jakýmsi základním působištěm odborového tisku bylo pracoviště, ať se již jednalo o závod či úřad. Konkrétně v závodech měly mít odborový tisk na starosti příslušné závodní odborové složky, jejichž úkolem bylo sledovat, jak je tisk čten a využíván. Posléze pak hodnotily, jak jsou plněna jimi přijatá usnesení o tisku. V každém závodě pak byla vytvořena funkcionářská síť, jejíž součástí byli tiskoví referenti neboli tiskoví důvěrníci. Tito tiskoví referenti závodních výborů měli pak úzce spolupracovat s úsekovými důvěrníky, kteří se dále zodpovídali závodnímu výboru.⁷¹

Úkolem tiskového referenta v podniku bylo propagovat odborové hnutí a ideje. Organizoval a rozšiřoval tedy odborový tisk na pracovištích. Dále měl propagovat odborový tisk tak, že v rámci komunikace s ostatními zaměstnanci upozorňoval na

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ JACZ, L'udovít: Malá encyklopédia žurnalistiky. Bratislava, Obzor, 1982. SÚKK 1790/I-80.

⁶⁹ PRÁCE: 1945 - 1955, 10 let činnosti odborového deníku - vydavatelstva a nakladatelství Práce. Praha: Práce 1955. Ústřední odborová knihovna ÚRO, fond C5968. S. 4.

⁷⁰ PRÁCE: 1945 - 1955, 10 let činnosti odborového deníku - vydavatelstva a nakladatelství Práce. Praha: Práce 1955. Ústřední odborová knihovna ÚRO, fond C5968. S. 3.

⁷¹ Tamtéž, s. 15

důležité a aktuální články v tisku. V neposlední řadě měl pak formou osobní agitace získávat nové čtenáře. Mezi jeho další úkoly patřilo zasílat články do příslušného svazového časopisu, o tom, co se v jeho závodě děje. V případě, že v daném závodě pak vycházel ještě časopis, byl tento referent pověřen jeho vedením.⁷² Bylo taktéž jeho povinností zveřejňovat v daném závodním časopise zprávy, které mu ve své korespondenci zasílala ÚRO. Jeho dalšími úkoly byla kolportáž odborového tisku, tedy především deníku Práce, týdeníku ÚRO a Věstníku ROH. U periodik, za která se platilo (např. Práce či ÚRO) vybíral hromadně předplatné a zasílal je na účet administrace příslušného týdeníku.⁷³ Na objednávku uváděl počet kusů a svou adresu. Když pak takto objednaný tisk přišel, bylo jeho dalším úkolem roznést jej určeným předplatitelům ve svém podniku. Na úhradu výloh a za práci mu bylo ponecháváno procento z předplatného.⁷⁴

Jedním z úkolů, nejen tiskových referentů, ale vůbec jakéhokoliv odborového funkcionáře bylo přiblížit se co nejvíce pracujícím lidu. Za tímto účelem byli školeni tak, aby si plně uvědomovali všechny aspekty své odborářské činnosti. Součástí takového školení bylo i naučit adepty na funkcionáře zacházet s odborovým tiskem, tedy, jak z něj čerpat informace a jak tyto pak dále šířit. V dostupných materiálech se Ústřední propagační komise chlubí tím, že má silný odborářský tisk, na jehož špici se nachází deník Práce.⁷⁵ Dle údajů této komise bylo Československo, hned po SSSR, jediným státem, který měl svůj vlastní odborářský deník. A právě Práce měla být hlavním zdrojem informací pro každého funkcionáře. „*Proniknutím denního tisku do řad odborářů si ulehčíme naše propagační úkoly, protože jeho prostřednictvím jsme se členstvem v denním styku.*“⁷⁶ Dalším zdrojem informací byly svazové časopisy, jichž distribuce mezi pracující byla jedním z úkolů funkcionářů. „*Náš svazový tisk se jistě uplatní a vykoná velmi mnoho propagační a výchovné práce mezi členstvem.*“⁷⁷ Důležitým článkem ideologické propagace se pak staly i závodní časopisy, které propagační komise považovala za „mluvčí“ závodních skupin ROH. Úkolem

⁷² KOKEŠ, Štěpán. Funkcionář v odborech. Národní archiv, fond KSČ-ÚV-40, sv. 8, a. j. 177, s. 12

⁷³ Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. ÚRO, č. 7 (25. října 1945), roč. 1. Praha: Práce 1945. Vychází týdně.

⁷⁴ Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. ÚRO, č. 3 (27. září 1945), roč. 1. Praha: Práce 1945. Vychází týdně.

⁷⁵ KOKTÁN, František. Propagační úkoly revolučního odborového hnutí (Referát na školení krajských a svazových tejeníků v Jevanech v září 1946). Národní archiv, fond KSČ-ÚV-40, sv. 8, a. j. 177, s. 198

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ KOKTÁN, František. Propagační úkoly revolučního odborového hnutí (Referát na školení krajských a svazových tejeníků v Jevanech v září 1946). Národní archiv, fond KSČ-ÚV-40, sv. 8, a. j. 177, s. 198

funkcionářů bylo opět postarat se o jejich správný ideologický podtext. Obsah závodního časopisu měl na svých stránkách zobrazovat dění v daném závodě. Očekávalo se, že u svých čtenářů vzbudí zájem o výrobu, zpopularizují soutěže práce i zadané úkoly a budou důsledně poukazovat na chyby a navrhopvat řešení pro jejich odstranění.⁷⁸

3.1.1 Archivace

Pojednává-li tato práce o tisku odborového hnutí, je třeba krátce zmínit i záležitost jeho archivace.

Odboráři si přáli zachovat dokumentaci a svůj tisk pro budoucí generace. Na základě usnesení všeodborového sjezdu v roce 1946 se při Ústřední kulturní komisi ÚRO začal zřizovat všeodborový archiv. Jeho úkolem bylo „*zachytit a utřídit veškerý písemný, tištěný, novinový, knižní a hmotný materiál, který by dokumentoval činnost a vývoj odborového hnutí.*“⁷⁹ Dle nařízení ÚRO měly být archivu zasílány vždy dva exempláře všech tisků složek ROH. Již v roce 1947 zveřejnilo ÚRO údaj, že v archivu je možné nalézt na 2.815 svazků odborových časopisů.⁸⁰

4. Problémy spojené s vydáváním odborového tisku

Stejně jako ostatní poválečná periodika, také odborový tisk se potýkal s problémem nedostatku papíru. Alespoň to dokládá korespondence Ústřední propagační komise z února 1946, ze které se dovídáme, že vydávání svazových časopisů i nadále bojuje s nedostatkem papíru: „*...jde o veliká kvanta papíru, který je nyní v předvolební kampani stále zabavován politickými stranami.*“⁸¹ Informace o překonání potíží s jeho nedostatkem v rámci odborového tisku pochází z konce září 1946.⁸²

⁷⁸ Archiv ČMKOS, fond Zpravodajská služba ÚRO. *Zpravodajská služba ÚRO*, č. 30/47 (červenec 1947). Praha: ÚRO, 1947.

⁷⁹ Archiv ČMKOS, fond Informační služba ÚRO 1947. ÚRO – Oběžník č. 20 – řada A, Praha 8. dubna 1947

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/ 1-7. Vydávání odborového tisku. Praha, 27. 2. 1946

⁸² Archiv ČMKOS, fond SEKR. II, kart. 3, inv.j. 27. Přednáška soudruha Wünsche na školení krajských a svazových tajemníků 30. září 1946 v Jevanech, s. 1.

Distribuce tisku byla další slabou stránkou. Nakladatelství Práce s tímto problémem bojovalo, neboť si bylo vědomo, že pozdní distribuce periodikům rozhodně neprospívá a usnadňuje pozici konkurence. Snažilo se tedy o obnovu svého strojového i vozového parku: „*rozvážka novin v Praze ve všední den dvěma auty již nedostačuje. Chceme-li býti zejména u továren a na periferii včas, musí býti v provozu alespoň tři auta.*“⁸³

Někteří čtenáři stěžovali na cenu časopisů. Je třeba doplnit, že zaznamenané stížnosti se týkaly především odborných časopisů. Tak tomu bylo například u zaměstnanců svazu školství a osvěty v prosinci 1946.⁸⁴ Cena odborného časopisu byla ve většině případů 5,- Kčs, cena týdeníku ÚRO byla 1,- Kčs.⁸⁵

Počátečním problémem byla také absence „obchodní organizace“, která by vytvářela zázemí pro časopisy, i to, že vydavatelství se nestarala o jejich propagaci v přímém spojení a spoluprací se svazy a s Ústředním ředitelstvím jednotlivých oborů průmyslu.⁸⁶

4.1 Redaktoři

Dalším problémem poválečného odborového tisku byl nedostatek odborně vzdělaných redaktorů. Otakar Wunsch k tomuto ve svém referátu z roku 1946 poznamenal: „*To je dorost, který se teprve školí a učí, ale těch profesionálů – novinářů, kteří mrknutím oka poznají, oč jde, kteří dokonale znají své řemeslo, těch je stále ještě málo. A platí-li to všeobecně pro novináře, tím víc to platí pro novináře-odboráře*“⁸⁷ Z tohoto důvodu navrhla ÚRO své Ústřední propagační komisi, aby zahájila školení odborových redaktorů. Představa byla taková, že se uskuteční 2 kurzy, jeden pro svazové a denní redaktory a jeden pro redaktory závodních časopisů. Níže je uveden výňatek z témat pro školení odborových redaktorů⁸⁸, které však pro potřeby této práce

⁸³ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/1-7. Zápis ředitelské porady 1. 7. 1946

⁸⁴ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/1-7. Stanovisko svazů k vydávání odborných listů. Praha, 11. 12. 2010.

⁸⁵ Údaje o cenách časopisů jsou z roku 1945.

⁸⁶ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/ 1-7. Stanovisko svazů k vydávání odborných listů. Praha, 11. 12. 1946.

⁸⁷ Archiv ČMKOS, fond SEKR. II, kart. 3, inv.j. 27. Přednáška soudruha Wünsche na školení krajských a svazových tajemníků 30. září 1946 v Jevanech, s. 1.

⁸⁸ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Věc:Školení odborových redaktorů. Praha, 12.12.1946.

byly zkráceny a upraveny. Redaktoři měli být proškoleni v tématech: 1) směrnice odborové politiky a zvládnutí rozvádění odborové politiky do tisku, 2) znalost historie dělnického odborového hnutí, 3) funkce svazového tisku v odborech, jednotná ideologie a odborovost, nikoliv odbornost svazového tisku, 4) znalost tiskového zákona, 5) naučit se technice přípravy časopisu, zvládnutí redakční práce spojů a dopisovatelů, vyznat se v evidenci a vedení archivu, 6) naučit se tvorbě zajímavých a čtených novin – „*forma stran, jak lámat malé a velké formáty, titulkaž a obrázky*“⁸⁹, 7) administrace a expedice tiskovin, 8) „*úprava, sazba, tisk, techniky, štočkování, stereotypování, typy písma, rotační tisk a plochotisk*“⁹⁰ 9) znalost směrnic odborové propagace a propagačního plánu pro rok 1947, 10) vyjasnění poslání závodního časopisu a redakční práce v něm, 11) služba závodního časopisu odborům a ideologie. Do kurzu se měly dále ještě připojit přednášky o směrnicích v oblasti národního hospodářství, sociální politiky a kultury. Dále měli být redaktoři poučeni o tom, kde si vyžadovat a jak mají vyžadovat podklady pro své zprávy.⁹¹

V listopadu roku 1947 přijala pak Ústřední propagační komise usnesení, které definovalo odpovědnost svazových redaktorů za svazový tisk. Redaktoři veškerého odborového tisku měli při své činnosti povinnost řídit zásadami odborové politiky, tak jak tyto zásady definovala Ústřední rada odborů. Jako zaměstnancům ROH jim bylo nařízeno, že v případě, že by obdrželi příspěvky, které by se svým obsahem jakkoliv vymykaly z odborářské linie, upozornit ústředního tajemníka, nebo představenstvo svazu na závadnost obsahu příspěvku a v případě dalších pochyb Ústřední propagační komisi, eventuelně představenstvo.⁹²

Do postavení redaktorů v odborovém tisku zasáhl také zákon č. 401/1947, o němž již byla řeč, a který mimo jiné definoval postavení redaktorů a šéfredaktorů. Tento titul mohl používat a na časopis uvádět jen ten, „*...u koho je redaktorská práce hlavním zaměstnáním, je členem Svazu českých novinářů nebo Svazu slovenských novinářov a tím i novinářsky pensijně pojištěn.*“⁹³ Dále tento zákon stanovil, že každý veřejný tisk vycházející jednou týdně musel mít ve své redakci profesionálního redaktora. Tituly

⁸⁹ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Věc:Školení odborových redaktorů. Praha, 12.12.1946.

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ Tamtéž

⁹² Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 3, inv. j. 105. Zápis ze schůze presidia ÚRO. Praha, 21. 11. 1947.

⁹³ Archiv ČMKOS, neutříděný fond. Redaktorům závodních a podnikových časopisů – Důležité upozornění!. *Zpravodajská služba ÚRO*, č. 33/47 (červenec 1947). Praha: ÚRO, 1947.

mající periodicitu delší jak jeden týden nemusely být redaktoři řízeni, ovšem jejich pracovníci pak nebyli oprávněni tento titul používat. Toto ustanovení se týkalo především závodních a podnikových časopisů. ÚRO proto vydala směrnici pro korekturu v tirážích těchto časopisů:

„1/ v případě, kde je uvedeno „odpovědný redaktor“ uveďte: „odpovědný zástupce listu“

2/ kde jst mimo označení „odpovědný redaktor“ měli uvedenou další osobu pods titulem „vedoucí redaktor , uveďte: „...řídí...XY...“ bez označení redaktor

3/ kde máte mimo odpovědného redaktora nebo vedoucího redaktora uvedeno „...řídí redakční kruh“, uveďte pouze: „řídí... XY... se spolupracovníky“⁹⁴

Za zneužití titulu redaktor mohla být uložena pokuta až 50.000 Kčs.⁹⁵

4.2 Hospodářská bilance

Problémy se vyskytly i v hospodářské bilanci vydávání některých tiskovin, které vydávalo nakladatelství Práce na příkaz ÚRO, jednalo se zejména o odborné časopisy. Z června roku 1947 se dochovala zpráva o hospodářské situaci jednotlivých odborných časopisů.⁹⁶ V této zprávě se jasně konstatuje, že všechny odborné časopisy jsou ve ztrátě. Za stěžejní příčiny ztráty uvedla zpráva vysokou výrobní cenu, nedostatečné výnosy z inzerce a nedostatečný odbyt.⁹⁷ Níže uvedený výňatek z této zprávy byl pro účely této práce upraven a zkrácen.

- 1) Cena výrobní převyšovala cenu tisku. Redakce nedbaly na předem dané kalkulace a zařídily drahou výpravu časopisů. Časopisy pro svou výpravu používaly různé typy sazby, za které tiskárny účtovaly přírážky – *„používaly příliš mnoho štůčků a pérovek.“⁹⁸* Po grafické stránce pak byly tyto časopisy sice kvalitnější, než ty konkurenční, ale režie byla příliš nákladná. Prodražovala se ale nejen grafická úprava, nýbrž také expedice časopisů a náklady na administrativu.

⁹⁴ Archiv ČMKOS, neutříděný fond. Redaktorům závodních a podnikových časopisů – Důležité upozornění!. *Zpravodajská služba ÚRO*, č. 33/47 (červenec 1947). Praha: ÚRO, 1947.

⁹⁵ Tamtéž

⁹⁶ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 35, inv.j.42/1-6. Zpráva o situaci odborných časopisů. Praha, 18. 6. 1947.

⁹⁷ Tamtéž

⁹⁸ Tamtéž

- 2) Výnosy z inzerce nebyly tak vysoké, jak se předpokládalo. Dle údajů počítala kalkulace původně se souhrnným obsazením inzerce na 105 stranách měsíčně, nicméně podařilo se obsadit pouze 42 stran.
- 3) Nedostatečný odbyt byl způsoben poklesem prodeje na polovinu, v některých případech i na třetinu, v porovnání s říjnem 1945. Důvody tohoto stavu uváděla zpráva tři: 1) byla zavedena nová měna, která způsobila nedostatek peněz u většiny zákazníků, 2) problém s pozdním vycházením časopisů a 3) vznik konkurenčních časopisů.

Zpráva se poklesem odbytu zabývala nejpodrobněji. Uvedla fakt, že konkurenční časopisy jsou často tištěny pro předem daný, určitý počet čtenářů a jejich odběr je často vázán na členství čtenáře v příslušné organizaci, která časopis rediguje. Jejich obsah, se na rozdíl od odborných časopisů ÚRO, nesoustředí se pouze jen na odbornou stránku, ale i na zprávy, které mají s oborem, či danou organizací souvislost. Díky soustředění se na předem daný okruh čtenářů měly tyto časopisy i daleko vyšší příjmy z inzerce.⁹⁹

Závěrem zprávy byla uvedena doporučení, jak řešit jednotlivé problémy. Redakcím bylo doporučeno striktně se držet dané kalkulace. Počítalo se se zvýšením nákladu, s tím, že se tak sníží výrobní cena jednoho kusu, jež neměla přesáhnout 3,50 Kčs. Měl se odstranit problém s pozdním vydáváním a v souvislosti s tím se počítalo i s poklesem nákladů na administrativu. Inzerce měla zaplnit souhrnně alespoň 64 stran měsíčně. Za účelem zajištění odbytu měly napříště jednotlivé svazy zaměstnanců zakupovat příslušné množství časopisů pro své členy a rozdělovat je mezi jednotlivé odborové skupiny. Odborová skupina měla zaplatit Práci výtisky s 50 % slevou, zbývajících 50% měl uhradit příslušný zaměstnanecký svaz.¹⁰⁰

Problémy měl také týdeník ÚRO. Jeho první dvě čísla byla dávana zdarma jako propagační materiál, nejspíše právě tohle vzbudilo v některých čtenářích domněnku, že tento časopis bude zdarma vždy a později za něj odmítali platit. Inzerce byla v časopise zavedena až v roce 1946. Za rok 1945 vykazoval tento časopis také ztrátu.¹⁰¹

⁹⁹ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 35, inv.j.42/1-6. Zpráva o situaci odborných časopisů. Praha, 18. 6. 1947.

¹⁰⁰ Tamtéž

¹⁰¹ TŮMA, Antonín: Zpráva o tom jak se jeví vydávání týdeníku ÚRO po stránce hospodářské. Praha 15.7. 1946. Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7.

4.3 Čtenářská obec

Čtenářskou obec měl tvořit především pracující lid, který se četbou odborového tisku měl ideologicky dále vzdělávat. Neboť dle strategie ROH, jen ideologicky správně vzdělaný dělník či pracující může pak zcela pochopit veškeré problémy, se kterými se jeho podnik a celá společnost potýká.¹⁰²

Ovšem z dobové korespondence je patrné, že některé odborové tiskoviny byly čtenáři přijímány s určitými výhradami. V prosinci 1946 si například Svaz zaměstnanců školství a osvěty stěžoval na cenu časopisu „Nová škola“ a poukazoval přitom na lepší vybavenost a nižší cenu u časopisů jako je Pedagogická revue či Komenský.¹⁰³

Z roku 1946 pochází také oficiální pochvalné vyjádření Ústřední propagační komise o týdeníku ÚRO, který čtenáři všech pracujících vrstev údajně přijali s nadšením.¹⁰⁴ Ovšem již ze září téhož roku pochází několik reakcí Ústřední propagační komise adresovaných krajským odborovým radám, ve kterých si stěžuje, že závodní odborové organizace odřikávají zaslání výtisků časopisu ÚRO. Často zmiňovaným důvodem je, že zaměstnanci odmítají za tento časopis platit a že již dostávají zdarma příslušný svazový časopis. Ve všech případech Ústřední propagační komise žádá po krajské odborové radě prošetření a zdůrazňuje velký význam svého ústředního listu ve výchovném působení na zaměstnance.¹⁰⁵

Je tedy patrné, že čtenáři spíše přijímali svazové časopisy, které se spíše soustředily na jejich obor, než oficiální týdeník Ústřední rady odborů, který se jednoznačně zaměřoval na ideologické působení. Není vyloučeno, že příklon ke svazovým časopisům byl ve své době způsoben i tím, že za ně čtenáři - svazoví zaměstnanci nemuseli platit.¹⁰⁶

¹⁰² KOKTÁN, František. Propagační úkoly revolučního odborového hnutí (Referát na školení krajských a svazových tejeníků v Jevanech v září 1946). Národní archiv, fond KSČ-ÚV-40, sv. 8, a.j. 177.

¹⁰³ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Stanovisko svazů k vydávání odborných listů. Praha, 11. 12. 1946.

¹⁰⁴ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Odborový tisk. Nedatováno.

¹⁰⁵ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7, Zastavení zaslání časopisu ÚRO, 30. 9. 1946.

¹⁰⁶ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7, Stanovisko svazů k vydávání odborných listů, Praha 11. 12. 1946 – „ÚRO již vydává pro příslušníky Svazu zaměstnanců justiční a právní služby zdarma odborový čtrnáctideník „Justiční služba““

5. Struktura tisku ROH (květen 1945 - 25. únor 1948)

Stejně dlouhá jako je existence samotného odborového hnutí, je dlouhá i tradice jeho tisku. Velkého rozmachu se odborový tisk dočkal po vzniku Československa, kdy odboráři vydávali noviny a časopisy pro široké spektrum čtenářů.¹⁰⁷

Z této tradice čerpalo i nově sjednocené odborové hnutí po osvobození v roce 1945. Taktéž jeho cílem bylo vydávat své odborové noviny a časopisy a zasáhnout co nejširší čtenářskou obec. „*K čemu potřebují odbory svůj vlastní tisk? Především proto, aby měly tribunu, odkud by mohly promlouvat hlasem své vlastní, na nikom nezávislé politiky...a seznamovat s ní své členy stejně jako i ostatní vrstvy občanstva. V neposlední řadě ovšem také proto, aby každý odborář mohl sledovat a kontrolovat politiku odborů...*“¹⁰⁸

V rámci organizační struktury ROH spadaly veškeré záležitosti tisku pod Ústřední propagační komisi. Konkrétně se tiskovými záležitostmi zabývala tisková komise. Jejím prvním předsedou byl František Koktán. V roce 1945, kdy byla tisková komise ustavována, její osazenstvo tvořili tiskoví referenti z každé komise ÚRO, kteří denně dodávali zprávy do novin a rozhlasu a zajišťovali publikaci naléhavých zpráv. Dále byla tato komise doplněna referentem pro věci veřejnozaměstnanecké, zástupcem redakce deníku „Práce“ a zástupcem redakce odborných listů, které vydávalo nakladatelství Práce. V průměru vydávala komise 10 zpráv a článků denně, v rozsahu 3-4 normostrany. Tyto zprávy pak byly v dopoledních hodinách zasílány do všech redakcí denního tisku na území Prahy. Ve většině je přejímal a zveřejňoval odborový deník Práce či komunistické Rudé právo, ostatní deníky v té době, k nespokojenosti prezidia ÚRO, o tyto zprávy velký zájem nejevily. Jedním z dalších úkolů, se kterými se zpočátku pro tuto komisi počítalo, byla i ideová výchova redaktorů.¹⁰⁹ Toto však později měla na starosti Ústřední propagační komise.¹¹⁰

¹⁰⁷ Archiv ČMKOS, fond Informační služba ÚRO 1947. ÚRO – Oběžník č. 20 – řada A. Praha, 8. dubna 1947.

¹⁰⁸ Archiv ČMKOS, *Věstník ROH*, č. 51 (12. prosince 1947), roč. 1. Praha: Práce, 1947. Vychází týdně.

¹⁰⁹ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 4, inv. j. 11/1-4/11a. Návrh na vybudování Tiskové komise a organizaci tisku ÚRO. Praha 28. 5. 1945 – „...referent pro věci veřejnozaměstnanecké Bradáček, zástupce redakce deníku „Práce“ Dvořák a zástupce redakce odborných listů Mikušek.“

¹¹⁰ Archiv ČMKOS, fond. ÚRO-KULT, kart.19, inv.j. 27/1-7. Věc: Školení odborových redaktorů. Praha 12. 12. 1946.

Tato práce při sestavování struktury odborového tisku době od května 1945 – 25. února 1948 vychází ve svém základě ze struktury sestavené Máriou Strnadovou v roce 1969¹¹¹, ovšem pokusí se o její doplnění.

5.1 Nakladatelství Práce

Před tím, než bude popsána samotná struktura, je třeba zmínit se o instituci, ve které odborový tisk vycházel. Stěžejním podnikem v rámci organizace tisku bylo nakladatelství Práce. Tento podnik, bývalou tiskárnu Národní politiky, dostala do své správy ÚRO v roce 1945 od ministerského předsedy Zděnka Fierlingera a na základě dekretu Národní rady.¹¹² I přes tento fakt se právní stvrzení převodu tiskárny do vlastnictví ROH táhlo ještě po další rok. Názvem Práce byla pak zaštitěna nejen samotná tiskárna, ale také nakladatelství a knihkupectví. Práce zakrátko zřídila své pobočky také v Ostravě a Brně.

Jen pro zajímavost uvádí tato práce, že v den, kdy ÚRO tiskárnu přebírala, měl tento podnik 1019 zaměstnanců, z toho bylo 753 dělníků a na skladě se nacházelo 4 – 6 vagónů papíru.¹¹³ Lze se jen dohadovat, jak moc velké bohatství tyto zásoby činily v době, kdy se papíru oficiálně nedostávalo.

Do prvního jednatelského sboru nakladatelství Práce jmenovala ÚRO v listopadu 1945 pět členů. Z prezidia ÚRO například Františka Kockána či Václava Cipra, za novináře pak šéfredaktora deníku Jiřího Sílu¹¹⁴, který se v lednu 1946 stal předsedou tohoto sboru.¹¹⁵ Do dozorčí rady byli jmenováni tři zástupci ÚRO, jedním z nich byl například František Jungmann.¹¹⁶

Ve svém vnitřním oběžníku z roku 1945 nařizovala ÚRO všem svým zaměstnancům, aby tomuto podniku zadávali tisk veškerých tiskopisů, plakátů, brožur

¹¹¹ STRNADOVÁ, Mária. *Vývin a struktura odborovej tlače 1945 - 1966*. Praha, 1969. Institut ROH: kabinet dějin odborů. Archiv Českomoravské komory odborových svazů, fond KDO, karton K, inv. j. 53.

¹¹² Archiv ČMKOS, fond: ÚRO-PRES, kart. 1, inv.j. 1. Schůze presidia a vedoucích funkcionářů ÚRO, dne 13. 5. 45 o 9 hod. dopol.

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ Archiv ČMKOS, fond: ÚRO-PRES, kart. 1, inv.j. 48. Záznam o poradě presidia ÚRO z 26. 11.1945.

¹¹⁵ Archiv ČMKOS, fond: ÚRO-PRES, kart. 2, inv.j. 48. Záznam o poradě presidia ÚRO z 25. 1.1946.

¹¹⁶ Archiv ČMKOS, fond: ÚRO-PRES, kart. 1, inv.j. 48. Záznam o poradě presidia ÚRO z 26. 11.1945.

i jiných tiskovin. Dále jim ukládala, aby neopomínali při jakékoliv příležitosti propagovat deník „Práce“, který se samozřejmě tiskl právě zde¹¹⁷, stejně tak, jako veškerý další tisk odborového hnutí.

V poválečných letech se nakladatelství potýkalo s nedostatkem technického vybavení, a proto zpočátku nemohlo vycházet vstříc všem požadavkům, které ÚRO kladla. Potíže byly kupříkladu se včasným vydáváním odborných časopisů. Právě v této souvislosti se řešil problém s malým množstvím sázecích strojů.¹¹⁸ Nakladatelství se však snažilo svůj technický park průběžně modernizovat. Například v lednu 1947 se rozhodlo zakoupit speciální rotačku na hlubotisk ze Švédska. Tento stroj stál i s montáží 20 mil. Kčs, přičemž ÚRO tuto částku svému nakladatelství ochotně zapůjčila.¹¹⁹ Stejně jako o zvýšení počtu strojů, usilovalo nakladatelství i o rozšíření svého vozového parku, neboť i nedostatečný počet aut byl jednou z příčin pozdní distribuce periodik a řídicí složky podniku si toto dobře uvědomovaly. Nepřímo s pozdní distribucí pak vedení spojovalo i jiný jev – krádeže časopisů a jejich prodej v pouličních stáncích ještě před oficiální expedicí. Jako opatření proti krádežím bylo přijato zavedení dozorčí služby, kterou při tisku časopisů vykonávala závodní stráž. Podobná dozorčí služba se používala i při tisku potravinových lístků. Vedení se dále usneslo, že: „*Bude prováděna zejména kontrola stánků těsně před vyexpedováním jednotlivých časopisů, dále odjíždějících aut. Bude řádně zabezpečena makulatura a remitenda*“¹²⁰

Snaha o zachování lhůt tisku a expedice periodik byla pro nakladatelství v roce 1946 jedním z prvořadých cílů, neboť jakékoliv zpoždění způsobovalo ztráty po stránce ekonomické i propagační a už vůbec nenapomáhalo v boji s konkurencí, kterou v té době představovalo například nakladatelství Melantrich a jeho periodika.¹²¹

¹¹⁷ CIPRO Václav, JUNGSMANN František. Vnitřní oběžník č. 3, všem organizačním složkám ÚRO. Národní archiv, fond KSČ-ÚV-40, sv. 5, a.j. 113, s. 2.

¹¹⁸ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/ 1-7. Zápis ředitelské porady z 1. 12. 1946.

¹¹⁹ Archiv ČMKOS, fond: ÚRO-PRES, kart. 3, inv.j. 82. Záznam o poradě presidia ÚRO z 2. 1. 1947.

¹²⁰ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/ 1-7. Zápis ředitelské porady z 24. 6. 1946.

Makulatura – odpadový papír potíštěný nebo popsaný; všechny papír určený ke sběru, zejména vadné výtisky (Nový akademický slovník cizích slov, s. 499)

Remitenda – neprodané výtisky periodického tisku vrácené distributorovi. (Tamtéž, s. 692)

¹²¹ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/ 1-7. Zápis ředitelské porady z 24. 6. 1946.

5.2 Noviny vydávané ÚRO

Jde-li o denní tisk, vydávala ÚRO v tiskárně Práce svůj jediný deník, který byl v rámci propagace při každé příležitosti vyzdvihován. Tento deník byl zaměřen na sociální a odborovou politiku a informoval o politickém a hospodářském dění.

5.2.1 Práce

O tomto deníku je možné prohlásit, že byl doslova „hlasem revolučního odborového hnutí“. Dle samotných odborářů šlo o velmi vlivné periodikum, dokonce nejvlivnější deník v Československu, jak bylo zdůrazňováno při nejrůznějších vystoupeních. Zároveň pak byla zdůrazňována jedinečnost Práce v tom, že kromě SSSR nemá žádné další odborové hnutí na světě svůj deník.¹²²

Práce byla připravována ještě v době ilegálního působení ÚRO. První vydání bylo vytištěno v noci z 5. na 6. května 1945 v Lidové knihtiskárně v Praze, Hybernská ul. č. 7 a bylo rozdáváno bojovníkům na barikádách.¹²³ První dvě čísla deníku byla vytištěna na jedné straně a měla charakter letáku. Těmto výtiskům chyběly údaje jako například číslo vydání, sídlo redakce či údaj o tiskárně.¹²⁴ Na výtisku byl uveden pouze název periodika „Práce: list revolučního odborového hnutí“, datum vydání a tehdejší cena výtisku 70 haléřů. Od 8. čísla se počet stran zvýšil na 4 a od 1. 10. 1946 pak Práce vycházela v počtu 8 stran.

Od roku 1946 je v tiráži jako šéfredaktor uveden Jiří Síla¹²⁵, který však v deníku pracoval již v době pražského povstání.¹²⁶

V prvních poválečných letech si Práce kladla za cíl informovat především o nejdůležitějších událostech z oblasti politiky a hospodářství. Hlavními tématy článků bylo zcela logicky osvobození, Rudá armáda, budování státu a samozřejmě dění v jednotných „nestraničských“ odborech. Od roku 1946 se na titulní stránce začal objevovat sloupek, do kterého přispíval například Otakar Wunsch, Václav Cipro či Antonín Zápotocký, a který svým tematickým zaměřením reagoval na aktuální dění.

¹²² Archiv ČKOS, fond SEKR. II, kart. 3, inv.j. 27. Přednáška soudruha Wünsche na školení krajských a svazových tajemníků 30. září 1946 v Jevanech.

¹²³ Strnadová, s. 26

¹²⁴ Tamtéž

¹²⁵ **Jiří Síla** (*1911, † 2. 3. 1960), novinář a filmový scénárista. 1945-50 šéfredaktor deníku Práce. 1947 – 1948 člen Ústřední propagační komise. (Knapík, s. 213)

¹²⁶ Strnadová, s. 26

Odboráři si uvědomovali, že kromě Práce jsou na trhu i jiné deníky a obávali se, že by právě jejich deník nemusel v konkurenci ostatních obstát a snadno padnout. Z tohoto důvodu pečlivě vybírali témata, která byla zveřejňována. Nakonec mělo jít nejen o odborářské informace, ale i o vše ostatní, co širokou veřejnost aktuálně zajímalo, zprávy z domova i ze zahraničí. Věděli, že pokud má jejich deník zaujmout i tu část veřejnosti, která nebyla dosud v odborech organizována, je potřeba vydávat deník, který navenek působí všestranně.¹²⁷

Postupně se na zadní stránce začalo dávat více prostoru také rubrikám se sportovním zpravodajstvím a pravidelné rubrice „Malý oznamovatel“ s drobnou inzercí: Práce, Koupím, Hledám,... Právě tato rubrika zaujímala postupem času stále více prostoru, někdy i plné dvě strany.

Kromě pražského vydání Práce existovala taktéž vydání tištěná v Brně a Ostravě, tato vydání pak z toho pražského přebírala pouze první stranu a některé nejdůležitější zprávy. Zpočátku vycházely krajské mutace deníku také pro kraje Plzeň, Ústí nad Labem a Olomouc. Další mutace pak vycházely pro klíčová průmyslová střediska například Mladou Boleslav, Kladno, Kolín či Klatovy.¹²⁸ V roce 1947 vycházel tento deník celkem v 27 krajských mutacích, a tak: *“...disponuje jednou z nejdokonalejších zpravodajských sítí ve státě, takže dokáže, pokud se pohotovosti týká, dělat noviny v rychlém tempu dnešní doby...”*¹²⁹

ÚRO považovalo svůj deník jako významný prostředek pro agitaci a celkové organizování členů odborového hnutí. Jeho četbou měli odboráři a vůbec všichni ostatní čtenáři získat orientaci v aktuálním dění. *„Odboráři naleznou v Práci odpověď na všechny problémy, které doba přináší. Tím vším je pak Práce deníkem, který je nezbytným pro každého člena ROH, zejména však pro každého funkcionáře.“*¹³⁰

5.3 Časopisy vydávané ÚRO

Úkolem této kapitoly je představit časopisy, které ÚRO vydávala jednak pro členy a funkcionáře ROH, ale také pro širokou veřejnost. Kritériem pro výběr těchto

¹²⁷ Archiv ČKOS, fond SEKR. II, kart. 3, inv.j. 27. Přednáška soudruha Wünsche na školení krajských a svazových tajemníků 30. září 1946 v Jevanech.

¹²⁸ Strnadová, s. 27

¹²⁹ Archiv ČMKOS, *Věstník ROH*, č. 51 (12. prosince 1947), roč. 1. Praha: Práce, 1947. Vychází týdně.

¹³⁰ Archiv ČMKOS, *Věstník ROH*, č. 51 (12. prosince 1947), roč. 1. Praha: Práce, 1947. Vychází týdně.

časopisů bylo, že na tiráži těchto časopisů je jako vydavatel označena Ústřední rada odborů, časopis samotný pak musela vytisknout Práce.

5.3.1 Funkcionářské časopisy

Tato podkapitola je věnována časopisům, které byly vydávány pro funkcionáře ROH, a které ve svých začátcích v mnohém nahrazovaly oběžníky.¹³¹

Není možné zahrnout sem pouze časopisy jako takové, ale také bulletiny, které byly vydávány v rámci vnitřní organizace ÚRO a byly určeny pro potřeby zaměstnanců a funkcionářů. V mnoha případech se jednalo o strojem psaný cyklostylovaný text, u kterého často chybí datum vydání, podle něhož by bylo možné určit periodicitu. Právě prostřednictvím těchto bulletinů, ve kterých byly uváděny nejrůznější informace z oblasti politiky, hospodářství, kultury či organizační instrukce, nastolovala ÚRO v odborovém tisku agendu, kterou si přála. Bulletiny je tedy možné považovat za jakýsi „základní kámen“ agendy odborového tisku, neboť všem jeho redaktorům bylo „doporučeno“ z nich čerpat. Vzhledem k jejich účelu, zaměření a zcela jasné souvislosti s tiskem odborového hnutí, je jejich začlenění do této struktury zcela oprávněné. Pro přehlednost uvádí tato práce nejprve interní tisk-bulletiny (Zpravodajská služba ÚRO závodnímu a svazovému tisku ROH, World Labour News. Světové odborové zpravodajství, Zahraniční zprávy: Odbory z celého světa, Činy mluví, Kulturní zpravodaj ROH, Organizační zpravodaj, Škola práce a ostatní bulletiny) a poté samotné funkcionářské časopisy (Věstník závodních rad a Věstník ROH).

Zpravodajská služba ÚRO závodnímu a svazovému tisku ROH

Vydávala Ústřední propagační komise ÚRO od roku 1946. Úkolem tohoto bulletinu (3-4 strany) bylo dodávat témata v podobě konkrétních článků pro závodní a svazový tisk.

Měl-li článek pro ÚRO obzvláštní význam, bylo vždy nad nadpisem uvedeno sdělení jako například „redaktorům závodních a podnikových časopisů – důležité upozornění“ či pouhé: „svazové časopisy – osnova k volnému zpracování“ nebo „zařadte pouze pod rubriku“. Od roku 1947 byla přidána příloha „Zpravodajství mladých odborářů“ s tematickými zprávami ze světa mládeže. Na přelomu let 47 - 48 je

¹³¹ Strnadová, s. 31

možné sledovat návrhy, jak mají redaktoři propagovat týdeník ÚRO - formou zveřejňování obsahu jeho aktuálních čísel či vyzdvihováním jeho ideologického významu.

World Labour News. Světové odborové zpravodajství.

Tento 18 stránkový týdeník vyšel poprvé v lednu 1947. Jde o periodikum, u kterého je nám známo jméno jeho pražského redaktora, kterým byl František Faltys.¹³² Jako šéfredaktor je ale uveden Antony Jenkinson z New Yorku.

Jak je uvedeno v názvu, tento list přinášel zprávy o odborovém hnutí od spřátelených organizací a dopisovatelů ze zahraničí. Byl opět určen pro svazový a závodní tisk, který z něho měl čerpat náměty a články. „...bude vycházeti týdně s určením našemu tisku, aby obohatil obsah Vašeho deníku a získal Vám ještě širší kruh čtenářů.“¹³³

Zahraněční zprávy. Odbory z celého světa.

Bulletin o rozsahu 8 stran vydával zahraniční referát presidia ÚRO v letech 1947 – 1950¹³⁴, v archivu ČMKOS je však dostupný až od svého lednového vydání roku 1948. Bulletin přinášel zahraniční zpravodajství opět určené pro tisk ÚRO. Vzhledem k tomu, že výše uvedený týdeník World Labour News je v archivu ČMKOS dostupný pouze v 10 číslech z roku 1947, je možné, že byl s tímto bulletinem posléze sloučen, neboť obsahově i strukturou jsou si bulletiny „Zahraněční zprávy. Odbory z celého světa.“ s „WLN“ velice podobné.

Činy mluví

Vydávalo s měsíční periodicitou agitační oddělení ÚRO v roce 1947. Posláním bulletinu bylo informovat o nejdůležitějších událostech z odborového života, zejména o

¹³² **František Faltys** (*5. 1. 1906 Dobříš, †?) redaktor. Původním povoláním typograf. V revolučním tisku působil nejdříve od r. 1925 jako dělnický dopisovatel. V letech 1930-31 působil v administraci deníku Rudé právo, poté v letech 1931-33 v Hamburger Volkszeitung, v roce 1935 v administraci Haló-noviny. Po obsazení ČSR odešel v r. 1939 do zahraničí. V anglickém Wokingu pracoval do r. 1941 jako písmolijec, poté se přihlásil k československému letectvu, ve kterém působil do r. 1945. V letech 1945-47 zaměstnán v Práci, v roce 1947 byl redaktorem Světového odborového zpravodajství. Později spolupracoval s Kulturní politikou, Světem v obrazech, Vesnické ženy, Typografie, ÚRO a Budujeme, psal také pro rozhlas. V letech 1948-49 pracoval v Obraně lidu jako zahraničně-politický redaktor. (Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Faltys Fr.)

¹³³ Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond, *World Labour News*, č. 2 (31. ledna. 1947). Praha: ÚRO, 1947.

Vychází týdně.

¹³⁴ Strnadová, s. 32

zásluhách odborového hnutí pro pracující lid. Měsíčník měl sloužit jako podkladový materiál pro referáty funkcionářů. Zvláštností tohoto bulletinu bylo, že byl doplněn ilustracemi.

Kulturní zpravodaj ROH

Vydávala kulturní komise ÚRO. Bulletin přinášel kulturní zpravodajství z regionů, zprávy o činnosti škol práce ÚRO či o přednáškové činnosti ROH.

Z Kulturních zpravodajů ROH se v archivu ČMKOS dochovaly ještě dva a to z Pardubic a z Ostravy. Dá se tedy usuzovat, že podobné kulturní zpravodajství si vydávala i další krajská vedení.

Organizační zpravodaj

Vydávalo ústřední organizační oddělení ÚRO v letech 1946-1947¹³⁵. V roce 1946 vyšlo v 6. čísle sdělení organizačního oddělení, že v rámci úsporných opatření budou veškeré oběžníky organizačního oddělení sdruženy v tomto zpravodaji. Každé vydání mělo obvykle 12 stránek, autoři jednotlivých příspěvků nebyli uvedeni. Zpravodaj obsahoval zprávy organizačního charakteru (Jest jednotné ROH stranické?), zprávy sociálně-politické (Školení odborných tajemníků ústředních svazů), zprávy národohospodářské (Vše pro zajištění výživy republiky), zprávy z dění v odborech v jiných zemích, zprávy ze světa (President Truman ztrácí svou popularitu, Kolik má USA atomových bomb?, Ženy celého světa pro demokracii).¹³⁶

Škola práce.

Věstník komise pro odborné vzdělávání Ústřední rady odborů. Vydávala jej ÚRO v letech 1945-1950.¹³⁷ První číslo vyšlo v listopadu 1945 a mělo 18 stran, od roku 1946 se počet stran zvýšil na 30.

Věstník byl určen pro služební potřebu škol práce ÚRO a obsahoval odborné texty o vzdělávání v rámci odborové organizace.

Na první straně každého čísla byl vždy uveden obsah. Samotný list byl pak rozdělen na několik pravidelných rubrik: část pedagogická, politická výchova, závodní školy práce ÚRO, odborné vzdělávání žen, odborné vzdělávání mládeže, zprávy z krajů,

¹³⁵ Strnadová, s. 32

¹³⁶ Archiv ČMKOS, vše z *Organizační zpravodaj*, č. 4 (25. říjen 1946). Praha: ÚRO, 1946.

¹³⁷ Strnadová, s. 33

pokyny organizační a hospodářské a odborná literatura. První dvě strany byly zpravidla věnovány článkům, které měly v zásadě budovatelský ráz, jako například „S novým rokem do budovatelského plánu“¹³⁸ Již od roku 1945 se pak v téměř každém vydání vyskytuje výzva k provádění náboru členstva do odborové organizace.

Ostatní interní tisk-bulletiny

Dále jsou jmenovány bulletiny, které uvádí také struktura z roku 1969, nicméně pro jejich bližší rozbor nebylo nalezeno dostatečné množství archivního materiálu. Mezi tyto patří například: **Zprávy Ústřední rady odborů** (řídí Tisková komise ÚRO), **Zprávy světové odborové federace** (vydávalo zahraniční oddělení ÚRO v letech 1947 – 1950), **Zprávy Ústřední rady odborů** (vydávala tisková komise a ústřední propagační komise ÚRO v letech 1945 – 1953), **Informační oběžník** (vydávalo ústřední kulturně-propagační oddělení v letech 1947 – 1948), **Nová doba** (týdeník z roku 1946, podával informace politického, hospodářského a kulturního charakteru).¹³⁹ **Národohospodářský zpravodaj** (vydávala ústřední národohospodářská komise ÚRO, dostupný z let 1946 – 1947).¹⁴⁰

Věstník závodních rad

Organizační oběžník pro závodní rady a funkcionáře závodních odborových skupin.

Vydávala ÚRO od roku 1945 – 1946 jednou měsíčně v rozsahu 16 stran, tisklo nakladatelství Práce. Odpovědným redaktorem byl František Kocktán.

Věstník měl obsáhnout všechny zprávy a informace o ÚRO. Dalším významným tématem většiny jeho článků bylo vše, co se týkalo chodu podniku. Zveřejňovány byly také nové, popřípadě změněné předpisy a směrnice pro pracující v pravidelné rubrice „Vyhlášky a nařízení“. Dalšími rubrikami byly například „Kritiky, poznámky a informace“ či „Dopisy členů závodních rad“.

Poslední číslo tohoto věstníku vyšlo 15. prosince 1946, od ledna 1947 se již jmenoval Věstník ROH.

¹³⁸ Archiv ČMKOS, fond A31/3, *Škola práce*, č. 1 (leden 1947), roč. 3. Praha: ÚRO, 1947.

¹³⁹ Strnadová, s. 32

¹⁴⁰ Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. *Národohospodářský zpravodaj*. Praha: ÚRO, 1946-1947.

Věstník ROH

Organizační oběžník funkcionářů Revolučního odborového hnutí, který vycházel od 10. ledna 1947 jako týdeník v rozsahu 8 stran. List řídil Vladimír Riedl, odpovědným redaktorem byl František Koktán.

Týdeník začal vycházet jako reakce na potřebu rychlého a včasného informování funkcionářů o všem, co souviselo s výstavbou a plněním dvouletky. Plenární schůze ÚRO to ve své rezoluci vyjádřila takto: „*Je třeba okamžitě odstraniti nedostatky styku vedoucích složek ROH se členstvem a nedostatek informovanosti členů ROH, řádně organisovanou informační službou, řízenou z ústředí, která by obsáhla všechny odborové složky i závodní rady. Za tím účelem se dosavadní Věstník závodních rad změni na časopis pro všechny funkcionáře...*“¹⁴¹

Jeho úkolem bylo informovat funkcionáře o výsledcích činnosti práce ROH, dále o stavu a výsledcích jednání odborového hnutí a důležitých opatřeních, které byly přijaty ve prospěch pracujícího lidu.¹⁴²

Na úvodní straně byl vždy uveden obsah daného čísla. List přinášel zprávy například o dvouletce, plnění plánu, dění v závodech, uveřejňoval vyhlášky. V rubrice „Sociální politika“ bylo možné dočíst se o potravinových přídavcích, hlášení ze závodů o volných učebních místech, důchodové dani, ... Rubrika „Rozhlas ÚRO“ odkazovala na rozhlasové vysílání. Téměř pravidelně se pod touto rubrikou objevovala upoutávka na týdeník ÚRO v podobě zveřejnění obsahu aktuálního čísla. V týdeníku se nevyskytoval žádný obrazový doprovod.

Od 1. 10. 1948¹⁴³ až do roku 1989 vycházel tento časopis pod názvem „Odborář“.¹⁴⁴

5.3.2 Odborné a technické časopisy

Tato podkapitola je věnována odborným a technickým časopisům, které vydávala ÚRO za účelem zvyšovat odbornou a technickou kvalifikaci nejen mezi funkcionáři, ale

¹⁴¹ Archiv ČMKOS, fond Zpravodajská služba ÚRO (leden 1946 – únor 1948). Věstník, po kterém je voláno. *Zpravodajská služba ÚRO*, č. 15 (listopad 1946). Praha: ÚRO 1946.

¹⁴² Tamtéž

¹⁴³ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 57, inv. j. 58/1-10/58d. Návrh na vydávání funkcionářského časopisu Odborář - Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. *Věstník ROH*. Č. 39 (24. září 1948), r. 2. Praha: Práce, 1946-1948 Vychází týdně.

¹⁴⁴ Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54E12358. Odborář.

také mezi pracujícími. Touto skupinou chtěla odborová organizace doplnit systém časopisů, které si vydávaly různé zájmové organizace a instituce pro své odborníky.¹⁴⁵

Od června 1945 vycházelo prvních 19 odborných časopisů v průměrném nákladu 5.000 výtisků, pouze ve dvou případech dosáhla náklad 10.000 a 30.000 výtisků. Pokud se nevyskytly problémy, jako například nedostatek papíru či problémy s kapacitou v tiskárně, vycházely odborné časopisy s měsíční periodicitou. Časopisy dodržovaly jednotný formát A4, jednotnou cenu 5,- Kčs a rozsah v průměru 24 stran. Od 1. ledna 1946 byl na základě směrnice ministerstva informací jejich rozsah omezen na 20 stran a cena časopisů se pak zvýšila na 7,50 Kčs.¹⁴⁶ Avšak některé tituly svou cenu během roku 1947 snížily na 6,- Kčs.

Je třeba dodat, že všechny tyto časopisy nesloužily pouze pro zvyšování odbornosti mezi čtenáři, ale také pro šíření odborářské ideologie. Toto je zcela zjevné, neboť ačkoliv je mezi těmito časopisy rozdíl v jejich odborném zaměření, spojuje je existence rubriky, věnované odborovému hnutí. Tato rubrika se většinou jmenovala zcela jednoduše „Ústřední rada odborů“ nebo „Z Ústřední rady odborů“. Čtenáři v ní byli zpravidla obeznámeni se strukturou odborů, s tím, co odbory aktuálně dělají pro daný obor či přijatá rozhodnutí ovlivňující daný obor.

Na titulní straně se obvykle nacházela tematická fotografie, která někdy bývala kolorovaná. Uvnitř vydání pak čtenář nalézal černobílé fotografie či kresby. Množství psaného slova jednoznačně převládá nad obrazovou složkou. Na rozdíl od funkcionářských, byly odborné časopisy již určeny k prodeji. Vzhledem k jejich komerčnímu využití se v nich tedy vyskytovala inzerce, které byla zpravidla vyhrazena poslední strana, v některých číslech i poslední dvě strany. Taktéž zveřejněná inzerce měla vztah k oboru, kterému byl časopis určen.

Základ redaktorského týmu odborných časopisů vytvořil jeho šéfredaktor Eduard Mikušek¹⁴⁷ a Leopold Scheuter.¹⁴⁸ Tito redaktoři působili původně v nakladatelství

¹⁴⁵ Strnadová, s. 33 - 34

¹⁴⁶ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 32, inv. j. 42/1-6. Zpráva vrchního ředitelství představenstvu.

¹⁴⁷ **Eduard Mikušek** (* 7. 6. 1912 Kopřivnice, †13. 5. 1991 Praha), novinář a šéfredaktor odborných časopisů. Od r. 1930 dopisovatel několika listů, např. Lubina (krajský týdeník ve Valašském Meziříčí), České slovo v Praze či Mladé proudy v Praze. Od r. 1933 zaměstnán v Melenatrichu v Praze, kde byl kromě administrace pověřen vedením měsíčníků Masarykův lid a Listčeskoslovenských žen. V letech 1933 – 1941 střídavě zaměstnán jako odborový tajemník a redaktor československé obce dělnické, Ústředí jednotných dělníků a NOÚZ. Od r. 1945 byl pověřen vedením redakce odborných časopisů nakl. Práce. V letech 1971 – 1976 pracoval v redakci Technického týdeníku (Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence, inv. č. Mikušek Ed.).

„Lidé práce“ spadajícího pod NOÚZ, které taktéž vydávalo odborné časopisy. V roce 1945 došlo k likvidaci tohoto nakladatelství a oba byli převedeni do nakladatelství Práce.

Vzhledem k podobnosti vnitřní struktury jednotlivých odborných časopisů uvádí tato práce blíže ty časopisy, na jejichž vydávání se podílela ÚRO, a které vycházely v nakladatelství Práce ještě v únoru 1948. Avšak zároveň se pokouší uvést kompletní seznam všech odborných časopisů vydávaných ve sledované době „květen 1945 až 25. únor 1948“ na pokyn ÚRO, a které Práce, alespoň zpočátku, vydávala. Zdrojem pro jejich výběr byla původní kartotéka archivu ČMKOS, k doplnění údajů posloužil fond Národní knihovny v Praze a publikace Márie Strnadové z roku 1969.

Fotografie

Časopis pro odbornou práci ve fotografii. Vycházel měsíčně v letech 1945 – 1948, jeho první vydání pochází z října 1945, kdy si jej čtenář mohl koupit za cenu Kč 5,-. Šéfredaktorem listu byl Eduard Mikušek.

Ve svém druhém čísle se tento časopis přihlásil k tradici „Fotografického věstníku“, což byl první český fotografický časopis.¹⁴⁹

Časopis se věnoval nejnovějším poznatkům z oboru fotografie. O dění v odborech se čtenáři mohli dozvědět v rubrice nazvané „Ústřední rada odborů“, v prvním čísle časopisu je například vytištěna struktura odborového hnutí, v dalších číslech se tato rubrika přesunula dovnitř časopisu. Ke konci roku 1946 se pak přestává na stránkách časopisu objevovat.

Od začátku roku 1948 byl změněn podtitul na „Časopis pro milovníky dobré fotografie.“ Časopis ukončil vycházení v polovině roku 1948.

Technická práce

Odborný časopis pro technická povolání. Časopis byl svým zaměřením určen pro zaměstnance všech oborů kovoprůmyslu.¹⁵⁰

¹⁴⁸ **Leopold Scheuter** (* 15. 11. 1912 Moravská Ostrava, †?), redaktor odborných časopisů. V letech 1935-1938 pracoval v redakci SOS-měsíčník svazu odborového studentstva, od r. 1943-45 činný v redakci Rozhledy dělníků různých povolání, 1941-45 práce v redakci a překlady tiskové korespondence NOÚZ. Od 15. května 1945 až do října 1948 zaměstnán v Práci v redakci odborných časopisů, poté zaměstnán jako tiskový referent Československých stavebních závodů Stavoprojekt (Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Scheuter Leopold).

¹⁴⁹ Národní knihovna, fond 54C5565. *Fotografie: časopis pro odbornou práci ve fotografii*. Č.2 (listopad 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. Vychází měsíčně.

¹⁵⁰ Strnadová, s. 34

Tento měsíčník vycházel v letech 1946 – 1952.¹⁵¹ Jeho šéfredaktorem byl Eduard Mikušek, odpovědným redaktorem pak Eduard Vávra. Od roku 1947 se odpovědným redaktorem stal Josef Dvořák, odbornou spoluprací zajišťoval Jan Šlosar.

První stránka byla věnována zpravodajství z dění v ÚRO pod názvem „Ústřední rada odborů“. Dalšími pravidelnými rubrikami byly „Technické zajímavosti“ či „Odborná literatura“, později přejmenovaná na „Odborné písemnictví“. V časopise se vyskytovaly především odborné technické články. Čtenář zde mohl také najít informace zaměřené na techniku z celého světa, a to nejen formou drobných zpráv v rubrice Technické zajímavosti, ale i ve formě obsáhlejších článků, například ze SSSR: „Elektroenergetika SSSR v novém pětiletém plánu“¹⁵² či z Británie: „Nové britské magnetické slitiny“¹⁵³. V tomto listě měla inzerce výjimečné zastoupení, zabírala poslední 3, někdy až 4 strany.

Dřevo

Odborný časopis pro průmysl dřevozpracující a příbuzná odvětví. Tento měsíčník vycházel v letech 1946 – 1952¹⁵⁴, jeho šéfredaktorem byl opět Eduard Mikušek.

V časopise vycházely odborné články o zpracování a využití dřeva. Je zajímavé, že tradiční rubrika informující o dění v odborech se zde objevuje až na konci roku 1947, je nazvána „Organizační zprávy ROH“, v raných číslech časopisu je možné najít jen útržkovité zmínky o dění v odborové organizaci, přednost se dávala informacím zejména o dění ve svazu zaměstnanců v dřevopřemyslu.¹⁵⁵

Bilance a daně

Odborný časopis pro otázky účetní a daňové. Vycházel jako měsíčník od října 1945 až do roku 1952. Šéfredaktorem byl Eduard Mikušek, odpovědnými redaktory pak Leopold Scheuter a Josef Melka.¹⁵⁶

¹⁵¹ Strnadová, s. 34

¹⁵² Národní knihovna, fond 54C5700. *Technická práce: odborný časopis pro technická povolání*. Č. 8. (srpen. 1946), roč. 2. Praha: Práce, 1946. Vychází měsíčně.

¹⁵³ Národní knihovna, čís. fondu 54C5700. *Technická práce: odborný časopis pro technická povolání*. Č. 5 (květen. 1946), roč. 2. Praha: Práce, 1946. Vychází měsíčně.

¹⁵⁴ Strnadová, s. 34

¹⁵⁵ Národní knihovna, čís. fondu 54C6357. *Dřevo: odborný časopis pro průmysl dřevozpracující a příbuzná odvětví*. Č. 5 (květen 1947), roč. 2. Praha: Práce, 1947. Vychází měsíčně.

¹⁵⁶ **Josef Melka** (*30. 12. 1908, † 26. 8. 1976), redaktor. V roce 1933 vstoupil do odborového hnutí, kde pracoval jako pojišťovací referent, od r. 1942 přeřazen do NOÚZ na pozici referenta sociálního oddělení. V letech 1945-48 pracoval v redakci odborných časopisů Práce (Nové hospodářství, Bilance a daně,

Odborové hnutí proklamovalo, že otázky účetní a daňové jsou společné všem oborům hospodářského podnikání, a proto se rozhodlo pro tento obor vydávat odborný časopis. „*Časopis bude sledovat všechny teoretické i praktické problémy související s posláním účetnictví v plánovaném hospodaření a bude řešit otázky bilančně-daňové, ... Chceme svým listem a jeho spolupracovníky prospět našim svépomocným, odborářským i vládním institucím a orgánům sice na velmi úzkém, ale často existenčně důležitém úseku hospodářské práce výstavby státu.*“¹⁵⁷

Na první straně mohli čtenáři nalézt rubriku „Z Ústřední rady odborů“, kde se mohli dočíst aktuality z odborů ve vztahu k jejich oboru, například o znárodnění bank a pojišťoven či o závodních radách. Odborná část se dělila na jednotlivé rubriky, často věnované národním podnikům, podnikovému plánování, účetní osnově, daním a poplatkům, pod kapitolou „Terminologie“ se objevoval slovníček pojmů a nechyběla rubrika „Literatura“ s uvedením odborné literatury, která k oboru vyšla.

Vydávání odborných časopisů se od počátku potýkalo s problémy zmíněnými již v kapitole 4 – nepravdivé vycházení, vysoká cena, špatná propagace a dále také nedostatečná komunikace mezi svazy a ústředním ředitelstvím jednotlivých oborů průmyslu.¹⁵⁸

V roce 1946, tedy zhruba rok poté, co se započalo vydávání odborných časopisů, došlo k jejich hodnocení jednotlivými svazy. Některé svazy, k jejichž oboru vycházely až tři odborné časopisy, si přály tento stav zredukovat. Jako příklad uvádí tato práce svaz zaměstnanců v dopravě, který navrhl redukci ze tří na dva časopisy a to Veřejnou dopravu a Železniční obzor a zavrhl časopis Nová pošta. Svaz zaměstnanců v průmyslu potravin doporučoval zastavit odborný časopis Potraviny a výživa, totéž nastalo i v případě svazového časopisu Veřejná správa.¹⁵⁹ V červnu 1947 byla ÚRO předložena nová bilance, ve které se jasně uvádělo, že odborné časopisy vykazují trvale ztrátu.¹⁶⁰ V říjnu téhož roku pak přistoupila ÚRO k rozhodnutí zcela zastavit vydávání většiny odborných časopisů. „*Důvodem je jednak pasivita těchto časopisů, jednak nedostatek*

Finanční správa, Peněžnictví a pojišťovnictví, Účetnictví a kontrola, Obchod), od r. 1948-50 redaktor svazového časopisu Peněžnictví a pojišťovnictví, od r. 1950 pracoval v redakci Technického týdeníku (Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence zemřel, inv. č. Melka Josef).

¹⁵⁷ Národní knihovna, čís. fondu 54D9725, Bilance a daně, roč. 1, říjen 1945, čís. 1, str. 1

¹⁵⁸ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/1-7. Stanovisko svazů k vydávání odborných listů. Praha, 11. 12. 1946.

¹⁵⁹ Tamtéž

¹⁶⁰ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 35, inv.j. 42/1-6. Zpráva o situaci odborných časopisů. Praha, 12. 6. 1947.

*papíru...pokud si některé svazy chtějí tyto časopisy vydávat samy, nemá proti tomu presidium námitek, aby tak učinily do konce roku na zkoušku takovým způsobem, že náklady s vydáváním časopisu spojené by šly na účet svazu.*¹⁶¹ Mezi časopisy, které svazy převzaly, byly například časopis Nová škola, Moderní obchod či Chemie.

Nová škola

Odborný časopis pro školské otázky. Poprvé vyšel příznačně v září roku 1945 ve formátu A4 a v rozsahu 22 stran. Vydávalo nakladatelství Práce, šéfredaktorem byl Eduard Mikušek, odpovědným redaktorem pak Leopold Scheuter, odbornou redakci měl Bohumír Kujal.

Ročník se u tohoto časopisu počítal dle školního roku: „*První ročník „Nové školy“ pokračuje podle školního roku do června 1946.*“¹⁶² Vycházel tedy měsíčně, kromě prázdnin (červenec, srpen).

Od prvního čísla nechyběla rubrika „Ústřední rada odborů“, ta byla od II. ročníku přejmenována na „Učitel a odbory“ a od III. ročníku na „Učitelské aktuality“. Dalšími pravidelnými rubrikami byly například „Literatura“, „Zprávy z ministerstva školství a osvěty“ či „Zprávy z výzkumného pedagogického ústavu v Praze“. Od II. ročníku přibyla rubrika „Školství v zahraničí“ zveřejňovaná na předposlední straně, ve které čtenář našel krátké zprávy o dění ve školství mimo ČSR.

Od nakladatelství Práce převzalo tento časopis v září 1947 ROH - Svaz zaměstnanců školství a osvěty. Časopis vycházel do roku 1950.¹⁶³

Obchod

Odborný časopis pro vnitřní a zahraniční obchod. Vycházel jako měsíčník od června 1945. Od roku 1947 pokračoval se změněným názvem „**Moderní obchod**. Odborný časopis pro otázky obchodu, družstev, hostinství, cizinecký ruch a peněžnictví.“ Šéfredaktorem listu byl Eduard Mikušek, odborným redaktorem Jaroslav Peřina a odpovědným zástupcem listu Otto Müller.¹⁶⁴ Časopis měl standardní formát A4 a rozsah 18 stran. Byl určen pro zaměstnance a vedoucí obchodních

¹⁶¹ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart.3, inv.jedn. 102. Zápis ze schůze presidia konané dne 3. října 1947.

¹⁶² Národní knihovna, fond 54D963. *Nová škola: odborný časopis pro školské otázky*. Č. 4 (leden 1946), roč. 1, s. 1. Praha: Práce, 1946. Vychází měsíčně.

¹⁶³ Národní knihovna, listkový katalog, fond 54D9635. *Nová škola*.

¹⁶⁴ **Otto Müller** (* 20. 3. 1910 v Praze, †?), redaktor. V roce 1937 se stal redaktorem v odborové organizaci tiskařského dělnictva, od roku 1941 pracoval jako redaktor nakladatelství Grafia, poté u

a družstevních podniků i podnikatele.¹⁶⁵

Na první straně nechyběla pravidelná rubrika „Ústřední rada odborů“, v časopise se dále objevovaly rubriky „Hospodářské zprávy a pokyny“ či „Hospodářské zprávy ze světa“. Od III. ročníku přibyla rubrika „Právní hlídka“, zabývající se právním poradenstvím. Čtenáři mohli z časopisu čerpat odborné informace o obchodních stycích se zahraničím, mohli si přečíst různé statistiky či podrobnosti o nejrůznějších obchodních předpisech, potřebných pro praxi. Poslední dvě strany byly zpravidla věnovány reklamě.

Práce zajišťovala vydávání tohoto časopisu až do konce roku 1947. Od roku následujícího jej začal vydávat Svaz zaměstnanců v distribuci, tiskla Obchodní tiskárna Merkur, která s Prací na tisku tohoto časopisu spolupracovala již během roku 1947. V roce 1949 se Moderní obchod sloučil s časopisem Rozmach (hospodářský týdeník československých obchodních komor).¹⁶⁶

Stavebnictví.

Odborný časopis pro architekturu a stavitelství. Vycházel v letech 1945 – 1952, jeho první číslo vyšlo v září 1945. Šéfredaktorem byl Eduard Mikušek, odpovědným redaktorem Rudolf Štěchmiller a odbornou redakci řídil Ing. arch. Jiří Štursa s redakční radou Komise pro stavebnictví při ÚRO. Časopis vycházel ve formátu A4 a v rozsahu 20 stran.

V listě byly uveřejňovány především odborné texty z oblasti stavebního průmyslu. Ani zde nechyběla pravidelná rubrika „Ústřední rada odborů“ zaměřená na informace z odborového hnutí, především však z dění v Komisi pro stavitelství. „Normalizační hlídka“ byla rubrika řízená Ing. Julišem, která čtenáře seznamovala s nejnovějšími stavebními normami vydanými Československou společností normalizační. Rubrika nazvaná „Patentová hlídka“ si kladla za cíl čtenáře informovat o patentových přihláškách z domova i ze zahraničí a sledovat vývoj ve stavebnictví obecně. Obě tyto rubriky byly od roku 1947 sloučeny pod „Různé zprávy“

nakladatelství Ars v Jaroměři. V této době působil také jako redaktor týdeníku Veleslavín. Od r. 1947 byl zaměstnán jako svazový redaktor ROH v ústředí Svazu zaměstnanců v distribuci. Podílel se na redigování časopisů Distribuce, Moderní obchod a Československý obchod (od r. 1949). Od roku 1954 pracoval v časopise Železniční technika na pozici vedoucího redaktora (Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Müller Otto).

¹⁶⁵ Národní knihovna, fond 54C5620. *Obchod: odborný časopis pro vnitřní a zahraniční obchod*. Č. 1 (červen 1945), roč. 1, s. 1. Praha: Práce, 1945. Vychází měsíčně.

¹⁶⁶ Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5620. *Obchod*.

a „Zajímavosti ve zkratce“. Další rubrikou byla „Komunální hlídka“, která přinášela informace o stavbách a stavebních ruchu z regionů. Tato rubrika se v roce 1946 přejmenovala na „Z měst a obcí“. Poslední dvě dvoustrany v časopise byly zpravidla vyhrazeny reklamě.

Od začátku roku 1948 vydával tento časopis ROH - Svaz zaměstnanců ve stavebním průmyslu.

Chemie

Odborný časopis pro praktickou chemii a příbuzná odvětví. Začal vycházet v roce 1945 a až do konce roku 1947 byl jeho šéfredaktorem Eduard Mikušek, list dále řídil ing. Antonín Komárek, odpovědným redaktorem byl Bohuslav Vávra. Časopis měl standardně 18 stran a vycházel měsíčně ve formátu A4. Přestože i zde mohl čtenář najít především odborné články z oblasti chemie, rubrika „Zprávy ústřední rady odborů“ taktéž nechyběla.

Na konci roku 1947 bylo v dvojčísle 11-12 oznámeno, že vydávání dalšího ročníku převzala Hospodářská skupina Chemie. List změnil podtitul na Chemie: Měsíčník pro užitou vědu a praxi. Tento měsíčník dále pak vedl a odpovědným redaktorem byl ing. Antonín Komárek a redakční rada. Tisk a expedici převzaly tiskařské a nakladatelské podniky Cíl, a.s. Časopis zanikl v roce 1958.¹⁶⁷

Ostatní odborné časopisy

Odborné časopisy, které začaly vycházet v roce 1945, a jejichž vydávání bylo v průběhu roku 1946 či 1947 zastaveno, uvádí níže uvedený přehled.

Báňské listy. Odborný časopis pro báňské právo, hospodářství a techniku.

Československá železnice. Odborný časopis pro otázky železniční služby. Pod tímto názvem vycházel v roce 1945, od I. čísla roku 1946 vychází pod názvem **Železniční obzor**.

Grafická práce. Odborný časopis československých grafiků.

Horník. Odborný časopis pro báňský průmysl. Od roku 1946 změnil název na **Horník a hutník**.

Kůže. Odborný časopis pro kožedělný průmysl.

Nová pošta. Odborný časopis pro poštovní, telegrafní a telefonní službu.

¹⁶⁷ Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5616. Chemie.

Peněžnictví a pojišťovnictví.

Potraviny a výživa. Odborný časopis pro průmyslové a živnostenské zpracování potravin.

Sklo a keramika. Odborný časopis pro průmysl sklářský, porcelánový a keramický.

Textil a oděv. Odborný časopis pro textilní a oděvní průmysl.

Účetnictví a kontrola. Odborný časopis pro účetnictví a kontrolu.

Veřejná správa. Odborný časopis pro otázky veřejné správy.

Veřejná doprava. Odborný časopis pro otázky veřejné dopravy. Vycházel měsíčně v letech 1945-1946. Ukončen byl dvojčíslem v prosinci 1946. Otázkami veřejné dopravy se poté zabýval již zmiňovaný *Železniční obzor*.

Zemědělství a lesnictví. Odborný časopis pro zemědělství, lesnictví a zahradnictví.

Nové hospodářství

Měsíčník pro hospodářství, sociální politiku a pracovní právo. Vycházel od října 1945, přičemž od září 1947 působil na pozici jeho šéfredaktora Ing. Dr. Jaroslav Halbhuber¹⁶⁸, který vystřídal Eduarda Mikuška. Na podobě tohoto časopisu se dále podílel redakční kruh utvořený z národohospodářské komise ÚRO, sociálně politické komise ÚRO a Sociálně politického ústavu ÚRO.

V časopise je možné najít články soustředící se čistě na odbornou stránku, ale také takové články, které v odborném textu zahrnují propagaci vládních hospodářských změn, jako například „Předpoklady celostátního plánování“¹⁶⁹ či „Průmysl na prahu dvouletky“.¹⁷⁰ Nechybí ani články informující o zahraničí, například „Spoření na úrok v Sovětském svazu“.¹⁷¹

Časopisecké oddělení Práce tento časopis vydávalo až do července roku 1947. Poté jej vydával Sociálně ekonomický ústav, národohospodářská komise a sociálně

¹⁶⁸ **Jaroslav Halbhuber**, vl. jménem Jaroslav Habr (* 29. 7. 1911 Komárov, † 4. 3. 1998 Praha), ekonom. Asistent na Vysoké škole obchodní. Po II. světové válce se zabýval ekonomickými zájmy odborového hnutí s důrazem na otázky hospodářské politiky, cen a mezd. V r. 1945 založil v Praze Sociálně ekonomický ústav československých odborů, jenž vedl do r. 1949. Poté byl až do r. 1951 ředitelem Československého ústavu práce v Praze. V 50. letech zažil perzekuci a vykonával dělnické povolání. Od roku 1981 působil jako vědecký pracovník Ekonomického ústavu ČSAV. (zdroj Jiří Pokorný - Tomeš, s. 392)

¹⁶⁹ Národní knihovna, fond 54C5681. *Nové hospodářství: měsíčník pro hospodářství, sociální politiku a pracovní právo*. Č. 8 (srpen 1946), roč. 2. Praha: Práce, 1946. Vychází měsíčně.

¹⁷⁰ Národní knihovna, fond 54C5681. *Nové hospodářství: měsíčník pro hospodářství, sociální politiku a pracovní právo*. Č. 9 (září 1946), roč. 2. Praha: Práce, 1946. Vychází měsíčně.

¹⁷¹ Národní knihovna, fond 54C5681. *Nové hospodářství: měsíčník pro hospodářství, sociální politiku a pracovní právo*. Č. 2 (listopad 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. Vychází měsíčně.

politická komise ÚRO, tisk zajišťovala firma Koliš, s.r.o. a to až do dubna 1948, kdy časopis zanikl.¹⁷²

Z vydavatelského hlediska tvoří tento odborný časopis samostatnou kategorii. Jeho vydávání nepřevzal žádný svaz a ÚRO se na jeho vydávání podílela i nad rámec sledovaného období, tehdy již bez účasti vydavatelství Práce.

Mária Strnadová ve své práci uvádí, že jakási „renesance“ ve vydávání odborného tisku Revolučním odborovým hnutím nastala po II. všeodborovém sjezdu v roce 1949, při kterém padlo rozhodnutí o vytvoření sítě odborných a technických časopisů, které by se zaměřily na nejdůležitější odvětví průmyslové výroby.¹⁷³

5.3.3 Populární a všeodborové časopisy

Cílem této podkapitoly je představit časopisy, které byly určeny široké veřejnosti. Vzhledem k jejich tematickému zaměření byly pro potřeby této práce dále rozděleny na populární a všeodborové. Do skupiny populárních byl zařazen časopis rodinný (Květen), humoristický (Dikobraz), sportovní (Ruch v tělesné výchově) a módní časopis pro ženy (Malé módy Května). Do skupiny všeodborových byl zařazen časopis kulturní (Lidová kultura) a politicky zaměřený (ÚRO).

Květen

Tento týdeník vycházel v nakladatelství Práce v letech 1945 až 1950.¹⁷⁴ Ve sledované době působil na postu šéfredaktora Jaroslav Přibík¹⁷⁵. První číslo bylo vydáno v květnu 1945, časopis pak vycházel vždy v pátek, v rozsahu 12 stran a ve formátu A3.

Časopis je možné charakterizovat jako společenský týdeník, ve kterém čtenář našel hodně fotografií, reportáží z domova i ze zahraničí, různé seriály a romány na pokračování či módní okénko pro ženy. Jednalo o list vydávaný ÚRO, organizací, která veřejně proklamovala svoji nestrannost a v tomto duchu působí i tento časopis. Sice

¹⁷² Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5681. Nové hospodářství.

¹⁷³ Strnadová, s. 34

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 35

¹⁷⁵ **Jaroslav Přibík** (*24. 4. 1902 Břeclav, †?), novinář. Před válkou pracoval mimo jiné jako propagační úředník v Melantrichu. Podílel se také na zakládání časopisu Trn, dále přispíval svými povídkami, básničkami a povídkami např. do Lidových novin či Rudého večerníku. V letech 1930 – 44 působil nejprve v redakci listu Eva a později v listu Hvězda (vydával Melantrich). Od roku 1945 byl zaměstnán

není možné přehlédnout jistý politický podtext v mnoha člancích, nicméně je patrná snaha nevyzdvihovat přehnané sympatie k žádné ze stran a soustředit se spíše na odbory jako takové.

Květen informoval o významných politických událostech, jakou kupříkladu bylo v roce 1946 konání dubnového všeodborového sjezdu. Této události byla věnována fotoreportáž na první dvoustraně. Zhruba až do poloviny roku 1946 vycházela taktéž rubrika „Ženy. O nichž se mluví“ informující o ženách, které se v té době vyznamenaly nějakým činem, či byly něčím zajímavé. Nebylo nic překvapivého naleznout zde články především o těch ženách, které měly spojení s odbory. Například článek o Boženě Vydrové – v té době nejstarší české odborářce.¹⁷⁶ Na druhou stranu byl v této rubrice uveřejněn článek také o JUDr. Boženě Pátkové – advokátce, poslankyni strany národně socialistické a autorce soudniček, které Květen taktéž uveřejňoval. Článek nikterak nezmiňuje, že by Pátková měla vazby na odbory a líčí ji jako ženu snažící se usmiřovat rodinu a předcházet rozvodům. Dále popisuje její spolupráci na novém občanském zákoníku, do kterého se snaží prosadit více práv pro ženy.¹⁷⁷ Snahu o vyváženost zcela určitě symbolizuje i fotografie T. G. Masaryka, zveřejněná u příležitosti jeho výročí s celostránkovým článkem uvnitř.¹⁷⁸ Od poloviny května 1946 vycházela pravidelná rubrika „Hovoří E. F. Burian“, která obsahovala přetisk Burianových rozhlasových hovorů.¹⁷⁹ Na zadním listě pak čtenář nacházel rubriku s vtipy „Smějeme se“.

Významnou součástí časopisu byly románové seriály odkazující ve sledovaném období především na dění v Třetí říši. Znáмым se stal „Nepolapitelný Jan“ od Miloše Kocourka líčící osudy válečného hrdiny Jana Smudka¹⁸⁰ či „SS Heydrich, je to Heydrich“ od Jana Drejsla. V této době zde vycházely také románové seriály od klasiků, jako například „Hospoda Jamajka“ od Daphne Du Maurier.

jako redaktor časopisu Květen. V roce 1952 byl přeložen do redakce Odborných časopisů Práce (Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence zemřel, inv. č. Příbík Jaroslav).

¹⁷⁶ Národní knihovna, fond 54B2418. *Květen*. Č. 10 (8. březen 1946), roč. 2, s. 2. Praha: Práce, 1946.

Vychází týdně.

¹⁷⁷ Národní knihovna, fond 54B2418. *Květen*. Č. 8 (22. únor 1946), roč. 2, s. 2. Praha: Práce, 1946.

Vychází týdně.

¹⁷⁸ Národní knihovna, fond 54B2418. *Květen*. Č. 10 (8. březen 1946), roč. 2, s. 2. Praha: Práce, 1946.

Vychází týdně.

¹⁷⁹ Národní knihovna, fond 54B2418. *Květen*. Č. 19 (11. květen 1946), roč. 2, s. 12. Praha: Práce, 1946.

Vychází týdně.

¹⁸⁰ Jan Smudek v roce 1947 emigroval

Dikobraz

Satirický týdeník, jehož první číslo vyšlo dne 25 července 1945. Tiráž uváděla, že časopis řídí redakční rada a členy jsou Zdena Ančík¹⁸¹, Václav Lacina¹⁸², Jindřich Plachta, Ondřej Sekora¹⁸³, Z. Vavřín, odpovědný redaktor Jaroslav Vojtěch¹⁸⁴ a Jaroslav Žák. Prvních 12 čísel mělo formát A4, číslo 13. již vyšlo ve formátu A3. Časopis vycházel každou středu v rozsahu 8 stran a za cenu 2,50 Kčs.

V prvních číslech jsou patrné dozvuky války. Jako příklad je možné uvést anekdotu z 2. čísla, kdy se na obrázku beznohý německý voják se dívá na mapu Ruska a říká: „*Tak alespoň v něčem měl ten Führer pravdu. Když říkal, že německá noha zůstane tam, kam jednou šlápne. Mně tam zůstaly obě.*“¹⁸⁵ Dikobraz reagoval satirou především na aktuální dění. Jako příklad je možné uvést vtipy, jejichž název je sám o sobě výmluvný: „Vesele do dvouletky“¹⁸⁶ či „Z výslechu šmelináře.“¹⁸⁷

Vydávání časopisu bylo ukončeno v roce 1989.

¹⁸¹ **Zdena Ančík** vlastním jménem Zdeněk Ančík (* 10. 1. 1900, † 17. 9. 1972), novinář a humorista. 1926-30 šéfredaktor časopisu Trn, 1928-29 psal soudničky do Rudého práva, 1934-37 redaktor brněnského deníku Moravské slovo, od roku 1934 jednatel brněnské pobočky Syndikátu československých novinářů. Během války byl činný v zahraničním odboji. 1941-45 vedoucí kulturní rubriky Naše noviny. V letech 1946-51 redaktor a šéfredaktor časopisu Dikobraz (Knapík, s. 44).

¹⁸² **Václav Lacina** (* 9. 7. 1906 Hluboká nad Vltavou, †?), redaktor. Před okupací uveřejňoval spíše své beletristické příspěvky v časopisech Reflektor, Trn, Avantgarda. Novinářský ráz měly některé příspěvky do Činu (články) či Práva lidu (sloupky, fejetony). Od založení až do roku 1946 pracoval v časopise Dikobraz, poté se stal členem širšího redakčního kruhu v Kulturní politice. Od roku 1945 přispíval také do Rudého práva, Práce, Hlasu revoluce a odborového justičního tisku. Od března 1948 pracoval v tiskovém oddělení ministerstva spravedlnosti (Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Lacina V.).

¹⁸³ **Ondřej Sekora** (* 25. 9. 1899 Královo Pole u Brna, † 4. 7. 1967 Praha), spisovatel, redaktor, ilustrátor. Autor Ferdý Mravence, jehož kreslená postava se poprvé objevila v Lidových novinách v roce 1933. V době okupace byl vězněn v koncentračním táboře. Po osvobození se stal redaktorem deníku Práce a v letech 1946 – 1947 redaktorem Dikobrazu. V roce 1949 se stal spoluzakladatelem Státního nakladatelství dětské knihy (později Albatros), kde do roku 1952 působil jako vedoucí redaktor. Od roku 1952 vykonával „svobodné povolání“ a přispíval do novin a časopisů jako např. Lidové noviny, Mateřídouška či Ohniček (údaj dostupný z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ond%C5%99ej_Sekora).

¹⁸⁴ **Jaroslav Vojtěch** (* 3. 3. 1922 Jaroměř, †?), redaktor, satirik, překladatel. Do roku 1942 pracoval jako úředník, za války byl totálně nasazen v Sudetech. Již v průběhu války se podílel na přípravě časopisu Dikobraz, ve kterém pak působil jako odpovědný redaktor v letech 1945-47. Poté odjel studovat žurnalistiku na Leningradskou univerzitu. Po návratu zastával post zástupce šéfredaktora Literárních novin (1952- 55), poté se vrátil do Dikobrazu a na pozici vedoucího zahraniční rubriky zde působil do roku 1957. V roce 1957 vstoupil do služeb ministerstva zahraničních věcí. Spolupracoval také s rozhlasem a televizí (Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence, inv. č. Vojtěch Jaroslav).

¹⁸⁵ Národní knihovna, fond 54A1905. *Dikobraz*. Č. 2 (1. srpen 1945), roč. 1, s. 4. Praha: Práce, 1945. Vychází týdně.

¹⁸⁶ Národní knihovna, fond 54A1905. *Dikobraz*. Č. 3 (14. leden 1947), roč. 3, Praha: Práce, 1947. Vychází týdně.

¹⁸⁷ Národní knihovna, fond 54A1905. *Dikobraz*. Č. 44 (26. říjen 1946), roč. 2, s. 7. Praha: Práce, 1946. Vychází týdně.

Ruch v tělesné výchově

Tento časopis vycházel ve vydavatelství Práce od roku 1945 do roku 1948. Jeho první číslo vyšlo 20. října 1945 ještě jako čtrnáctideník, nicméně již od začátku roku 1946 začal vycházet s týdenní periodicitou. Redakce k této situaci vydala krátké prohlášení, ve kterém uvádí: „...*Ruch vychází od počátku ledna jako týdeník. Stalo se tak vzácným porozuměním...tiskárny „Práce“: Jen od jednoho jsme museli upustit: vícebarevný tisk. Měli jsme totiž na vybranou – barevně čtrnáctidenně, nebo bez červené barvičky, ale týdně.*“¹⁸⁸ Redakce v tomto prohlášení taktéž objasňuje, že tři čísla vydaná v roce 1945 spojuje s čísly z roku 1946 do I. ročníku vydávání časopisu.

„Ruch“, jak se časopisu zkráceně říkalo, vycházel původně jako list Ústředního národního tělovýchovného výboru, nicméně od prosince 1946 již jako týdeník Československého tělovýchovného svazu. Šéfredaktorem byl od začátku Vilém Příbář.¹⁸⁹ Časopis měl formát A3 a rozsah 12 stran. Užití velkého formátu se osvědčilo, neboť se na něm velmi dobře vyjímaly fotografie ze sportovního prostředí.

Časopis si kladel za cíl být: „*zrcadlem všeho tohoto bohatého dění nového osvobozeného našeho tělovýchovného života. Budeme zaznamenávat obrazem i slovem události z činnosti v našich tělocvičnách, na hřištích, na řekách, na závodních tratích, i ve skautských a rekreačních táborech...*“¹⁹⁰

Velké množství fotografií našel čtenář i uvnitř každého vydání. Časopis referoval takřka výhradně o sportu, často se v něm objevovaly články na téma tělovýchova a mládež. Časopis rovněž věnoval prostor akcím, které pořádal Sokol, například v rubrice „Ze sokolského tábora“.¹⁹¹ Pravidelná rubrika „Ruch minulého týdne“ (vycházela od roku 1947) informovala o uskutečněných sportovních akcích. Čtenář byl informován také o sportovním dění ve světě a to v pravidelné rubrice „Sportovní aktuality ze světa“.

¹⁸⁸ Národní knihovna, fond 54B2421. Ruch v tělesné výchově týdeníkem. *Ruch v tělesné výchově*. Č. 4. (5. leden 1946), roč. 1, s. 1. Praha: Práce, 1946. Vychází týdně.

¹⁸⁹ **Vilém Příbář** (* 10. 9. 1903 Plzeň, † 5. 9. 1986 Praha), šéfredaktor. Již před válkou působil jako vedoucí redaktor časopisu Tělocvičný ruch (1936-39). Po celou dobu okupace byl vězněn v koncentračním táboře. V letech 1945-1955 byl šéfredaktorem časopisu Ruch v tělesné výchově a posléze i časopisu Stadión. V letech 1956 – 68 pracoval jako vedoucí redaktor odborných tělovýchovných časopisů. V roce 1970 přerušil důchod a přijal místo šéfredaktora časopisu Hlas revoluce (Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence zemřel, inv. č. Příbář Vilém).

¹⁹⁰ Národní knihovna, fond. 54B2421. Na cestu...*Ruch v tělesné výchově*. Č. 1(20. říjen 1945), roč. 1, s. 2. Praha: Práce, 1945. Vychází týdně.

¹⁹¹ Národní knihovna, fond 54B2421. *Ruch v tělesné výchově*. Č. 50 (12. prosinec 1947), roč. 2, s. 10. Praha: Práce, 1947. Vychází týdně.

Po únoru 1948 přešel tento časopis do vydavatelství Československé tělovýchovy a sportu a posléze byl sloučen s časopisem Stadión.¹⁹²

Malé módy Května

Časopis o módě pro ženy, který vyšel poprvé v nakladatelství Práce v březnu 1946. Jeho odpovědnou redaktorkou byla Eugenie Grohová. Časopis pak vycházel měsíčně, ve formátu A6, obvykle v rozsahu 32 stran, za cenu 9,- Kčs.

Vznik tohoto časopisu je úzce spojen s časopisem Květen, ve kterém se již od raných čísel se objevovala rubrika "Malé módy Května". V ní se v krátkosti informovalo o módních trendech. Článek byl pak zpravidla doplněn kresbou aktuálního modelu. Díky ohlasům čtenářek bylo posléze rozhodnuto o vydávání samostatného časopisu, který do svého jména převzal název zmiňované rubriky. Redakce si za své poslání zvolila prohloubit kulturu oblékání u pracujících českých žen.¹⁹³ Není překvapivé, že v časopise převládala obrazová část nad textem, ať již šlo o fotografie či kresby modelů. Krátké články přinášely ženám informace o módě z domova i ze zahraničí. Nechyběla ani dvojstrana s reklamou. Součástí časopisu bývala i stříhová příloha.

V roce 1948 převzala tento časopis Rada československých žen v Praze.¹⁹⁴

Lidová kultura

List pro kulturu pracujícího lidu. Tento týdeník vycházel ve vydavatelství Práce v letech 1945 – 1946. Poprvé vyšel 31. května 1945 za cenu 1, 50 Kčs ve formátu A3 a v rozsahu 4 stran. List řídil František Jungmann, Jaromír Lang¹⁹⁵ a Jaroslav Pokorný, který byl zároveň odpovědným redaktorem.

Časopis se věnoval literatuře, filmu, výtvarnému umění, lidové kultuře a všem tématům, která s kulturou souvisela. Lidová kultura se měla stát: „...zrcadlem kulturního života všech pracujících ze všech krajů a závodů. Aby tak skutečně byla

¹⁹² Strnadová, s. 35

¹⁹³ Národní knihovna, fond 54D9690. *Malé módy Května*. Č. 1 (březen 1946), roč. 1. Praha: Práce, 1946. Vychází měsíčně.

¹⁹⁴ Strnadová, s. 36

¹⁹⁵ **Jaromír Lang** (* 26. 2. 1912 Bojanovice, †?), redaktor. V letech 1933-37 působil jako externí redaktor nakladatelství Borový, dále jako bibliograf České akademie věd a umění a jako redaktor v Melantrichu. Od roku 1945 zastával pozici redaktora časopisu Lidová kultura. Spolupracoval s dalšími listy jako např. Rudé právo, České slovo či Tvorba (Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Lang Jaroslav).

listem pracujícího lidu....bude rovněž udržovat a prohlubovat návazné spojení se závodními časopisy, z nichž bude otiskovat zprávy zásadní důležitosti.“¹⁹⁶

Jde o časopis, jehož hlavním obsahem byly informace z dění v kultuře, nicméně s odbornými časopisy jej spojuje existence rubriky „Zprávy kulturní komise ÚRO“, která se objevuje od 7. čísla a informuje čtenáře o aktivitách a organizačních záležitostech kulturní komise.

ÚRO, konkrétně její kulturní komise, vynakládala úsilí na udržení tohoto časopisu především formou propagace.¹⁹⁷ Avšak poté, co v roce 1946 došlo jeho propadu, ÚRO ve snaze o jeho zachování, převedla časopis na družstvo Dílo, které jej pod jeho původním názvem dále vydávalo.¹⁹⁸

ÚRO

Byl ústředním týdeníkem revolučního odborového hnutí. Přáním ÚRO bylo udělat z tohoto periodika list stejně významný jako deník Práce. Tato práce si klade za cíl zaměřit se na tento týdeník a představit jej blíže.

Již od roku 1945 měla ÚRO v úmyslu vydávat svůj odborový týdeník, který měl působit jako určitý spojovací článek mezi členstvem a ústředím. Měl být: „...oficiálním mluvčím vedení, představitelem jeho programových zásad, obrazem jeho činnosti a výrazem jeho vůle.“¹⁹⁹ Jeho cílem bylo podrobněji se zabírat tématy, pro jejichž hlubší rozbor nebyl prostor v deníku Práce. Byly tím myšleny především záležitosti hospodářského a státně-výchovného charakteru. V souvislosti s tímto mělo být posláním tohoto týdeníku „budit vědomí správného poměru k práci“²⁰⁰

Týdeník vyšel poprvé 13. září 1945. List vydávala ústřední tisková komise a stejně jako ostatní periodika ÚRO jej tisklo nakladatelství Práce.

Šéfredaktorem byl Otakar Wünsch, odpovědným redaktorem František Kocktán. Po Wünschově smrti se odpovědným zástupcem listu stal Josef Kovařík²⁰¹, kterého na této pozici od roku 1948 vystřídal Josef Linek²⁰².

¹⁹⁶ Archiv ČMKOS, fond. ÚRO-KULT, kart. 4, inv.j. 11/1-4/1b. Kulturnímu referentu Revolučního odborového hnutí, nedatováno.

¹⁹⁷ Archiv ČMKOS, fond. ÚRO-KULT, kart. 35, inv. j. 42/1-6. Návrh propagace Lidové kultury.

¹⁹⁸ Archiv ČMKOS, fond. ÚRO-KULT, kart. 35, inv.j. 42/1-6. Družstvo Dílo vydavatelské radě Lidové kultury, Praha 19. 12. 1947.

¹⁹⁹ WÜNSCH, Otakar. Odborový tisk včera, dnes a zítra. *ÚRO*, únor 1946, roč. 2, č. 2, s. 1.

²⁰⁰ WÜNSCH, Otakar. Odborový tisk včera, dnes a zítra. *ÚRO*, únor 1946, roč. 2, č. 2, s. 1.

²⁰¹ **Josef Kovařík** (*6. 3. 1902 Ostražská Nová Ves, †?), redaktor. Jako novinář pracoval již před II. světovou válkou např. v listě Hlasatel v Olomouci či Obzor v Přerově. V letech 1927-34 působil jako „volný novinář“ bez trvalého úvazku. V době války zastával post nočního redaktora v A-Z Slovu. Po

Týdeník vycházel ve formátu A3. Po celý rok 1945 mělo ÚRO 8 stran, avšak jejich počet se postupně ustálil na čísle 10.²⁰³ Cena jednoho čísla byla v roce 1945 1,- Kčs, do roku 1948 vstupoval týdeník za cenu 2,- Kč.

Hlavička týdeníku zaujímal celý horní okraj strany a dominovalo jí modré logo „ÚRO“. Hned vedle loga byla umístěna tiráž a pak následovaly údaje o číslu vydání, ročníku a ceně. Od zbytku strany byl tento text oddělen silnou černou čarou. Takto to bylo do roku 1948, kdy se poněkud změnilo tiskové písmo loga, a hlavička se přesunula do levého horního rohu. Tiráž se od této doby zveřejňuje až na poslední straně.

Titulní straně většinou dominovala tematická fotografie či kresba, jejíž námět se většinou pojil s básní či krátkým textem vloženým po její pravé straně. Od roku 1948 byl obrázek s textem pravidelně umístěn napravo od hlavičky.

Titulní strana byla opticky rozdělena zpravidla na tři „útvary“. Na levém okraji byl zveřejňován úvodník, který psával buď šéfredaktor či jiný vysoký představitel ÚRO. Uprostřed strany pak čtenář mohl najít jeden i dva kratší články, které sloužily jako „otvírák“ neboli otevírací materiál²⁰⁴ pro dokončení uvnitř listu. Na pravé straně se nacházel sloupek, jehož základem byl zpravidla nějaký projev či referát, a jehož dokončení si čtenář mohl najít na další straně. Tato struktura se udržela po celé sledované období.

Týdeník zcela naplňoval účel, pro který byl zřízen. Od samého počátku se články zaměřovaly především na dění v odborech. Přinášel informace o tom, jak se odbory ustavují coby organizace, ve které je každý vítán. Vysvětlování a kladení důrazu na samotnou existenci hnutí a objasňování jeho struktury bylo častým tématem.

V týdeníku se objevovaly pravidelné rubriky. „Doma i v cizině“ seznamovala čtenáře s nejdůležitějšími událostmi uplynulého týdne. „Správě česky“ se zabývala

zastavení A-Z Slova nastoupil do Lidového deníku, kde vykonával technickou službu (lámání). Na žádost šéfredaktora O. Wünsche nastoupil do týdeníku ÚRO a stal se zástupcem šéfredaktora, v redakci ÚRO působil od 1. 9. 1945 – 31. 6. 1948. Z redakce odešel v červnu 1948 na vlastní žádost poté, co se nepohodl s vedením propagační komise. Na doporučení členů presidia ÚRO nastoupil do časopisu Národním osvobození. I po odchodu z ÚRO zastával funkci člena ústřední sociálně-politické komise a člena sekce pro reorganizaci veřejné správy. (Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Kovařík Josef).

²⁰² **Josef Linek** (* 22. 12. 1901, † 26. 2. 1979), odborový pracovník. Národněsocialistický novinář, od roku 1948 člen Ústřední propagační komise ÚRO (za redakci ÚRO). V letech 1949-50 šéfredaktor týdeníku ROH Budujeme (Knapík, s. 156).

²⁰³ Netýkalo se případů, kdy nastala událost mimořádného významu, potom počet stran obvykle vzrost, jak tomu bylo například u čísla 8 z roku 1945, kdy časopis přinášel informace z celé republiky o manifestacích v den podepsání zestátnovacích dekretů. Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. ÚRO. Č. 8 (31. říjen 1945), roč. 1, s. 1, 2. Praha: Práce, 1945. Vychází týdně.

²⁰⁴ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA Jiří. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-108-6. S. 123.

češtinou, tuto rubriku řídil prof.dr. Jiří Haller. „Nové Slovensko“ přinášela krátké zprávy z dění na Slovensku. Rubrika „Týden v kultuře“ přinášela informace například o divadelních či filmových premiérách. Od roku 1946 přibyla na zadní stranu rubrika „Nové knihy“, kterou od roku 1947 nacházíme pod názvem „O knihách i autorech“ a „Zrcadlo dnů“, ve které byly zpravidla výroky osobností k aktuálnímu dění, ale i výroky klasiků. Nově se v polovině roku 1947 objevuje také „Lidé, věci a svět“, která přináší formou krátkých zpráv různé informace o všem, co čtenáře mohlo zajímat z oblasti kultury, historie, vědy a zeměpisu. Například „Kolik má Amerika obyvatel?“²⁰⁵ či „O nespavosti“.²⁰⁶ V tomto roce se také objevuje rubrika „Hlasy pracujících“ obsahující dva až tři krátké příspěvky čtenářů.

Od začátku roku 1948 nastávají změny ve vizuální podobě časopisu. Členění titulní strany zůstává zachováno, avšak jak již bylo zmíněno, změnila se podoba loga. K viditelné změně došlo, i pokud jde o styl tiskového písma v nadpisech. Dále jednotlivé rubriky dostávají svojí hlavičku s logem časopisu a mění se názvy některých z nich, například o dění za uplynulý týden informuje nyní „Odborářský týden“. Došlo k rozšíření rubriky „Hlasy pracujících“.

ÚRO měla představu, že své čtenáře – předplatitele získá formou náborových akcí, které měli provádět funkcionáři v jednotlivých podnicích. Za tímto účelem byla první dvě čísla týdeníku dáována členstvu zdarma jako náborový materiál.²⁰⁷ Za třetí číslo měli čtenáři již platit, na což byli ve druhém čísle upozorněni. Jistým vzájemně nepříjemným překvapením však bylo, že čtenáři za list platit odmítali s poukazem, že nikdy nebylo zvykem za odborářský list platit, neboť předplatné bývalo součástí odborářských příspěvků. ÚRO argumentovala tím, že se nikdy předtím nejednalo o osmi stránkové týdenní periodikum a nedostatkem papíru.²⁰⁸ Tyto problémy řešené v roce 1945 se přenesly i do roku následujícího, alespoň to vyplývá z korespondence dochované ze září 1946. Z ní je patrné, že v této době docházelo přímo k masovému odříkání týdeníku. „...*Královopolské strojírny a vagonky...odříkají 160 kusů, ...J. Kotlan za závodní radu Moravských elektrotechnických závodů...odříká 110*

²⁰⁵ Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. ÚRO. Č. 38 (18. září 1947), roč. 2, s. 6. Praha: Práce, 1947. Vychází týdně.

²⁰⁶ Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. ÚRO. Č. 40 (2. říjen 1947), roč. 2., s. 6. Praha: Práce, 1947. Vychází týdně.

²⁰⁷ Nevztahovalo se na stánkový prodej, kde se za časopis platit muselo již od začátku.

²⁰⁸ Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. ÚRO. Č. 3 (27. září 1945), roč. 1, s. 3. Praha: Práce, 1945. Vychází týdně.

výtisků...“²⁰⁹ Důvodem pro odříkání byla jednak neochota za časopis platit a jednak poukázání na skutečnost, že v daném závodě se dostával svazový časopis, který byl zdarma. Ještě v lednu 1946, tedy v době, kdy se o problémech s placením již vědělo, ÚRO toto periodikum vyzdvihovala jako týdeník „...*který si se za dobu pěti měsíců již dobře vžil a získal početnou obec čtenářů*...“²¹⁰

Výrobní a provozní náklady, skutečnost, že první výtisky byly zdarma, i to, že se v něm v roce 1945 neobjevovala žádná inzerce, přispělo k tomu, že tento časopis vykazoval za první rok své existence ztrátu.²¹¹ Inzerce se v časopise začala objevovat až od roku 1946. Z téhož roku pochází i odhad, ve kterém je uvedeno, že „...*přehled za I. čtvrtletí r. 1946 dává pak podnět k domněnce, že vydávání časopisu ÚRO může být po hospodářské stránce únosné.*“²¹² Nepodařilo se však získat přesnější údaje, které by doložily jeho bilanci a jasně ukázaly, jak moc si časopis na sebe dokázal vydělat.

Je však patrné, že ÚRO se snažila svůj týdeník udržet. Toto je znát i na jeho propagaci v jiných odborových periodikách, ve kterých byl například zveřejňován obsah aktuálního čísla ÚRO. Výzvy k jeho propagaci je možné najít i v bulletinech pro funkcionáře.

O jeho významu svědčí i fakt, že v době, kdy byl oficiálně proklamován nedostatek papíru, a některá periodika přerušovala vycházení, byl tento časopis vydáván. Jako příklad uvádí tato práce situaci z roku 1945, kdy 31. 10. zveřejnilo ÚRO oznámení o přechodném zastavení vydávání časopisů v době od 1. do 30.11.²¹³ Nicméně 7. listopadu bylo vydáno číslo věnované VŘSR, což byl dle vyjádření ÚRO důvod, proč bylo jeho vydání dovoleno.²¹⁴ Dne 22. listopadu pak vyšlo další oznámení, které čtenářům sdělovalo, že stanovená měsíční pauza se nevztahuje na periodika, kterým byla ministerstvem informací udělena výjimka, ÚRO bylo přirozeně jedním z nich.²¹⁵

Přestože doba po 25. únoru 1948 již není předmětem této práce, je třeba pro úplnost dodat, že název časopisu byl změněn a do roku 1949 vstoupil jako týdeník „Budujeme“.

²⁰⁹ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Zastavení zaslání týdeníku ÚRO, 30. 9.1946.

²¹⁰ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/1-7. Odborový tisk, nedatováno.

²¹¹ TŮMA, Antonín: Zpráva o tom jak se jeví vydávání týdeníku ÚRO po stránce hospodářské. Praha 15.7. 1946. Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7.

²¹² Tamtéž

²¹³ Archiv ČMKOS, neutříděný fond. *ÚRO*. Č. 8 (říjen 1945), roč. 1, s 12. Vychází týdně.

²¹⁴ Archiv ČMKOS, neutříděný fond. *ÚRO*. Č. 9 (listopad 1945), roč. 1, s 7. Vychází týdně.

²¹⁵ Archiv ČMKOS, neutříděný fond. *ÚRO*. Č. 10 (listopad 1945), roč. 1, s 7. Vychází týdně.

Na základě zaměření jednotlivých časopisů se jich se v době po únoru 1948 ujala jednotlivá nakladatelství. ROH se poté soustředilo na vydávání časopisů pro členy a funkcionáře.²¹⁶

6. Svazové časopisy

„Je nad každou pochybnost, že svazové jednoty našeho odborového hnutí potřebují vlastních časopisů, v kterých by mohly řešit své speciální věci a potřeby svých pracovních odvětví... O nutnosti přistoupit k vydávání časopisů jednotlivých ústředních výborů, nastávajících svazů, není nutno diskutovat...“²¹⁷

S tím, že si jednotlivé svazy budou vydávat vlastní časopis, bylo počítáno již od začátku. Nicméně i vydávání těchto časopisů naráželo na závažný problém tak příznačný pro toto období - nedostatek papíru. Dle zprávy propagační komise z února 1946 měly svazové časopisy vycházet v nákladu až 1.500.000 výtisků, což byl náklad větší, než měly všechny velké deníky dohromady. Scházel však papír, který by takové množství pokryl.²¹⁸ Z dochované korespondence je pak patrné, že se situace snad aktuálně zlepšila na jaře 1946, neboť v době od května do září tohoto roku zaslala ÚRO ministerstvu informací žádosti o povolení většiny svazových časopisů. V těchto žádostech se ÚRO odvolává na skutečnost, že problém s nedostatkem papíru ze zimy je vyřešen.

Ve vydávání členského tisku navázala ÚRO na tradici z doby před II. světovou válkou, kdy odbory vydávaly tisk pro své členy bezplatně v rámci jejich členských příspěvků.²¹⁹ Taktéž svazové časopisy ROH byly hrazeny tímto způsobem.²²⁰ Předpokládaný průměrný náklad na jednoho člena měl pak ÚRO přijít na 18,- Kčs.²²¹

Hlavičku k jednotlivým svazovým časopisům navrhovalo agitační oddělení (soudruh Souček). V čele listu pod hlavičkou názvu časopisu byl vždy umístěn

²¹⁶ Strnadová, s. 36

²¹⁷ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/1-7. Odborový tisk, nedatováno.

²¹⁸ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/ 1-7. Vydávání odborového tisku, Praha 27. 2. 1946.

²¹⁹ Strnadová s. 37

²²⁰ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Např. Žádost o povolení časopisu „Doprava“, článek 14/.

²²¹ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 4, inv.j. 11/1-4/11b. Rozpočet na vydání za svazové časopisy a Věstník ROH.

podtitulek: Odborový časopis ÚRO – název příslušného svazu. Předtím, než byl časopis povolen, vyžadovala ÚRO vybudování administrace. V praxi to znamenalo vytvoření adresáře kolportérů nebo funkcionářů ze závodních skupin, na které byl časopis zasílán a oni jej rozdávali v závodě.²²²

Pro sledované období je evidováno 22 svazových časopisů.²²³ První časopisy začaly vycházet v roce 1945, další pak během roku 1946. Dle Strnadové měly tyto časopisy zpočátku charakter svazového zpravodaje. Jejich velkou část redigovali pracovníci příslušného svazu v souběhu se svým hlavním pracovním poměrem. Neměli tedy ani dostatečné zázemí pro svou práci. Selhával taktéž systém distribuce svazových časopisů. Členstvo je dostávalo automaticky a příslušní funkcionáři nevynakládali dostatečné úsilí k získávání nových čtenářů a příspěvateľů a budování distribuční sítě. Strnadová tedy vyvozuje, že svazové časopisy neplnily ve svých počátcích své úkoly, mezi které patřila popularizace odborového svazu, výchova členstva k socialistickému uvědomění či zprostředkovatele výměny zkušeností.²²⁴

6.1 Seznam svazových časopisů

Jako základní dokument pro seznam svazových časopisů vycházejících či připravovaných ve sledovaném období posloužil pro účely této práce „Rozpočet na vydávání za svazové časopisy“ z října roku 1946.²²⁵ Z této zprávy je patrné, že svazové časopisy měly čtrnáctidenní periodicitu, tedy s výjimkou dvou (Naše zájmy a Dům a domácnost), které vycházely měsíčně. Dále zpráva mimo jiné zmiňuje tiskárnu a náklad či zamýšlený náklad jednotlivých časopisů. Výše nákladu se stala kritériem pro seřazení těchto časopisů. K určení období vydávání posloužily lístkové katalogy fondů Národní knihovny.

²²² Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Odborový časopis „Lučebník“, Praha, 15. 5. 1946.

²²³ Archiv ČMKOS, fond. ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27. Svazové časopisy Revolučního odborového hnutí.

²²⁴ Strnadová, s. 37, 38

²²⁵ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 4, inv.j. 11/1-4/11b . Rozpočet na vydání za svazové časopisy a Věstník ROH. V rozpočtu je zahrnutý taktéž Věstník ROH, vzhledem k tomu, že jej vydávala přímo ÚRO pro funkcionáře, nikoliv pro žádný určitý svaz, je tento časopis zařazen mezi funkcionářské časopisy.

Zaměstnanec v kovoprůmyslu

Vydává Svaz zaměstnanců v kovoprůmyslu. Tiskne Práce v nákladu 330.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1948.

Spoj

Vydává Svaz zaměstnanců v dopravě. Tiskne Práce v nákladu 250.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1952.

Československý horník

Vydává svaz zaměstnanců v hornictví. Tiskne Cíl, tiskařské a nakladatelské podniky v nákladu 100.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1960.

Potravinář

Vydává svaz zaměstnanců v průmyslu potravin a poživatin. Tiskne Mladá fronta v nákladu 100.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1988.

Zaměstnanec v textilu, oděvu a kožařství

Vydává svaz zaměstnanců v průmyslu textilním a kožařském. Časopis byl ve stádiu příprav a tiskárnu ještě neměl přidělenou. Předpokládaný náklad činil 100.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1949.

Demokratická správa

Vydává Svaz zaměstnanců vnitřní a zahraniční správy. Tiskne Grafia v nákladu 80.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1949.

Distribuce

Vydává Svaz zaměstnanců v distribuci. Tiskne Grafia v nákladu 80.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1951.

Zaměstnanec polí, lesů a zahrad

Vydává Svaz zaměstnanců v zemědělství, lesnictví a zahradnictví. Časopis ještě nevycházel a o tiskárně se dané chvíli jednalo, uveden je předpokládaný náklad 80.000 výtisků. Časopis nakonec vycházel v letech 1946 – 1951.

Lučebník

Vydává Svaz zaměstnanců v průmyslu lučebním. Tiskne Mladá fronta v nákladu 70.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1952.

Stavebník

Vydává Svaz zaměstnanců ve stavebním průmyslu. Tiskne Mladá fronta v nákladu 60.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1994.

Školství a osvěta

Vydává Svaz zaměstnanců školství a osvěty. Tiskne Pokrok v nákladu 60.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1949.

Zdravotní politika

Vydává svaz zaměstnanců ve zdravotnictví. Tiskne Grafia v nákladu 50.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1947.

Národní bezpečnost

Vydává svaz zaměstnanců sboru národní bezpečnosti. Časopis byl ve stadiu příprav a tiskárně se zatím jednalo, uveden je pouze předpokládaný náklad 40.000 výtisků. Časopis nakonec vycházel v období let 1947 – 1950.

Finance

Svaz zaměstnanců finanční správy. Tiskne Mladá fronta v nákladu 30.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1949.

Zaměstnanec v peněžnictví a pojišťovnictví

Vydává Svaz zaměstnanců v peněžnictví. Časopis byl již připraven, ale tiskárna mu ještě nebyla přidělena. Náklad 30.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1947 - 1950.

Sklářství a keramika

Vydává Svaz zaměstnanců průmyslu sklářského a keramického. Tiskne Mladá fronta, náklad 30.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1945 – 1951.

Zaměstnanec v dřevoprůmyslu

Vydává Svaz zaměstnanců v dřevoprůmyslu. Tiskne Grafia, náklad 30.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1951.

Polygrafia

Vydává svaz zaměstnanců v průmyslu tiskárenském a knihařském. Náklad 30.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1951.

Pracovník umělecké a kulturní služby

Vydává Svaz zaměstnanců umělecké a kulturní služby. Časopis byl připraven, ale o tiskárně se jednalo. Uveden náklad 30.000 výtisků. Časopis nakonec začal vycházet v roce 1947, nicméně již v roce 1948 své vydávání ukončil.

Naše zájmy

Vydává Svaz zaměstnanců různých povolání. Tiskne Cíl, tiskařské a nakladatelské podniky, náklad 13.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1949.

Dům a domácnost

Vydává Svaz zaměstnanců různých povolání (pro zaměstnance v domech, domácnostech, kominíky, vrátné, topiče)²²⁶

Tiskne Cíl, náklad 13.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1949.

Justiční služba

Vydává Svaz zaměstnanců justiční a právní služby. Tiskne Mladá fronta, náklad 13.000 výtisků. Časopis vycházel v letech 1946 – 1948.

7. Závodní časopisy

Pro úplnost struktury odborového tisku je třeba zmínit závodní časopisy, které odboráři označovali za „nejmladší dítě sedmé velmoci“²²⁷. Závodní a podnikové časopisy začaly vycházet v roce 1945 a do února 1948 jich v českých zemích vycházelo 82.²²⁸ Vycházely jako tiskové orgány závodních odborových skupin. *“Závodní tisk musí se státi barometrem, na kterém od inženýra po posledního pomocného dělníka, prostě každý si spolehlivě zjistí, zda a do jaké míry jde vše cestou vedoucí naprostému úspěchu.”*²²⁹

Tyto časopisy vycházely zpravidla s měsíční periodicitou a vydával je tzv. redakční kruh, který byl tvořen příslušníky závodní odborové organizace. V jeho čele stál odpovědný redaktor, který tuto funkci vykonával bez nároku na honorář.²³⁰

Závodní časopisy nebyly mimo daný závod dostupné. Avšak je dochován záznam z jednání presidia ÚRO z října 1946, ve kterém je zmíněno, že se závodní rady tří největších (bohužel nejmenovaných) průmyslových podniků obrátily na ministerstvo informací se žádostí o povolení veřejného prodeje jejich závodních časopisů. Svou žádost zdůvodnily snahou o informování veřejnosti „o pravém stavu znárodněných podniků, který je někdy záměrně zkreslován“²³¹ Presidium, které k tomuto případu mělo

²²⁶ FENCKOVÁ Lenislava, *Přehled odborových časopisů od roku 1945 - 1989*. S. 1-3. Součást archivního fondu ČMKOS, neuspořádaný fond.

²²⁷ Archiv ČMKOS, neutříděný fond. *Věstník závodních rad*. Č. 13 (listopad 1946), roč. 2. Praha: ÚRO, 1946.

²²⁸ Strnadová, s. 39

²²⁹ Archiv ČMKOS, fond Zpravodajská služba ÚRO (leden 1946 – únor 1948). Velký úkol závodního časopisectví. *Zpravodajská služba ÚRO*. Č. IX/46. Praha: ÚRO, 1946.

²³⁰ Archiv ČMKOS, fond Zpravodajská služba ÚRO (leden 1946 – únor 1948). Závodní tisk. *Zpravodajská služba ÚRO*. Č. 30/47 (červenec 1947). Praha: ÚRO, 1947.

²³¹ Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 2, inv. jedn. 76. Presidium, Praha, 31. 10. 1946.

zaujmout svůj postoj, veřejný prodej neschválilo, neboť se obávalo, že by tyto časopisy začaly konkurovat odborovým (svazovým) časopisům a také kvůli možnosti, že by závodní časopisy nemusely vždy zachovávat „odborářskou linii.“²³²

Posláním závodních časopisů byla především péče o zvýšení pracovní morálky, informování o dění v podniku či podněcování k vnitropodnikovým a mezipodnikovým soutěžím.²³³ Dále pak odhalování a poukazování na nedostatky a vyzdvihování úspěchů v plnění úkolů a těch, kteří se o úspěchy zasloužili.²³⁴

Ve sledovaném období existovaly tři typy závodních a podnikových časopisů a to sice cyklostylované, tištěné a nástěnné. Zaměstnanci příslušných závodů dostávali tyto časopisy většinou bezplatně. Až do února 1948 se v rámci odborů diskutovalo postavení závodních časopisů, jejich poslání, zaměření i financování. Většina těchto otázek byla prakticky řešena až po Vítězném únoru 1948.²³⁵

²³² Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 2, inv. jedn. 76. Presidium, Praha, 31. 10. 1946.

²³³ Archiv ČMKOS fond Zpravodajská služba ÚRO (leden 1946 – únor 1948). Závodní tisk. *Zpravodajská služba ÚRO*. Č. 30/47 (červenec 1947). Praha: ÚRO, 1947.

²³⁴ Archiv ČMKOS, neutříděný fond. *Věstník závodních rad*. Č. 13 (listopad 1946), roč. 2. Praha: Práce, 1946.

²³⁵ Strnadová, s. 40

Závěr

Doba po II. světové válce je obdobím, ve kterém se utvářela zcela nová společnost, ochotná udělat vše proto, aby se válka již nikdy neopakovala. Součástí těchto snah byla bezesporu i touha po vybudování silného a prosperujícího státu. Odborová organizace nabízela myšlenku, že tohoto je možné dosáhnout tvrdou prací v semknuté organizované jednotně odborového hnutí. Přinejmenším takto na autorku práce působí většina článků v odborovém tisku z bezprostředně poválečného období.

Odboráři považovali tisk za mocné médium, protože bylo dostupné takřka všem společenským vrstvám. Jeho vlivu si ÚRO byla dobře vědoma a v žádném případě jeho význam nepodceňovala, alespoň tolik vyplývá z mnoha projevů jejích čelních funkcionářů. Dále pak i důslednost s jakou ÚRO pracovala na utváření struktury svého tisku. Cílem této důsledné práce bylo „mít vše pod kontrolou“, tedy zcela jasná centralizace. Ta ostatně byla patrná i v celé organizaci ROH.

Ustavování a budování – dvě slova, kterými je poválečný odborový tisk doslova přesycen a jimiž lze charakterizovat také situaci v organizaci tisku v období před únorem 1948. Ustavování je charakteristické zejména pro rok 1945, kdy je vše pouze ve stádiu návrhů, ještě neexistují žádné jasně dané předpisy a řeší se mnoho prvotních problémů. Dobová korespondence, kterou autorka měla možnost projít, je často právě jen návrh či předpoklad. Vše dostalo jasnější podobu až po všeodborovém sjezdu v roce 1946. Budování je pak spojeno s utvářením vnitřního aparátu, ve kterém má každý svou jasně danou funkci – od vedoucího tiskové komise až po dopisovatele závodního časopisu. Je dosti patrné, že představitelé odborového hnutí od začátku usilovali o vybudování silné struktury postavené na fungující organizaci a obsazení postů „kvalitními“ lidmi – ať již šlo o samotné redaktory či administrativu. Svědčí o tom péče, jakou věnovali proškolení svých redaktorů na všech úrovních.

Záměrem této práce bylo představit první poválečná periodika ROH - organizace, která se tak výrazně zapsala do naší historie. Avšak aby tato práce byla úplná, bylo nejdříve nutné popsat dobové události. Práce je proto rozdělena do dvou stěžejních částí.

V první se snažila poukázat na propojení odborů s komunistickou stranou. Jejich spojení je průkazné především díky dnes dostupným materiálům, které na základě hloubkového studia této problematiky publikují například Karel Kaplan či Jacques Rupnik. Vlastním přínosem autorky práce bylo nalezení doplňujícího důkazu

o působení šéfredaktora Wünsche, který v kontextu toto propojení potvrzuje. Bohužel v samotném dobovém odborovém tisku bylo obtížné jasný důkaz najít, neboť odbory před Vítězným únorem velice rezolutně proklamovaly své nadstranictví. Jasně „sympatie“ je však možné nalézt ze „čtení mezi řádky“; když se odbory hlásí ke Košickému vládnímu programu, na jehož tvorbě se komunisté výrazně podepsali, či když výrazně propagují dvouletku – plán Gottwaldovy vlády.

Ve druhé části je představena samotná struktura tisku. Již bylo zmíněno, že při psaní této práce vycházela autorka ze starší struktury z roku 1969, avšak pokusila se jí rozšířit. Konkrétně o tituly, o nichž lze najít zprávy v dobové korespondenci a jejichž existence byla ověřena. Při psaní práce se objevily obtíže, neboť archivní fondy nejsou s odstupem let již zcela úplné.

Ze struktury, k níž autorka sběrem informací došla, je patrné, že ÚRO od samého počátku usilovala o vytvoření takového portfolia titulů, jímž by oslovila opravdu každého. Začala vydáváním denního tisku pro všechny pracující a přidala týdeník vysloveně pro odboráře. Nepočítáme-li funkcionářské časopisy určené pro interní potřebu ROH, vydávala také odborné a svazové časopisy ve všech hlavních proudech, které se v národním hospodářství vyskytovaly, dále pro ekonomy, umělce či učitele. Bylo možné koupit si sportovní, rodinný či módní časopis, dokonce i časopis obsahující satiru. O spektru vydávaných časopisů lze tedy říci, že bylo skutečně pestré. Pro vydávání všech svých titulů zařídila ÚRO zázemí v podobě vydavatelství Práce.

Vše bylo možné uskutečňovat pouze díky prvotnímu kapitálu, který odborová organizace zdědila po NOÚZ a díky skutečnosti, že ji evidentně nic nestálo v cestě. Kapitálem jsou zde myšleny nejen finance a majetek, ale také lidské zdroje. Vždyť někteří bývalí redaktoři NOÚZ se později stali členy redaktorských týmů tisku ROH.

Mnohé z listů, jejichž vznik Ústřední rada odborů po květnu 1945 inicializovala, poměrně záhy změnilo vydavatele či zaniklo. Dělo se tak především z ekonomických důvodů, neboť jak se v několika případech ukázalo, ÚRO měla o svém tisku evidentně velice ambiciózní představy. Ty však selhávaly při konfrontaci s realitou, jak tomu bylo především v případě většiny odborných časopisů. Na druhou stranu, povedlo se jí uvést na trh i periodika, která se na novinových stáncích udržela i dlouho po Únoru 1948, zářným příkladem je deník Práce či týdeník Dikobraz.

Cílem práce bylo popsat strukturu odborového tisku a okolnosti, za kterých vznikala. Tato práce by měla být přínosem pro všechny, kteří se o dané období zajímají či zajímat teprve budou.

Summary

During the period from May 1945 until 25th October 1948, ÚRO created the basement for structure of its press. This thesis is focused not only on introduction to the structure itself but also on the historical background, which is briefly described in the first part.

This part mentions the connection between the heads of Trade-Union and Communist Party. In particular, there is the Otakar Wunsch's story and his "sympathy" with Communists as well as some problems which Union-Trade faced at the very beginning. The structure of Trade-Union-press itself is described in great detail.

Trade Union started with building its own press-structure immediately after World War II and it was done very calculatingly and properly. ÚRO knew very well the power of press-impact on its readers. The structure itself counted wide spectrum of newspaper and the ÚRO managed to reach nearly all social groups.

In some points the ambitions of ÚRO were crossed over; especially in regards to the professional journals. Some of them failed shortly after their start. There was a lack of interest amongst readers, the production was too expensive and their publishing in general turned to be uneconomical. On the other hand some newspapers became very popular and survived until the end of eighties, for example Dikobraz or Práce. Another publish company "Práce" was founded and trade-union press was issued right there.

The main point of this thesis is to describe the structure of Trade-Union Press and the consequences of its formation. The author believes that her work will be helpful to everyone interested in this period of our history. It may also raise an interest in those who are just starting to take interest in this topic.

Použité zdroje

Literatura:

BEDNAŘÍK, Petr: Český tisk v letech 1945–1948 . In Končelík, Jakub – Köpplová, Barbara – Prázová, Irena – Vykoukal, Jiří (eds.). *Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III, Média, Teritoriální studia*. 1. vyd. Praha, Matfyzpress, 2004, s. 132–144. ISBN 80-86732-35-5.

BĚLINA, Pavel a kol. *Dějiny země Koruny české*. 3. vyd. Díl 2. Praha: Paseka, 1995. ISBN 80-7185-006-3.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny České v datech*. Praha, Libri, 1999. ISBN 80-7277-000-4.

KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov A – Ž*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200_1351-4.

ČAPKA, František. *Odbory v českých zemích v letech 1918-1948*. Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4797-6.

HRDLIČKA, Otakar. *K dějinám odborového hnutí v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. Praha, Global, 1992. ISBN nevedeno.

HUDEC, V. a kol. *Z historie naší novinářské organizace (1877 – 1987)*. Olomouc: nakladatelství Novinář, 1987. Studijní knihovna fakulty žurnalistiky Univerzity Karlovy, sign: NI-1699b, inv.č. 157/90.

CHURAŇ, Milan a kol. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Praha: Libri, 1998. ISBN 80-85983-44-3.

JACZ, L'udovít. *Malá encyklopédia žurnalistiky*. Bratislava, Obzor, 1982. SÚKK 1790/I-80.

KAPLAN, Karel. *Pět kapitol o Únoru*. 1. vyd. Brno, Doplněk, 1997. 560 s. ISBN 80-85765-73-X.

KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948 – 1953*. 1. vyd. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-093-4.

KLÁTIL, František. *Republika nad stranami: O vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické 1897 – 1948*. 1. vyd. Praha, Melantrich, 1992. 376 s. ISBN 80-7023-117-3.

KOČIAN, Jiří. *Poválečný vývoj v Československu 1945 – 1948*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993. ISBN 80-04-26312-7.

OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA Jiří. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-108-6.

ROZEHNAL, A. *Odborové hnutí v Československé republice [Trade Unions in the Czech Republic]*. New York. Research and Publications Service. Archiv Českomoravské komory odborových svazů. Neuspořádaný fond.

RUPNIK, Jacques. *Dějiny komunistické strany Československa*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0957-4.

TĚHLE, Jaroslav a kol. *Přehled dějin československého odborového hnutí*. 1. vyd. Praha: Práce, 1984. 680 s. ISBN nevedeno.

TOMEŠ a kol. *Český biografický slovník XX. století*. Díl 1. Praha: Paseka 1999. ISBN 80-7185-245-7.

TOMEŠ a kol. *Český biografický slovník XX. století*. Díl 3. Praha: Paseka 1999. ISBN 80-7185-247-3.

Elektronické zdroje:

POKORNÝ, Jiří. Historie odborů. [online]. 21.10.2007 12:10. [cit. 2010-2-27].
Dostupný z WWW: <<http://www.cmkos.cz/o-nas/historie/158-3>>.

Sekora Ondřej. [online]. [cit. 2010-4-4]. Dostupný z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ond%C5%99ej_Sekora>.

Zdroje archivu Českomoravské komory odborových svazů

FENCKOVÁ Lenislava, *Přehled odborových časopisů od roku 1945 - 1989*. S. 1-3.
Součást archivního fondu ČMKOS, neuspořádaný fond.

PRÁCE: 1945-1955, 10 let činnosti odborového deníku - vydavatelstva a nakladatelství
Práce. Praha, Práce 1955. Ústřední odborová knihovna ÚRO, C5968.

STRNADOVÁ, Mária. *Vývin a struktura odborové tlače 1945 - 1966*. Praha, 1969.
Institut ROH: kabinet dějin odborů. Archiv Českomoravské komory odborových svazů,
fond KDO, karton K, inv. j. 53.

Bulletiny:

Archiv ČMKOS, fond Oběžníky ústředního organizačního oddělení 1946. *Organizační zpravodaj*, č. 4 (25. říjen 1946). Praha: ÚRO, 1946.

Archiv ČMKOS, fond A31/3, *Škola práce*. Praha: ÚRO, 1945 – 1950.

Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. *World Labour News*. Praha: ÚRO, 1947. Vychází týdně.

Archiv ČMKOS, fond Zpravodajská služba ÚRO (leden 1946 – únor 1948).

Zpravodajská služba ÚRO. (prosinec 1947), číslo 68/47. Praha: ÚRO 1947.

Archiv ČMKOS, fond Zpravodajská služba ÚRO (leden 1946 – únor 1948).

Zpravodajská služba ÚRO, č. 15 (listopad 1946). Praha: ÚRO 1946.

Archiv ČMKOS, fond Zpravodajská služba ÚRO (leden 1946 – únor 1948).

Zpravodajská služba ÚRO, č. 33/47 (červenec 1947). Praha: ÚRO 1947.

Archiv ČMKOS, fond Zprávy ÚRO (červen 1945 – únor 1948). *Zprávy ústřední rady odborů*. Praha: ÚRO, 1945 - 1948. Vychází denně.

Časopisy a noviny:

Archiv ČMKOS, fond C – 147/ 1- 2. *Nové hospodářství: měsíčník pro hospodářství, sociální politiku a pracovní právo*. Praha: Práce, 1946-1948. Vychází měsíčně.

Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. *PRÁCE*. Praha: Práce, 1945-1948. Vychází denně.

Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. *ÚRO*. Praha: Práce, 1945-1948. Vychází týdně.

Archiv ČMKOS, neuspořádaný fond. *Věstník závodních rad*. Praha: Práce, 1945-1946. Vychází měsíčně.

Archiv ČMKOS, *Věstník ROH*. Praha: Práce, 1947 – 1948. Vychází týdně.

Dokumenty:

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 4, inv. j. 11/1-4/11a. Návrh na vybudování Tiskové komise a organizaci tisku ÚRO. Praha 28. 5. 1945.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 4, inv.j. 11/1-4/11b. Rozpočet na vydání za svazové časopisy a Věstník ROH. Praha, 23. 10. 1946.

Archiv ČMKOS, fond. ÚRO-KULT, kart. 4, inv.j. 11/1-4/1b. Kulturnímu referentu Revolučního odborového hnutí. Nedatováno.

Archiv ČMKOS, fond. ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27. Svazové časopisy Revolučního odborového hnutí.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/ 1-7. Vydávání odborového tisku. Praha, 27. 2. 1946.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. jedn. 27/1-7. Žádost o povolení časopisu „Doprava“, článek 14/. Praha, 4. 3. 1946.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Odborový časopis „Lučebník“. Praha, 15. 5. 1946.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/ 1-7. Zápis ředitelské porady z 24. 6. 1946.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Zápis ředitelské porady z 1. 7. 1946.

TŮMA, Antonín: Zpráva o tom jak se jeví vydávání týdeníku ÚRO po stránce hospodářské. Praha, 15.7. 1946. Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7, Zastavení zaslání časopisu ÚRO, 30. 9.1946.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/1-7. Stanovisko svazů k vydávání odborných listů. Praha, 11. 12. 1946.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv.j. 27/ 1-7. Zápis ředitelské porady z 1. 12. 1946.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 19, inv.j. 27/1-7. Věc:Školení odborových redaktorů. Praha, 12.12.1946.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 19, inv. j. 27/1-7. Odborový tisk. Nedatováno.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 32, inv. j. 42/1-6. Zpráva vrchního ředitelství představenstvu. Nedatováno.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 35, inv.j.42/1-6. Zpráva o situaci odborných časopisů, 18. 6. 1947.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 35, inv.j. 42/ 1-6, Návrh dohody o zapojení redaktorů do ROH. Nedatováno.

Archiv ČMKOS, fond. ÚRO-KULT, kart. 35, inv. j. 42/1-6. Návrh propagace Lidové kultury pro ÚKK. Nedatováno.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 35, inv.j. 42/1-6. Družstvo Dílo vydavatelské radě Lidové kultury, Praha 19. 12. 1947.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-KULT, kart. 57, inv. j. 58/1-10/58d. Návrh na vydávání funkcionářského časopisu Odborář. Nedatováno.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 1,inv.j. 1. Schůze presidia a vedoucích funkcionářů ÚRO, dne 13. 5. 45 o 9 hod. dopol.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 2, inv. j. 76. Presidium. Praha, 31. 10. 1946

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 3, inv. j. 105. Zápis ze schůze presidia ÚRO. Praha, 21. 11. 1947

Archiv ČMKOS, fond: ÚRO-PRES, kart. 1, inv.j. 48. Záznam o poradě presidia ÚRO z 26. 11.1945.

Archiv ČMKOS, fond: ÚRO-PRES, kart. 2, inv.j. 48. Záznam o poradě presidia ÚRO z 25. 1.1946.

Archiv ČMKOS, fond: ÚRO-PRES, kart. 3, inv.j. 82. Záznam o poradě presidia ÚRO z 2. 1.1947.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart.3, inv.j. 102. Zápis ze schůze presidia konané dne 3. října 1947.

Archiv ČMKOS, fond ÚRO-PRES, kart. 3, inv. j. 105. Zápis ze schůze presidia ÚRO. Praha, 21. 11. 1947.

Archiv ČMKOS, fond SEKR. II, kart. 3, inv.j. 27. Přednáška soudruha Wünsche na školení krajských a svazových tajemníků 30. září 1946 v Jevanech, s. 1.

Archiv ČMKOS, fond Informační služba ÚRO 1947. ÚRO – Oběžník č. 20 – řada A. Praha, 8. dubna 1947.

Zdroje Národního archivu v Praze

Národní archiv, fond ČSNS, kart. 564b

Národní archiv, fond ČSNS, kart. 564b. 1946-1947: Vnitrostranické stížnosti na radikalismus bratra Otakara Wünsche.

KOKEŠ, Štěpán. *Funkcionář v odborech*. Národní archiv, fond KSČ-ÚV-40, sv. 8, a. j. 177, s. 12

KOKTÁN, František. *Propagační úkoly revolučního odborového hnutí (Referát na školení krajských a svazových tajemníků v Jevanech v září 1946)*. Národní archiv, fond KSČ-ÚV-40, sv. 8, a.j. 177.

CIPRO Václav, JUNGSMANN František. Vnitřní oběžník č. 3, všem organizačním složkám ÚRO. Národní archiv, fond KSČ-ÚV-40, sv. 5, a.j. 113, s. 2.

Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Faltys Fr.

Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Kovařík Josef

Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Lacina V.

Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Lang Jaroslav

Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence zemřel, inv. č. Melka Josef

Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence, inv. č. Mikušek Ed.

Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Müller Otto

Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence zemřel, inv. č. Příbáň Vilém

Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence zemřel, inv. č. Příbík Jaroslav

Národní archiv, fond ASYN, kart. vyřaz., inv. č. Scheuter Leopold

Národní archiv, fond ASYN, kart. čl. evidence, inv. č. Vojtěch Jaroslav

Zdroje Národní knihovny v Praze

Časopisy

Národní knihovna, fond 54C5703. *Báňské listy: odborný časopis pro báňské právo, hospodářství a techniku*. Praha: Práce, 1946. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54D9725. *Bilance a daně: odborný časopis pro otázky účetní a daňové*. Praha: Práce, 1945 – 1952. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5562. *Československá železnice: odborný časopis pro otázky železniční služby*. Praha: Práce, 1945 - 1946. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54A1905. *Dikobraz*. Praha: Práce, 1945 - 1989. Vychází týdně.

Národní knihovna, fond 54C6357. *Dřevo: odborný časopis pro průmysl dřevozpracujících a příbuzná odvětví*. Praha: Práce, 1946 - 1952. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5565. *Fotografie: časopis pro odbornou práci ve fotografii*. Praha: Práce, 1945 - 1948. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54D9544. *Grafická práce: odborný časopis československých grafiků*. Praha: Práce, 1945 - 1947. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5619. *Horník: odborný časopis pro báňský průmysl*. Praha: Práce, 1945 - 1947. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5616. *Chemie: odborný časopis pro praktickou chemii a příbuzná odvětví*. Praha: Práce, 1945 - 1950. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54B2418. *Květen*. Praha: Práce, 1945 - 1950. Vychází týdně.

Národní knihovna, fond 54A1917. *Lidová kultura: list pro kulturu pracujícího lidu*. Praha, Práce 1945 – 1950.

Národní knihovna, fond 54D9690. *Malé módy Května*. Praha: Práce, 1946 - 1948. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5613. *Nová pošta: odborný časopis pro poštovní, telegrafní a telefonní službu*. Praha: Práce, 1945 - 1947. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54D963. *Nová škola: odborný časopis pro školské otázky*. Praha: Práce, 1945 - 1950. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5681. *Nové hospodářství: měsíčník pro hospodářství, sociální politiku a pracovní právo*. Praha: Práce, 1946-1948. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5620. *Obchod: odborný časopis pro vnitřní a zahraniční obchod*. Praha: Práce, 1945 - 1949. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5567. *Peněžnictví a pojišťovnictví*. Praha: Práce, 1945 - 1947. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5574. *Potraviny a výživa: odborný časopis pro průmyslové a živnostenské zpracování potravin*. Praha: Práce, 1945 - 1946. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54B2421. *Ruch v tělesné výchově*. Praha: Práce, 1945 - 1948. Vychází týdně.

Národní knihovna, fond 54C5622. *Sklo a keramika: odborný časopis pro průmysl sklářský, porcelánový a keramický*. Praha: Práce, 1945 - 1947. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54D9639. *Stavebnictví: odborný časopis pro architekturu a stavitelství*. Praha: Práce, 1945 - 1952. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5700. *Technická práce: odborný časopis pro technická povolání*. Praha: Práce, 1946 - 1952. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5563. *Textil a oděv: odborný časopis pro textilní a oděvní průmysl*. Praha: Práce, 1945 - 1947. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54D9546. *Účetnictví a kontrola: odborný časopis pro účetnictví a kontrolu*. Praha: Práce, 1945 - 1947. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5678. *Veřejná doprava: odborný časopis pro otázky veřejné dopravy*. Praha: Práce, 1945 - 1946. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5823. *Veřejná správa: odborný časopis pro otázky veřejné správy*. Praha: Práce, 1946. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5617. *Zemědělství a lesnictví: odborný časopis pro zemědělství, lesnictví a zahradnictví*. Praha: Práce, 1945 - 1947. Vychází měsíčně.

Národní knihovna, fond 54C5562. *Železniční obzor*. Praha: Práce, 1946 - 1947. Vychází měsíčně.

Lístkové katalogy

- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A2159. Československý horník.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5688. Demokratická správa.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A1690. Distribuce.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A2073. Dům a domácnost.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5723. Finance.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5806. Justiční služba.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A2006. Lučebník.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5769. Národní bezpečnost.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C569. Naše zájmy.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C6081. Polygrafie.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A1949. Potravinář.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C6091. Pracovník umělecké a kulturní služby.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A1946. Sklářství a keramika.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A2029. Spoj.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A1945. Stavebník.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5666. Školství a osvěta.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A1944. Zaměstnanec polí, lesů a zahrad;
viz. Socialistický zemědělec.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5889. Zaměstnanec v dřevoprůmyslu.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C6083. Zaměstnanec v peněžnictví a
pojišťovnictví.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54A1947. Zaměstnanec v textilu, oděvu a
kožařství.
- Národní knihovna, lístkový katalog, fond 54C5799. Zdravotní politika.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Práce. 9. květen 1945. (obrázek)**
- Příloha č.2: Zpravodajská služba ÚRO. Č. 8 (říjen 1946). Praha: ÚRO 1946. (obrázek)**
- Příloha č. 3: World Labour News: Světové odborové zpravodajství. Č. 2. Praha: ÚRO, 1947. (obrázek)**
- Příloha č. 4: Zahraniční zprávy: Odbory z celého světa. Č. 1. Praha: ÚRO, 1948. (obrázek)**
- Příloha č. 5: Činy mluví. VIII/2-103/47. Praha: ÚRO, 1947. (obrázek)**
- Příloha č. 6: Věstník závodních rad. Č. 6 (červen 1946), roč. 2. Praha: Práce, 1946. (obrázek)**
- Příloha č. 7: Věstník ROH. Č. 1 (10. leden 1947), roč. 1. Praha: Práce, 1947. (obrázek)**
- Příloha č. 8: Fotografie: časopis pro odbornou práci ve fotografii. Č. 1 (1, říjen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)**
- Příloha č. 9: Dřevo: odborný časopis pro průmysl dřevozpracující a příbuzná odvětví. Č. 5, roč. 2. Praha: Práce 1947. (obrázek)**
- Příloha č. 10: Technická práce: odborný časopis pro technická povolání. Č. 1 (červen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)**
- Příloha č. 11: Bilance a daně: odborný časopis pro otázky účetní a daňové. Č. 1 (říjen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)**
- Příloha č. 12: Nová škola: odborný časopis pro školské otázky. Č. 1 (září 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)**
- Příloha č. 13: Obchod: odborný časopis pro vnitřní a zahraniční obchod. Č. 1 (červenec 1945), roč.1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)**
- Příloha č. 14: Stavebnictví: odborný časopis pro architekturu a stavitelství. Č. 1 (září 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)**
- Příloha č. 15: Chemie: odborný časopis pro praktickou chemii a příbuzná odvětví. Č. 1 (červen 1945) roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)**
- Příloha č. 16: Nové hospodářství: měsíčník pro hospodářství, sociální politiku a pracovní právo. Č. 1 (říjen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)**
- Příloha č. 17: Květen. Č. 2 (leden 1946), roč. 2. Praha: Práce, 1946. (obrázek)**
- Příloha č. 18: Dikobraz. Č. 1 (červenec 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)**

Příloha č. 19: Ruch v tělesné výchově. Č. 1 (říjen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

Příloha č. 20: Malé módy Května. Č 1 (březen 1946), roč. 1. Praha: Práce, 1946. (obrázek)

Příloha č. 21: Lidová kultura: list pro kulturu pracujícího lidu. Č. 1 (květen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

Příloha č. 22: ÚRO. Č. 1 (13. září 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

Příloha 23: FENCKOVÁ Lenislava, Přehled odborových časopisů od roku 1945 - 1989. S. 1. Součást archivního fondu ČMKOS, neuspořádaný fond. (tabulka)

Příloha 24: FENCKOVÁ Lenislava, Přehled odborových časopisů od roku 1945 - 1989. S. 2. Součást archivního fondu ČMKOS, neuspořádaný fond. (tabulka)

Příloha 25: FENCKOVÁ Lenislava, Přehled odborových časopisů od roku 1945 - 1989. S. 3. Součást archivního fondu ČMKOS, neuspořádaný fond. (tabulka)

Příloha č. 1: Práce. Praha 9. května 1945 (obrázek)

**Příloha č. 2: Zpravodajská služba ÚRO. Č. 8 (říjen 1946). Praha: ÚRO 1946.
(obrázek)**

Zpravodajská služba ÚRO ZÁVODNÍMU A SVAZOVÉMU TISKU ROH

VYDÁVÁ ÚSTŘEDNÍ PROPAGAČNÍ KOMISE ÚRO • PRAHA I, NA PERŠTÝNĚ 11 • TELEFON 361-45

Čís. 8, X/46.

Doporučujeme vřele článek Ing Dr. Otásků
k otištění !

Ing Dr. Otásek Petr:
Úraz.poj.pro Čechy v Praze

Nejtěžší úkol dvouletky

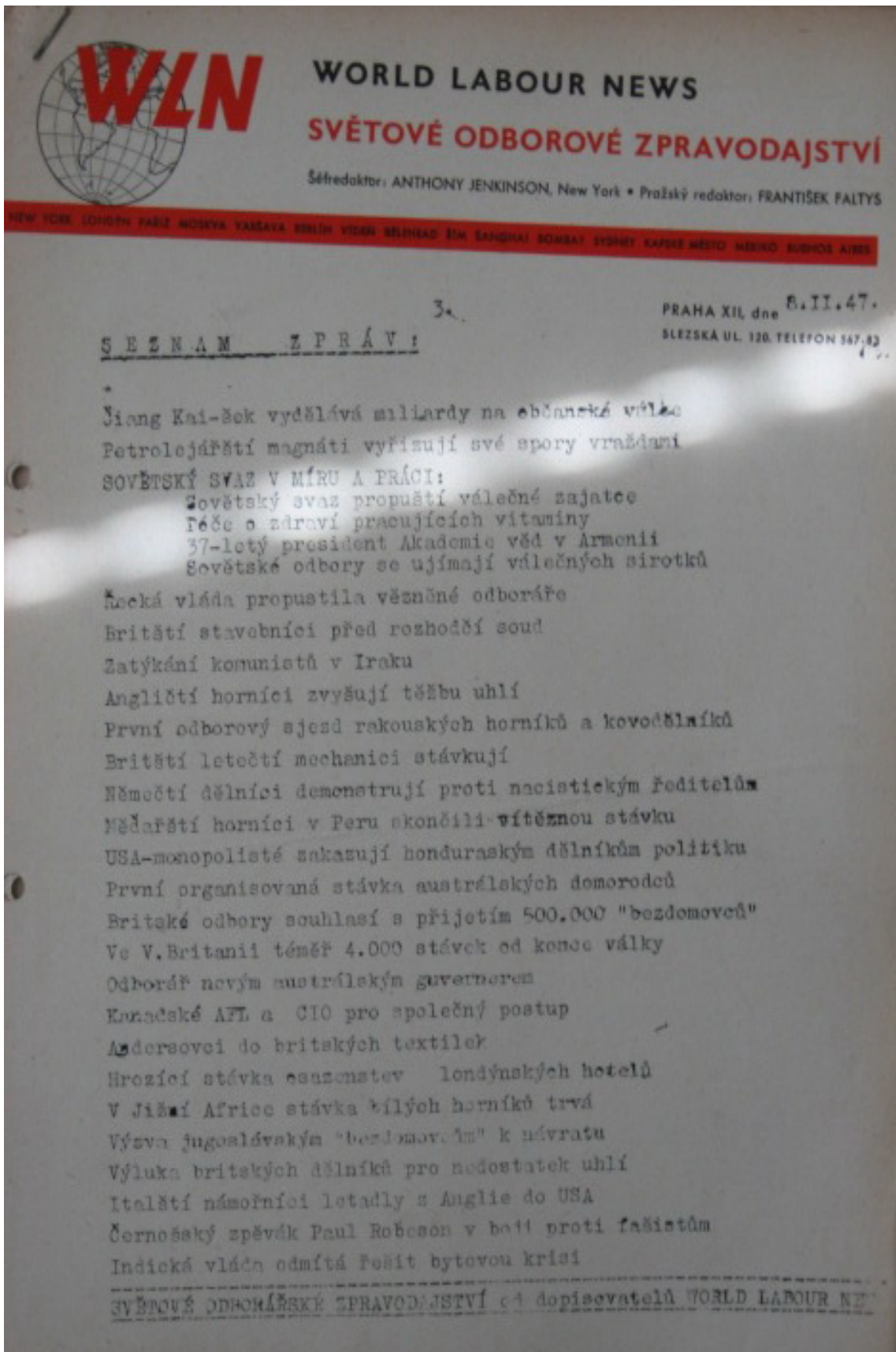
Dostalo se nám čestného úkolu ve dvouletce, snížit počet úrazů a nemocí z povolání o 30%. Je to úkol těžký.

Počet úrazů je neobyčejně vysoký. Zvýšil se zejména také přestoupení zaměstnanců do jiných povolání, v důsledku čehož zapracování zaměstnanci jsou intenzivněji využíváni a tím také zvýšenou měrou ohroženi možnostmi úrazu; proto tak vysoký počet úrazů u zaměstnanců zapracovaných a naproti tomu daleko méně úrazů u nováčků. Nejen úrazy povinně k oznámení úrazovým pojišťovnám / s delší léčebnou dobou než 3 dny/ zavinují ztráty pracovních hodin a úbytek na výkonnosti, nýbrž i úrazy lehčí. Ve dvouletce budou tedy i nepatrné úrazy škodit požadovanému výkonu a musí jim býti zabráněno. Víme dobře, že v dnešních provozních poměrech se úrazy nedají odstranit pouze technickým zařízením a přírůstek na úrazovosti v době po květnové revoluci se nedá omluvit zhoršením technického zařízení, nýbrž nedokonalým nácvikem a lidskými slabostmi.

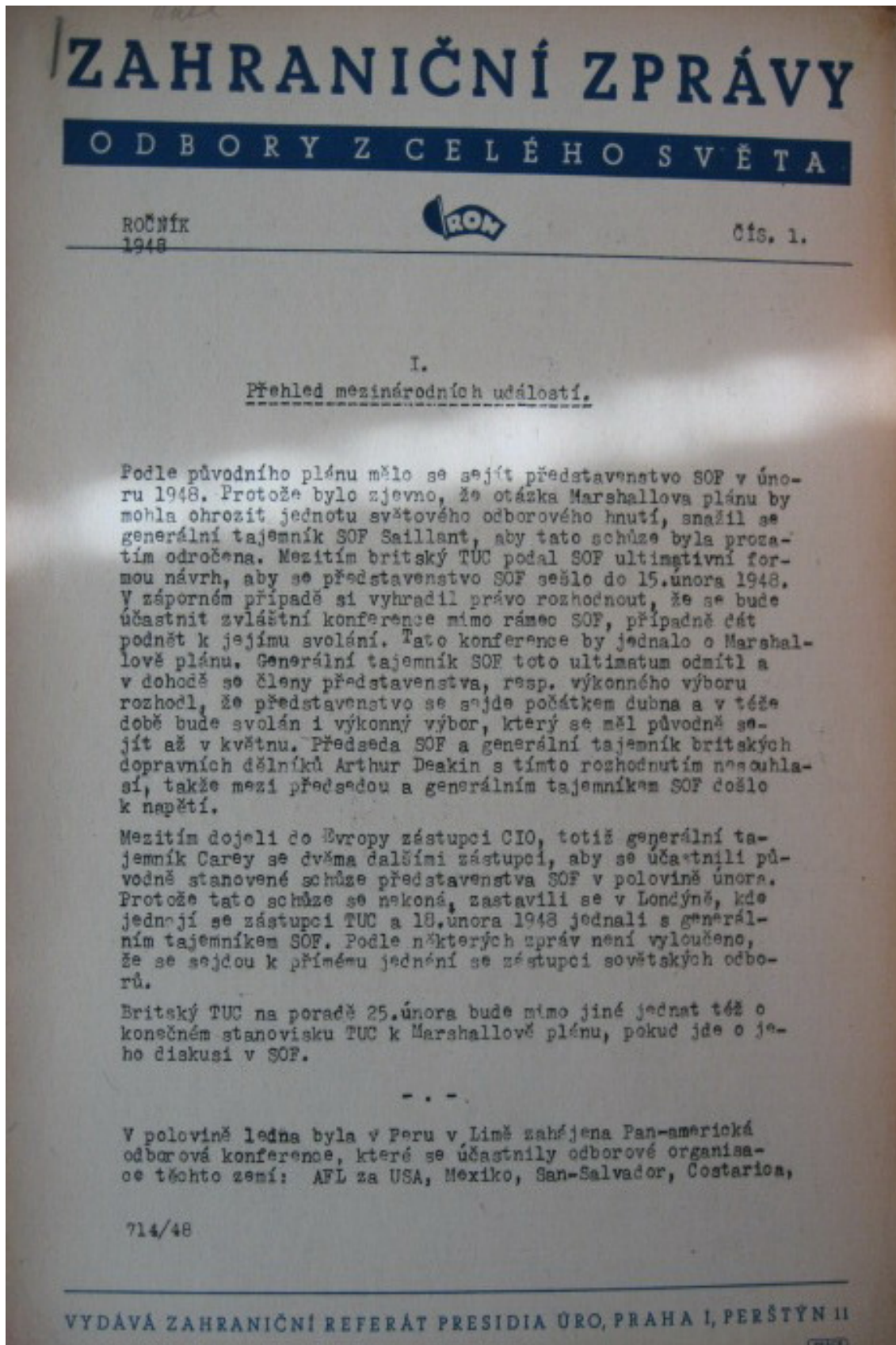
Ve dvouletce budeme požadovati, aby ochranné předpisy byly přesně dodržovány a vedoucí podniku i závodní rady s bezpečnostním technickým a bezpečnostním výborem dbali na to, aby nejen technické zařízení bylo dokonalé a udržováno ve vzorném stavu, nýbrž aby nácvik nováčků vyčerpával nejen všechny požadavky pracovního řádu,

- DR. E. BENEŠ: Nemůžeme si dnes odmyslet představit budování a vývoj státní bez vašeho Revolučního odborového hnutí.
- A. ZÁPOTOCKÝ: Jako jsme dali své síly do služeb kočičkého programu, dáme je i do služeb nového vládního programu.

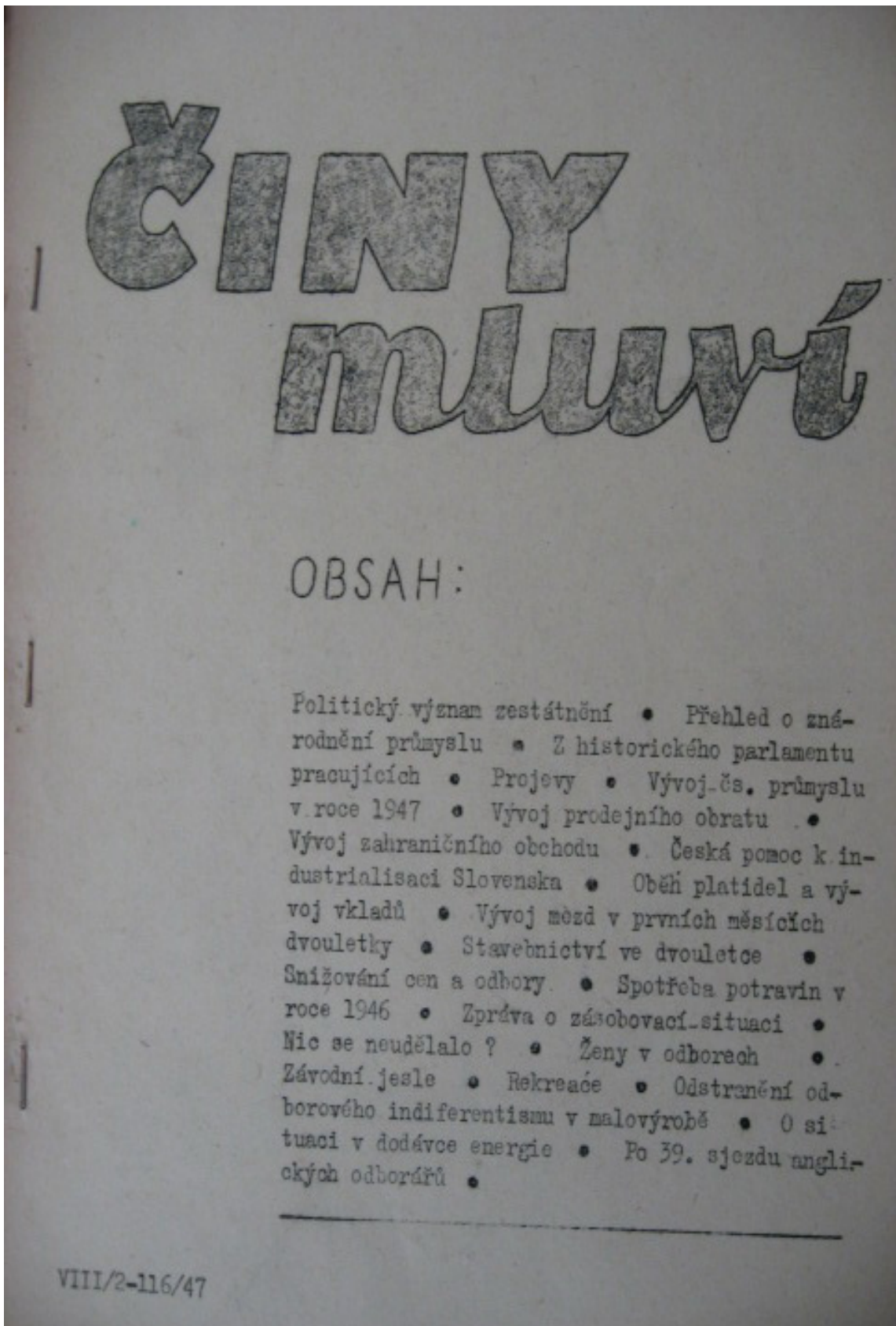
Příloha č. 3: World Labour News: Světové odborové zpravodajství. Č. 2. Praha: ÚRO, 1947. (obrázek)

Příloha č. 4: Zahraniční zprávy: Odbory z celého světa. Č. 1. Praha: ÚRO, 1948.
(obrázek)

Příloha č. 5: Činy mluví. VIII/2-103/47. Praha: ÚRO, 1947. (obrázek)

Příloha č. 6: Věstník závodních rad. Č. 6 (červen 1946), roč. 2. Praha: Práce, 1946.
(obrázek)

Příloha č. 7: Věstník ROH. Č. 1 (10. leden 1947), roč. 1. Praha: Práce, 1947.
(obrázek)

Věstník ROH

ORGANISACIŇNÍ OBZORBŇNÍK FUNKCIONÁRŮ REVOLUČNÍHO ŇDOBOROVÉHO HŇUTÍ

10. LEDNA 1947
ROČNÍK I
ČÍSLO 1

OBSAH

A. Zápotocký: Cíl ROH se stane skutkem.
Volební právo brigádníků.
Pravidla pro org. zapojení penzistů.
Změna platové úpravy báňských úředníků.
Úprava plat. poměrů cukrovar. úřednictva.
Směrnice pro ustavení závodních skupin v energetice.
Nové členské průkazy ROH.
Mezinárodní přehled.
Vánoční příspěvek — povolení výjimek.
Organizační informace.
Mezinárodní přehled, dopisy členů.
Rozhlas ÚRO a další.

Cíl ROH se stane skutkem

A. Zápotocký

Myslím, že poslední zasedání Ústřední rady odborů bylo skutečně zásadním historickým. Šlo o opravdu důležité rozhodnutí, zdali má odborové hnutí setrvat na dosavadní linii své mzdové politiky: to je činit mzdové úpravy závislé na výrobě nových hodnot a zvýšení národního důchodu, anebo má tuto linii opustit a dát se na cestu zvyšování mezd a platů bez ohledu na to, zda výroba nových hodnot byly pro to získány předpoklady. Až doposud šli jsme po první linii. Činíme mzdové a platové úpravy závislé na zvýšení výroby. Tvrdim, že tato cesta se osvědčila. Jen tato cesta nám umožnila dosáhnout dnešní životní úrovně, které nedosáhla po hrozných válečných katastrofách žádná země kolem nás.

Jak jsme této úrovně dosáhli? Dosáhli jsme jí tím, že jsme učinili dalekosáhlý průlom do kapitalistického hospodaření znárodněním značné části našeho výrobního sektoru. Mohli jsme ještě dále pokročit, kdybychom nebyli šli jen po linii znárodnění, kdybychom byli socialisovali a kapitalisty přímo a bez náhrady vyvlastňovali. To se u nás nestalo. My za znárodněné podniky dáváme náhradu a velkou část podnikání nejen malého, ale i značné velkého, necháváme neznárodněno.

Děláme to proto, že chceme cestou dohody a mírovou spoluprací rozřešit všechny těžké problémy dalšího vývoje, které dnešní převratná doba před nás staví. Při tom vystupují zde jednotlivci, kteří se lariszejsky diví, proč jsme ještě neodstranili všechny nesrovnalosti a rozdíly, zvláště nedostatky platové. Zároveň staví požadavek, aby kapitalistické vrstvy u nás byly nově rozmožovány přidělováním německých továrních konfiskátů v majetek soukromých kapitalistických podnikatelů.

To je podle našeho názoru požadavek, který se přiči ducha naší národní revoluce, košičeknutí programu, a znamená pokus o porušení dohody. Zajiňává je argumentace, které se při tom užívá. Kapitalisté prý nám zaplatí fabřiky z peněz, které jim byly měnovou reformou obstarány a tím prý stát vydělá. Jaký to bude výdělek, když nám budou kapitalisté platit bezcennými okupačními papírovými hadry majetek, který byl Němcům a nepřátelům národa zkonfiskován a je proto dnes národním majetkem? Tím by byl stát a národ ochuzen, ale jednotlivci by vydělávali. Tím by jen kasta lidí, kteří ještě dnes žijí a obohacují se na účet cizí práce, kterou jsme znárodněním snížili a konfiskací omezili, byla znovu neúměrně rozmnožována. Z toho by zřejmě většina národa měla škodu. Vydělat na tom vedle kapitalistů by mohly politické strany, které by z těchto výhodných spekulacních obchodů mohly brát tučné provize.

Na Slovensku už to jedna politická strana zkusila za pomoci t. zv. Selské banky. Milionové majetky, náležející státu, se prodávaly za pár tisíc politickému přibuzenství. To je stará korupčnícká cesta agrární a kapitalistické partijní politiky. Od té politiky jsme se vítěznou národní revolucí odpoutali. Politické strany, které toto korupčníctví provozovaly, zmizely v politickém propadlišti a proto dnešní politické strany, které nechťjí sdělit jejich osud, nesmějí se ke staré korupčnícké politice vracet.

Jsem přesvědčen, že mohu jménem celého našeho Revolučního odborového hnutí prohlásit: **My pro obnovu nového velkého soukromokapitalistického podnikání a vykořisťování pracovat nebudeme!**

Chci se zmínit o platech veřejných zaměstnanců. Platy některých kategorií státních a veřejných zaměstnanců jsou nesporně nedostatečné. Jsou však stejně nedostatečné i mzdy v mnohých odvětvích výroby. Znovu a znovu však můžeme s plným vědomím odpovědnosti prohlásit: Hladové mzdy, které existovaly nanejzo i v první republice v dobách největšího blahobytu a nadbytku všech potřeb, jsme v lidové demokratické republice likvidovali. Likvidovali jsme i nezaměstnanost. Zajistíme každému práci, jakou by chtěl. Musíme žádat, aby každý dělal takovou práci, jakou v dané chvíli nejvíce potřebujeme. To jsou naše oblžie, které mnozí nechť ani anebo nedovedou chápat.

Zároveň je pravdou, že mnoho lidí u nás, i odpovědných organisátorů výroby, ba někde i naše funkcionářské sbory, neopostřili se od starých předsudků a nechťjí sjeďuávat buď z nepochopení nebo z pohlednosti nové pracovní možnosti pro ony pracovní síly, které se do výroby nově hlásí. Proto máme již dnes nanejzo značnou nabídku pracovních rezerv se strany žen v demasnosti, které by byly ochotny pracovat polodenně. Naše výroba i v těch odvětvích, kde by polodenní práce mohla být výhodně organisována, nic pro řešení této otázky nečiní.

Pozor na sabotéry!

Pracující lid, na kterém především spoňná výstavba republiky, počňuje, aby bylo nemilosrdně zúčovno se všemi šmelinári a politickými dobrodruhy. To vyjadřují stovky resolucí, na kterých se usadí osazenstvo závodů při volbách do závodních skupin ROH. Ze se jedná o oprávněný požadavek, viděti jsme již v prvních hodinách započaté práce na dovolitce, kdy různá individua pokoušela se brzdit práci na závoděch. Jsme rádi, že se tato reakční společnost, patřící za míže, přhlásila tak brzy, neboť nás přinuťi k ještě větší ostrážitosti.

Potěšil nás velký zájem o nový Věstník ROH. Dostáváme velký počet objednávek ze závodních skupin ROH a závodních rad továren, podniků a úřadů. S ohledem na velký finanční náklad stanovili jsme předplatné Kčs 75.— ročně za číslo. Tuto částku budeme účtovat všem, kam nový Věstník ROH zasíláme, stejně jako byl zasílán dříve „Věstník závodních rad“.

Abyste naše zpravodajství bylo dokonale rozšířeno jsme si spolupracovníků. Očekáváme však že spolupracovníkem se stane co největší počet funkcionářů přímo ze závodů.

Odhory především potřebují úzký styk s velkou masou členstva. Pomáhejte nám tento styk upevnit a zlepšit.

Výzva všem závodním skupinám ROH!

Revoluční závodní rady končí své funkční období. Při příležitosti voleb do závodních rad budou zaměstnanci závodů informováni o celé činnosti revolučních závodních rad. Bude to zájisté bilance velké neúspěšné aktivity dělnických a zaměstnaneckých orgánů, svědectví o tom, jak již za okupace se v potčení bojovalo proti nepříteli, jak závodní rady se zúšťastily revoluce, jak zachraňovaly majetek závodů

Příloha č. 8: Fotografie: časopis pro odbornou práci ve fotografii. Č. 1 (1. říjen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

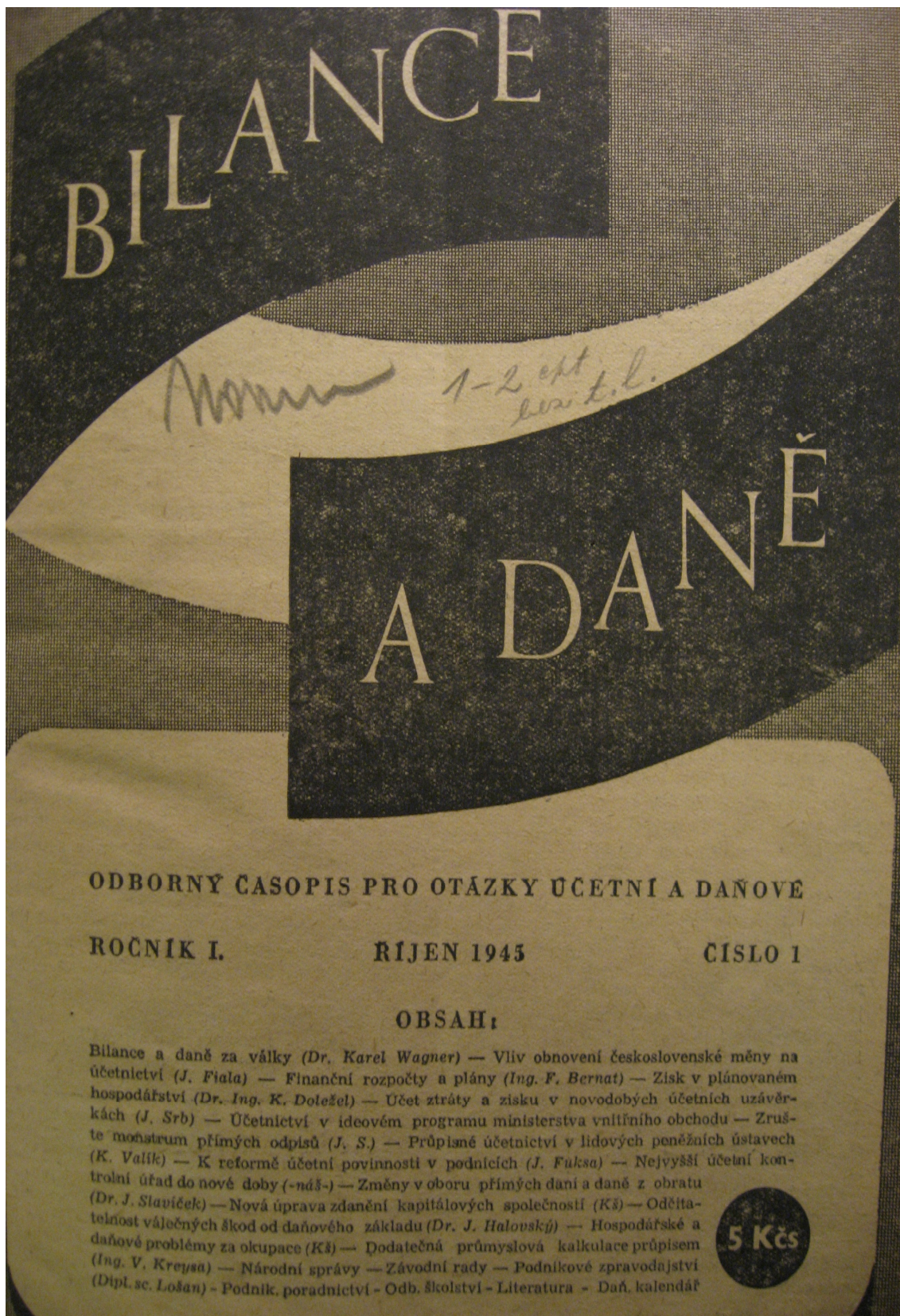
Příloha č. 9: Dřevo: odborný časopis pro průmysl dřevozpracující a příbuzná odvětví. Č. 5, roč. 2. Praha: Práce 1947. (obrázek)

Příloha č. 10: Technická práce: odborný časopis pro technická povolání. Č. 1
(červen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

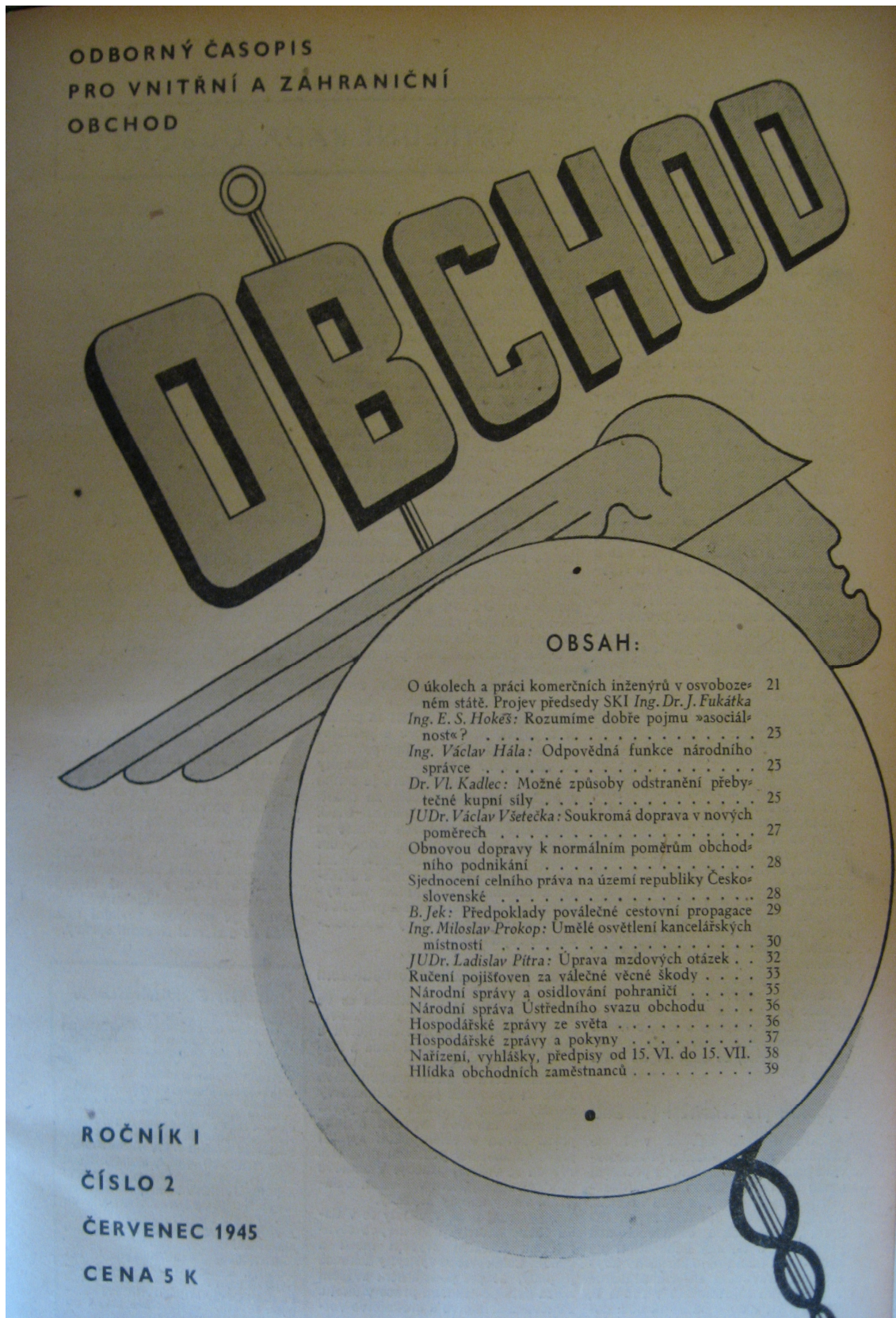
Příloha č. 11: *Bilance a daně: odborný časopis pro otázky účetní a daňové. Č. 1* (říjen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

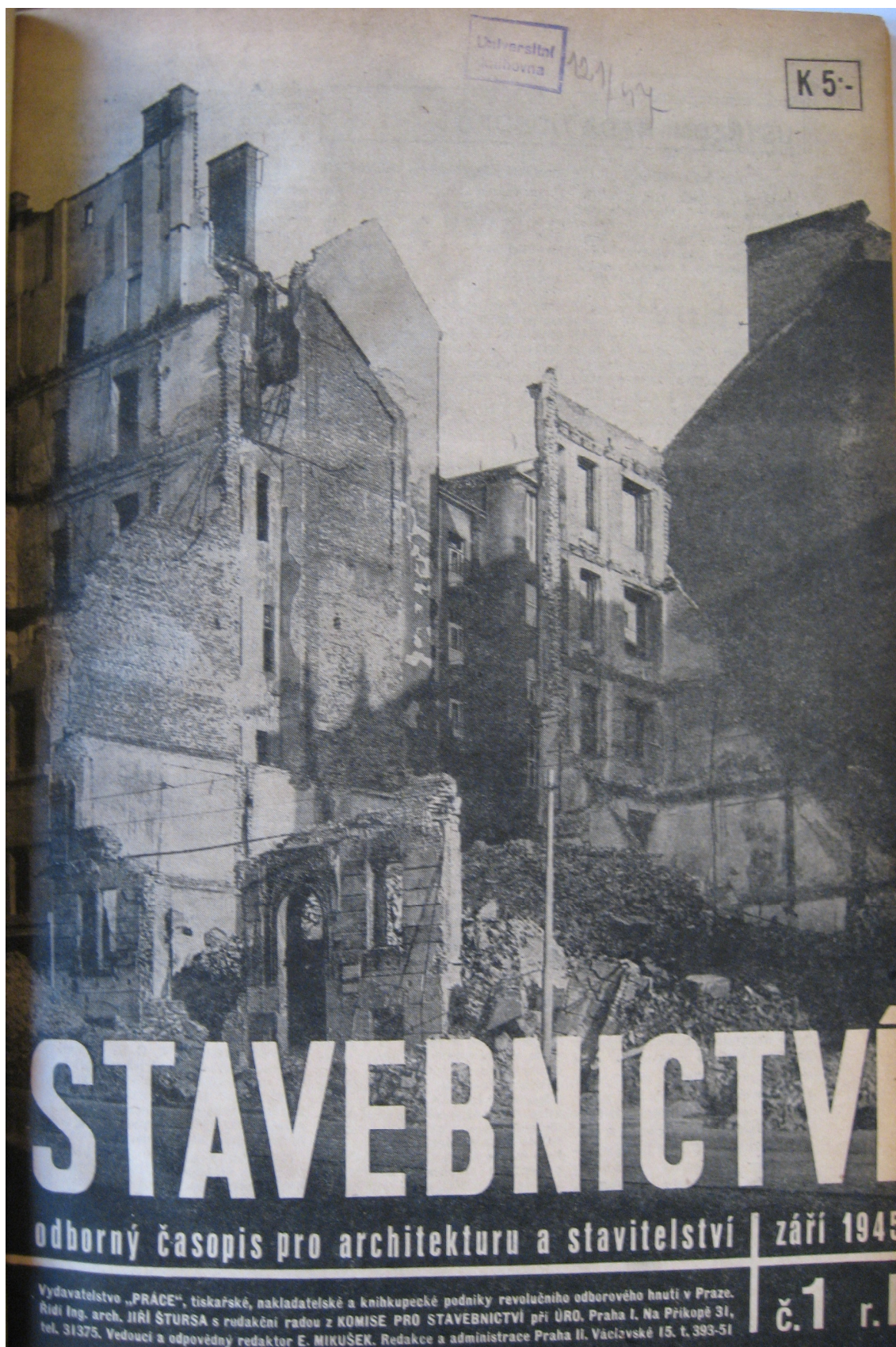
Příloha č. 12: Nová škola: odborný časopis pro školské otázky. Č. 1 (září 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

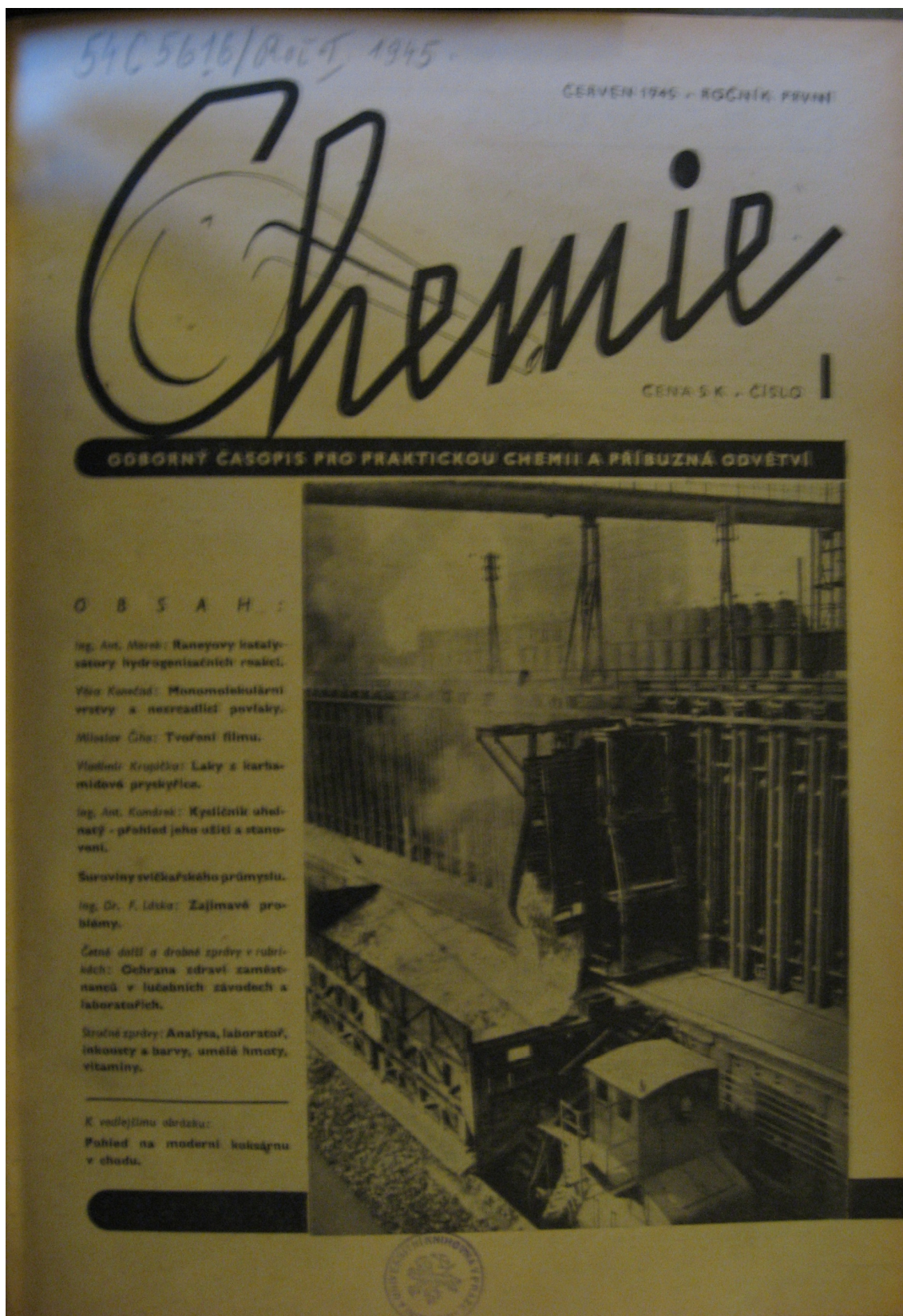
Příloha č. 13: Obchod: odborný časopis pro vnitřní a zahraniční obchod. Č. 1
(červenec 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

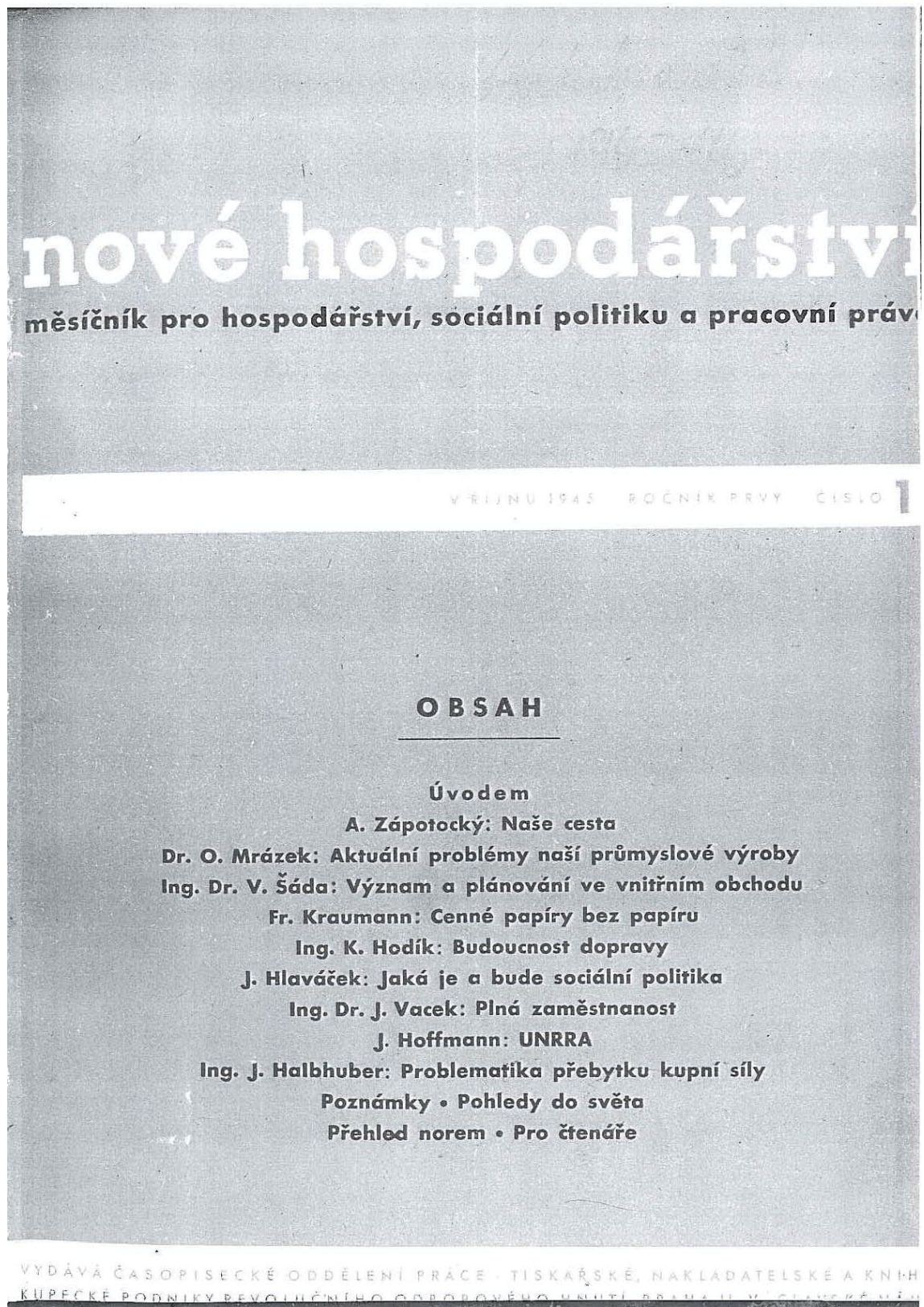
Příloha č. 14: Stavebnictví: odborný časopis pro architekturu a stavitelství. Č. 1 (září 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

Příloha č. 15: Chemie: odborný časopis pro praktickou chemii a příbuzná odvětví.
Č. 1 (červen 1945) roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

Příloha č. 16: Nové hospodářství: měsíčník pro hospodářství, sociální politiku a pracovní právo. Č. 1 (říjen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

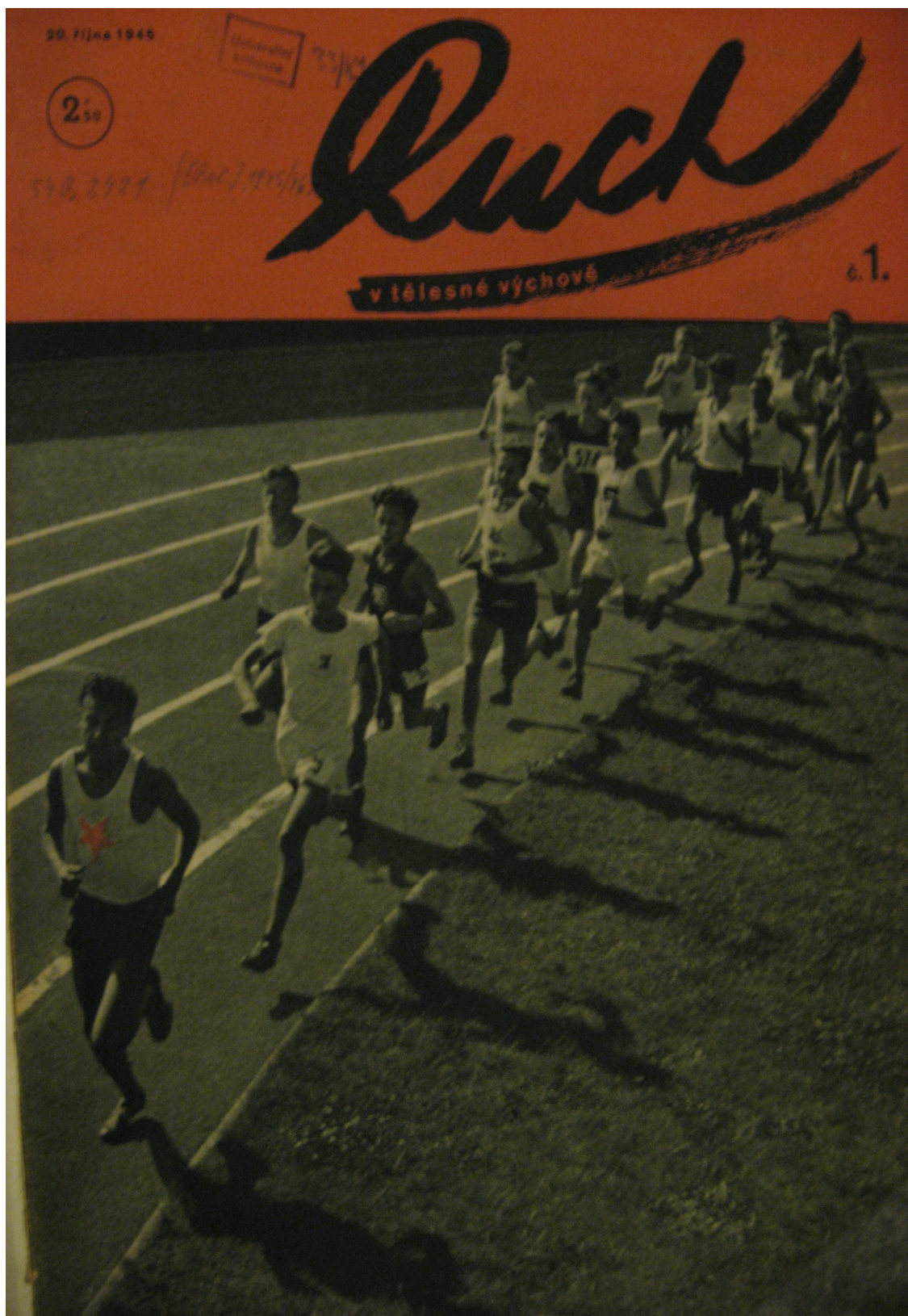
Příloha č. 17: Květen. Č. 2 (leden 1946), roč. 2. Praha: Práce, 1946. (obrázek)

Příloha č. 18: Dikobraz. Č. 1 (červenec 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

**Příloha č. 19: Ruch v tělesné výchově. Č. 1 (říjen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945.
(obrázek)**

Příloha č. 20: Malé módy Května. Č 1 (březen 1946), roč. 1. Praha: Práce, 1946.
(obrázek)

Příloha č. 21: Lidová kultura: list pro kulturu pracujícího lidu. Č. 1 (květen 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

Priloha č. 22: ÚRO. Č. 1 (13. září 1945), roč. 1. Praha: Práce, 1945. (obrázek)

Příloha 23: FENCKOVÁ Lenislava, Přehled odborových časopisů od roku 1945 - 1989. S. 1. Součást archivního fondu ČMKOS, neuspořádaný fond. (tabulka)

Rok: 1946	1947	1948	1949	1950
<i>Svazové časopisy:</i>				
<i>Československý horník ROH – Svaz zaměstnanců v hornictví</i>	<i>Československý horník</i>	<i>Československý horník</i>	<i>Československý horník</i>	<i>Československý horník</i>
<i>Demokratická správa ROH – Svaz zaměstnanců vnitřní a zahraniční správy</i>	<i>Demokratická správa</i>	<i>Demokratická správa</i>	<i>Demokratická správa</i>	<i>Demokratická správa</i>
<i>Distribuce ROH – Svaz zaměstnanců v distribuci</i>	<i>Distribuce</i>	<i>Distribuce</i>	<i>Distribuce</i>	<i>Distribuce</i>
<i>Dům a domácnost pro zaměstnance v domech, domácnostech, komínky, vrátné a topiče</i>	<i>Dům a domácnost</i>	<i>Dům a domácnost</i>	<i>Dům a domácnost</i>	<i>Dům a domácnost</i>
<i>Finance ROH – Svaz zaměstnanců finanční správy</i>	<i>Finance</i>	<i>Finance</i>	<i>Finance</i>	
				<i>Jednotné zájmy ROH – Svaz zaměstnanců různých povolání</i>
<i>Justiční služba ROH – Svaz zaměstnanců justiční a právní služby</i>	<i>Justiční služba</i>	<i>Justiční služba</i>	<i>Spravedlnost</i>	<i>Spravedlnost</i>
<i>Lučebník ROH – Svaz zaměstnanců v průmyslu lučebním a papírenském</i>	<i>Lučebník</i>	<i>Lučebník</i>	<i>Lučebník</i>	<i>Lučebník</i>
<i>Národní bezpečnost ROH – Svaz zaměstnanců SNB</i>	<i>Národní bezpečnost</i>	<i>Národní bezpečnost</i>	<i>Národní bezpečnost</i>	<i>Národní bezpečnost ?</i>
<i>Naše zájmy časopis pro zaměstnance svobodných a různých povolání</i>	<i>Naše zájmy</i>	<i>Naše zájmy</i>	<i>Naše zájmy</i>	
			<i>Nová veřejná správa ROH – Svaz zaměstnanců veřejné správy</i>	<i>Nová veřejná správa</i>
<i>Polygrafia ROH – Svaz zaměstnanců v průmyslu tiskárenském a knihařském</i>	<i>Polygrafia</i>	<i>Polygrafia</i>	<i>Polygrafia</i>	<i>Polygrafia</i>

Příloha 24: FENCKOVÁ Lenislava, Přehled odborových časopisů od roku 1945 - 1989. S. 2. Součást archivního fondu ČMKOS, neuspořádaný fond. (tabulka)

1946	1947	1948	1949	1950
<i>Potravinář ROH – Svaz zaměstnanců v průmyslu potravin a požívatin</i>	<i>Potravinář</i>	<i>Potravinář</i>	<i>Potravinář</i>	<i>Potravinář</i>
<i>Pracovník umělecké a kulturní služby ROH – Svaz zaměstnanců umělecké a kulturní služby</i>	<i>Pracovník umělecké a kulturní služby</i>	<i>Kulturní práce</i>	<i>Kulturní práce</i>	<i>Kulturní práce</i>
				<i>PTT ROH – Svaz zaměstnanců pošt</i>
<i>Sklářství a keramika ROH – Svaz zaměstnanců průmyslu sklářského a keramického</i>	<i>Sklářství a keramika</i>	<i>Sklářství a keramika</i>	<i>Sklářství a keramika</i>	<i>Sklářství a keramika</i>
	<i>Sociálně zdravotní práce ROH – Svaz zaměstnanců sociální služby</i>	<i>Sociálně zdravotní práce ROH – Svaz zaměstnanců sociální a zdravotní služby práce</i>	<i>Sociálně zdravotní práce</i>	<i>Sociálně zdravotní práce</i>
<i>Spoj ROH – Svaz zaměstnanců v dopravě</i>	<i>Spoj</i>	<i>Spoj</i>	<i>Spoj</i>	<i>Spoj</i>
<i>Stavebník ROH – Svaz zaměstnanců ve stavebním průmyslu</i>	<i>Stavebník</i>	<i>Stavebník</i>	<i>Stavebník</i>	<i>Stavebník</i>
<i>Studentské listy ROH – SVS v Praze</i>	<i>Studentské listy</i>			
<i>Školství a osvěta ROH – Svaz zaměstnanců školství a osvěty</i>	<i>Školství a osvěta</i>	<i>Školství a osvěta</i>	<i>Školství a osvěta</i>	<i>Školství a osvěta</i>

Příloha 25: FENCKOVÁ Lenislava, Přehled odborových časopisů od roku 1945 - 1989. S. 3. Součást archivního fondu ČMKOS, neuspořádaný fond. (tabulka)

1946	1947	1948	1949	1950
Zaměstnanec ROH – Svaz zaměstnanců v zemědělství, lesnictví a zahradnictví	Zaměstnanec	Zaměstnanec polí, lesů a zahrad	Zaměstnanec polí, lesů a zahrad	Zaměstnanec polí, lesů a zahrad
Zaměstnanec v dřevopřemyslu ROH – Svaz zaměstnanců v dřevopřemyslu	Zaměstnanec v dřevopřemyslu	Zaměstnanec v dřevopřemyslu	Zaměstnanec v dřevopřemyslu	Zaměstnanec v dřevopřemyslu
Zaměstnanec v kovopřemyslu ROH – Svaz zaměstnanců v kovopřemyslu	Zaměstnanec v kovopřemyslu	KOV	KOV	KOV
Zaměstnanec v peněžnictví a pojišťovnictví ROH – Svaz zaměstnanců v peněžnictví a pojišťovnictví	Zaměstnanec v peněžnictví a pojišťovnictví	Zaměstnanec v peněžnictví a pojišťovnictví	Zaměstnanec v peněžnictví a pojišťovnictví	Zaměstnanec v peněžnictví a pojišťovnictví
Zaměstnanec v textilu, oděvu a kožářství ROH – Svaz zaměstnanců v průmyslu textilním a kožářském	Zaměstnanec v textilu, oděvu a kožářství	Zaměstnanec v textilu, oděvu a kožářství	Zaměstnanec v textilu, oděvu a kožářství	TOK
Zdravotnická politika ROH – Svaz zaměstnanců ve zdravotnictví				
			Veřejná správa ROH – Svaz zaměstnanců veřejné správy	Veřejná správa